

Гласник

ИНЖЕЊЕРСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

БРОЈ 29 ГОДИНА VIII БЕОГРАД, децембар 2012.

www.ingkomora.rs

ISSN 1452 - 3477

КРУПАН ПЛАН

**Нема лепших
црква од
православних**

странице: 19-20

ИЗБОРИ 2012

**Конституисан
трећи сазив**

странице: 21-32

СТРУЧНИ ИСПИТИ

**Висока
ефикасност
и у 2012.
години**

страница : 39

Срећна нова 2013. година

ENERGOPROJEKT

GRADIMO BOLJI SVET

www.energoprojekt.rs

**ПРОФЕСОР ДР ДРАГОСЛАВ ШУМАРАЦ, ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ИНЖЕЊЕРСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ**

Чекају нас велики послови на модернизацији Коморе

Поштоване колегинице и колеге,

завршили смо још једну календарску годину у којој су најважнији посао били избори за трећи сазив Скупштине Инжењерске коморе Србије, који је успешно реализован. Као што знате, Скупштина има 120 чланова и ниједан од изабраних кандидата није пропустио а да не верификује свој мандат 21. децембра када је одржана конститутивна седница Скупштине. У трећем сазиву ће радити 84 инжењера који већ имају искуства у раду највећег органа наше организације, јер су били и у претходном сазиву, док је тачно 30 одсто или 36 инжењерки и инжењера први пут изабрано за овај изузетно значајан и сложен посао. Да кажем и то да најстарији члан има 75, а најмлађи 33 године, па се слободно може рећи да је то доста верна слика старосне структуре Коморе. У трећем сазиву је 38 колегиница и оне са 31,7 процената партиципирају у укупном броју чланова Скупштине. Међутим, то није довољно добра родна равноправност највишег органа Коморе, јер су колегинице бројније међу 25023 чланова, колико је било 31. децембра 2012. године.

Имам посебну част и задовољство што могу да истакнем присуство Његове светости патријарха српског Иринеја на свечаности конституисања Скупштине трећег сазива и овом приликом се захваљујем на топлим, очинским речима, које је упутио инжењерском народу.

Скупштину и целу Комору очекују велики послови у 2013. години. Инжењерска организација, без сумње је највећи национални креативни и стваралачки потенцијал, што ћемо покушати и практично да покажемо и докажемо у скупштинском, четворогодишњем мандату.

Наравно, посебно ћемо се ангажовати на модернизацији и осавремењавању начина рада Коморе, да директно и непосредно, свакодневно, будемо на услузи сваком нашем

члану. То нећемо моћи без мењања нашег кровног документа – Статута, а онда и свих нижих правних аката, којима се уређује рад Инжењерске коморе Србије.

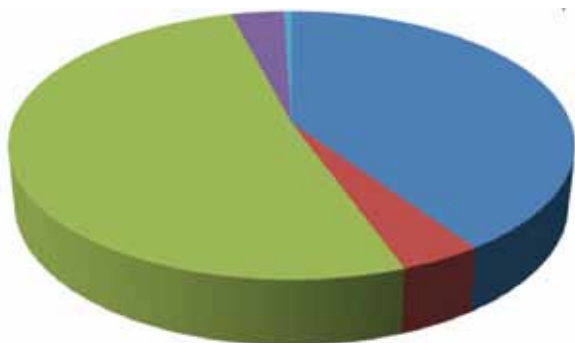
Не бих да говорим о постигнутим резултатима, који нису мали, у акцијама и активностима у нашој земљи Србији (повећању материјалне основе Коморе), а посебно у међународној сарадњи, како регионалној, још више европској и светској, понајвише зато што ни један остварени резултат није довољно добар, да није могао бити бољи. Уосталом, окупил смо се и удружили у намери да се боримо за најбоље, за највише циљеве.

Међутим, морам да појасним једну ситуацију, да не кажем – недоумицу, која се чула на конститутивној седници Скупштине, 21. децембра. Наиме, замерено је да се, ето, завршава година, а нема плана рада и активности за долазећу – 2013. Посебно је наглашен „проблем“ недостатка финансијског плана и страх да се рад Коморе не заустави, јер нема ни одлуке о привременом финансирању. Наравно, да страха да ће Комора стати – нема. А поменутих докумената нема из само једног традиционалног разлога – у години скупштинских избора, на конститутивној седници САМО се верификују мандати и изабери челници. Други се послови не раде. План и програм рада за 2013. годину и финансијски план, као његов саставни део, донеће се на посебном заседању Скупштине.

Када овај уводник буде пред вама, колегинице и колеге, када га будете читали, бићемо на мање од 150 дана од прве деценије постојања и трајања Инжењерске коморе Србије. Основани смо 14. јуна 2003. године са намером да заувек трајемо, па ћемо тако 14. јуна 2013. године прославити први двоцифрени јубилеј и закорачити ка прилично удаљеној дистанци пунолетства. Потрудићемо се да тај значајан јубилеј обележимо како и заслужује.

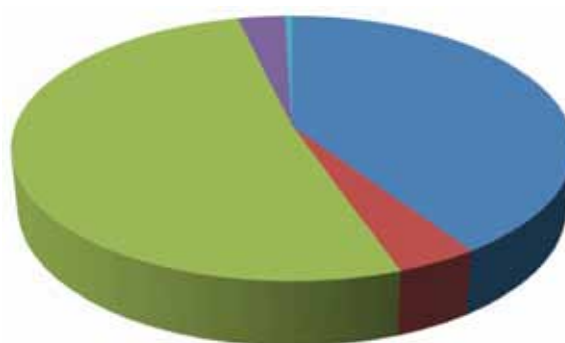
ЧЛАНОВИ КОМОРЕ ПО МАТИЧНИМ СЕКЦИЈАМА*

■ извођачи радова	15340	■ Пројектанти	19550
■ извођачи радова (виша)	1541	■ Урбанисти	1326
		■ Планиери	203

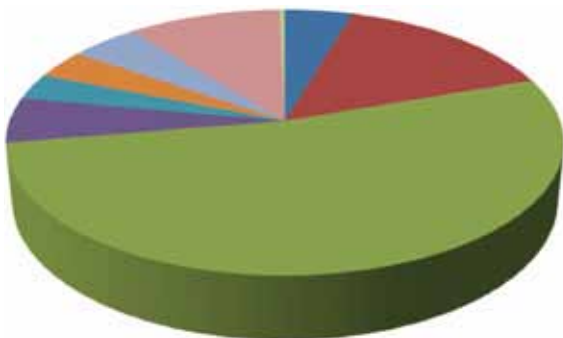
*ЧЛАН КОМОРЕ ИСТОВРЕМЕНО МОЖЕ БИТИ ЧЛАН ВИШЕ МАТИЧНИХ СЕКЦИЈА

ЛИЦЕНЦЕ ЧЛАНОВА КОМОРЕ

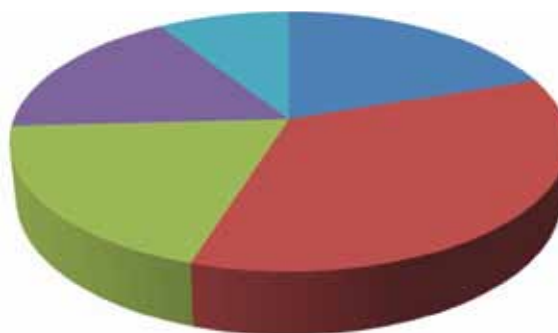
■ Извођачи	16977	■ Урбанисти	1334
■ Извођачи (виша)	1693	■ Планиери	203
■ Пројектанти	21981	■ укупно	42188

ЧЛАНОВИ КОМОРЕ ПО РЕГИОНИМА

■ Суботица	1146	■ Чачак	882
■ Нови Сад	3766	■ Краљево	1090
■ Београд	13226	■ Ниш	2641
■ Крагујевац	1380	■ Косовска Митровица	89
■ Ваљево	812	■ укупно	25032

ЧЛАНОВИ КОМОРЕ ПО СТРУКАМА

■ Архитеката	5005	■ Машинаца	4191
■ Грађевинаца	8738	■ Осталих струка	2290
■ Електроинжењера	4808	■ Укупно	25032

На насловној страни:
Свечаност конституисања Скупштине
трећег сазива увеличао је својим
присутвом патријарх Иринеј

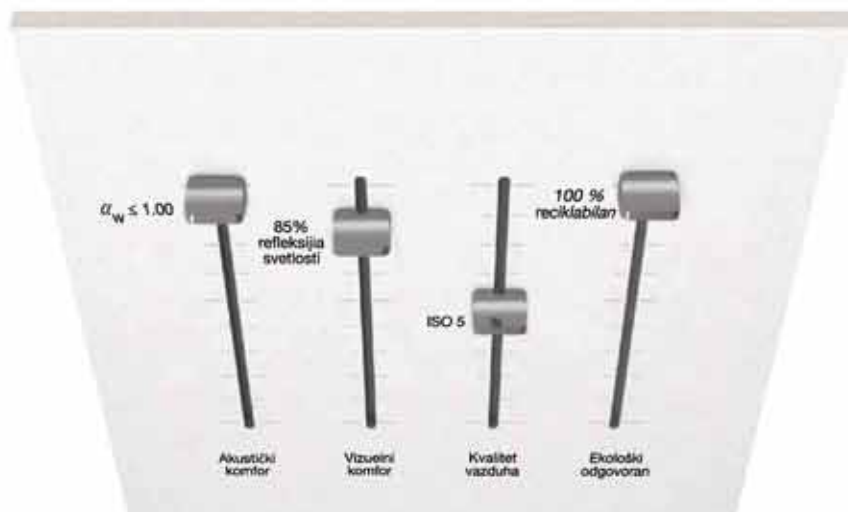
БРОЈЧАНО СТАЊЕ ЧЛАНСТВА 31. ДЕЦЕМБАР 2012.

Укупан број чланова Коморе	25.032
Број издатих лиценци за одговорног планера	203
Број издатих лиценци за одговорног урбанисту	1.334
Број издатих лиценци за одговорног пројектанта	21.981
Број издатих лиценци за одговорног извођача радова:	18.670
лица са високом стручном спремом	16.997
лица са вишом стручном спремом	1.693
УКУПАН БРОЈ ИЗДАТИХ ЛИЦЕНЦИ	42.188

ISSN 1452 - 3477 Инжењерска комора Србије је основана Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС“ бр. 47/2003) ради унапређења услова за обављање стручних послова у области просторног и урбанистичког планирања, пројектовања, изградње објеката и других области значајних за планирање и изградњу

СIP - Каталогизација у публикацији Народне библиотеке Србије, Београд • Гласник Инжењерске коморе Србије • COBISS SR-ID • Број 29
• Година VIII • децембар 2012. • Адреса редакције: Булевар војводе Мишића бр. 37. • Телефон: 011 655 7410; Факс: 011 2648 523 • E-mail:
info@ingkomora.rs; www.ingkomora.rs • Редакција: др Драгослав Шумарац, главни и одговорни уредник; мр Тихомир Обрадовић, заменик главног
уредника; Радош О. Драгутиновић, одговорни уредник; Милана Миловић, секретар редакције; Драган Ерцег, графички уредник; коректор, Инес
Марић; Тодор Предраговић, фоторепортер • Жиро рачун ИКС: 160-40916-33

OP plafoni,
savršen balans za **OP**timalni akustički komfor

Nova generacija energetski održivih akustičkih plafona

Ponudite vašim klijentima uravnoteženo rešenje koje je istovremeno ekološki odgovorno i inovativno. **OP** mineralne ploče pružaju **OP**timalne uslove za boravak, posebno u otvorenim zajedničkim prostorjima: akustički komfor, vizuelni komfor zahvaljujući visokoj refleksiji svetlosti, uštedu energije u kombinaciji sa indirektnim osvetljenjem i ISO 5 klasu čistoće za prostore sa posebnim zahtevima. **OP**timalna energetska održivost moguća je zahvaljujući udelu recikliranog sadržaja u pločama i činjenici da se ploče mogu 100% reciklirati. **OP** ploče imaju glatku i ujednačenu teksturu, jednostavne su za sečenje, pronosanje i ugradnju, zahvaljujući čemu su svi na dobitku - arhitekta, montažer i krajnji korisnik.

Više informacija na www.armstrong.rs

Списак лиценци које издаје Инжењерска комора Србије

Врсте лиценци одговорног просторног планера

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
100	Одговорни планер

Врсте лиценци одговорног урбанисте

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
200	Одговорни урбаниста за руковођење израдом урбанистичких планова и урбанистичких пројеката
201	Одговорни урбаниста за руковођење израдом урбанистичких планова
202	Одговорни урбаниста за руковођење израдом урбанистичких планова за саобраћајнице
203	Одговорни урбаниста за руковођење израдом урбанистичких планова инфраструктуре

Врсте лиценци одговорног пројектанта

За дипломираног инжењера архитектуре

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
300	Одговорни пројектант архитектонских пројеката, уређења слободних простора и унутрашњих инсталација водовода и канализације
301	Одговорни пројектант конструкција објеката високоградње
302	Одговорни пројектант конструкција архитектонских пројекат

За дипломираног грађевинског инжењера:

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
310	Одговорни пројектант грађевинских конструкција објеката високоградње, нискоградње и хидроградње
311	Одговорни пројектант грађевинских конструкција објеката високоградње
312	Одговорни пројектант грађевинских конструкција објеката нискоградње
313	Одговорни пројектант грађевинских објеката хидроградње
314	Одговорни пројектант хидротехничких објеката и инсталација водовода и канализације
315	Одговорни пројектант саобраћајница
316	Одговорни пројектант објеката грађевинске геотехнике
317	Одговорни пројектант грађевинских конструкција и архитектонских пројеката
318	Одговорни пројектант друмских саобраћајница

За дипломираног инжењера машинства

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
330	Одговорни пројектант термотехнике, термоенергетике, процесне и гасне технике
332	Одговорни пројектант машинских инсталација објеката водоснабдевања и индустријских вода, хидротехнике и хидроенергетике
333	Одговорни пројектант транспортних средстава, складишта и машинских конструкција и технологије

За дипломираног инжењера електротехнике:

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
350	Одговорни пројектант електроенергетских инсталација ниског и средњег напона
351	Одговорни пројектант електроенергетских инсталација високог и средњег напона – разводна
352	Одговорни пројектант управљања електромоторним погонима – аутоматика, мерења и регулација
353	Одговорни пројектант телекомуникационих мрежа и система

За дипломираног инжењера саобраћаја:

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
369	Одговорни пројектант телекомуникационог саобраћаја и мрежа
370	Одговорни пројектант саобраћаја и саобраћајне сигнализације

За дипломираног инжењера технологије

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
371	Одговорни пројектант технолошких процеса

За дипломираног инжењера геодезије:

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
372	Одговорни пројектант геодетских пројеката

За дипломираног инжењера шумарства и дипломираног инжењера пољопривреде

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
373	Одговорни пројектант за пејзажноархитектонско уређење слободних простора

За дипломираног инжењера шумарства

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
375	Одговорни пројектант објеката за уређење бујица и заштиту од ерозије и мелиорација шумских и пољопривредних површина

За дипломираног инжењера пољопривреде

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
376	Одговорни пројектант пољопривредних пројеката хидромелиорационих система
377	Одговорни пројектант прехранбено - технолошких процеса

За одговорног инжењера енергетске ефикасности зграда

Шифра лиценце	Назив лиценце:
381	Одговорни инжењер за енергетску ефикасност зграда

За дипломираног инжењера металургије

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
385	Одговорни пројектант металуршких процеса

За дипломираног инжењера геологије

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
391	Одговорни пројектант на изради геотехничких и инжењерскогеолошких подлога
392	Одговорни пројектант хидрогеолошких подлога и објеката
393	Одговорни пројектант за израду геофизичких подлога и пројектовање геофизичких испитивања

Врсте лиценци одговорног извођача радова

За дипломираног инжењера архитектуре

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
400	Одговорни извођач радова објеката високоградње и унутрашњих инсталација водовода и канализације
401	Одговорни извођач радова архитектонско-грађевинских конструкција и грађевинско-занатских радова на објектима високоградње

За дипломираног грађевинског инжењера

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
410	Одговорни извођач радова грађевинских конструкција и грађевинско - занатских радова на објектима високоградње, нискоградње и хидроградње
411	Одговорни извођач радова грађевинских конструкција и грађевинско - занатских радова на објектима високоградње
412	Одговорни извођач радова грађевинских конструкција и грађевинско - занатских радова на објектима нискоградње
413	Одговорни извођач радова грађевинских конструкција и грађевинско-занатских радова на објектима хидроградње
414	Одговорни извођач радова хидротехничких објеката и инсталација водовода и канализације
415	Одговорни извођач радова саобраћајница
418	Одговорни извођач радова друмских саобраћајница

За инжењера специјалистичких струковних студија грађевине

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
700	Одговорни извођач, са специјалистичким струковним студијама, грађевинских радова на објектима високоградње
712	Одговорни извођач, са специјалистичким струковним студијама, грађевинских радова на објектима нискоградње

За инжењера архитектуре и инжењера грађевине

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
800	Одговорни извођач грађевинских радова на објектима високоградње

За инжењера грађевине

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
812	Одговорни извођач грађевинских радова на објектима нискоградње

За дипломираног инжењера машинства:

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
430	Одговорни извођач радова термотехнике, термоенергетике, процесне и гасне технике
432	Одговорни извођач радова машинских инсталација објеката водоснабдевања и индустријских вода, хидротехнике и хидроенергетике
434	Одговорни извођач радова транспортних средстава, складишта и машинских конструкција и технологија

За инжењера специјалистичких струковних студија машинства:

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
730	Одговорни извођач радова, са специјалистичким струковним студијама, машинске опреме и инсталација

За инжењера машинства:

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
830	Одговорни извођач машинских инсталација

За дипломираног инжењера електротехнике:

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
450	Одговорни извођач радова електроенергетских инсталација ниског и средњег напона

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
451	Одговорни извођач радова електроенергетских инсталација високог и средњег напона – разводна постројења и пренос електричне енергије

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
453	Одговорни извођач радова телекомуникационих мрежа и система

За инжењера специјалистичких струковних студија електротехнике:

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
750	Одговорни извођач, са специјалистичким струковним студијама, електроенергетских радова ниског напона у зградама (објектима)
753	Одговорни извођач, са специјалистичким струковним студијама, телекомуникационих радова у зградама (објектима)

За инжењера електротехнике:

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
850	Одговорни извођач електроенергетских радова ниског напона у зградама (објектима)
853	Одговорни извођач телекомуникационих радова у зградама (објектима)

За дипломираног инжењера саобраћаја:

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
469	Одговорни извођач радова у системима телекомуникационог саобраћаја и мрежа
470	Одговорни извођач радова саобраћајне сигнализације

За инжењера специјалистичких струковних студија саобраћаја:

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
770	Одговорни извођач радова, са специјалистичким струковним студијама, саобраћаја у друмском и градском саобраћају

За инжењера саобраћаја:

Шифра лиценце:	Назив лиценце:
870	Одговорни извођач радова – струковни инжењер саобраћаја у друмском и градском саобраћају

За дипломираног инжењера геодезије:

Шифра лиценце: 471	Назив лиценце: Одговорни извођач геодетских радова
-----------------------	---

За инжењера специјалистичких струковних студија геодезије:

Шифра лиценце: 771	Назив лиценце: Одговорни извођач, са специјалистичким струковним студијама, геодетских радова на објектима високоградње и нискоградње
-----------------------	--

За инжењера геодезије:

Шифра лиценце: 871	Назив лиценце: Одговорни извођач геодетских радова на објектима високоградње и нискоградње
-----------------------	---

За дипломираног инжењера шумарства:

Шифра лиценце: 473	Назив лиценце: Одговорни извођач радова на изградњи објеката за уређење бујица и за заштиту од ерозије као и на мелиорацији шумског и пољопривредног земљишта
-----------------------	--

За дипломираног инжењера шумарства и дипломираног инжењера пољопривреде:

Шифра лиценце: 474	Назив лиценце: Одговорни извођач радова на пејзажном уређењу слободних простора
-----------------------	--

За дипломираног инжењера технологије:

Шифра лиценце: 475	Назив лиценце: Одговорни извођач радова на изградњи технолошких постројења
-----------------------	---

За дипломираног инжењера пољопривреде:

Шифра лиценце: 476	Назив лиценце: Одговорни извођач радова на изградњи пољопривредних и хидромелиорационих система
477	Одговорни извођач радова на изградњи прехранбено - технолошких постројења

За дипломираног инжењера металургије:

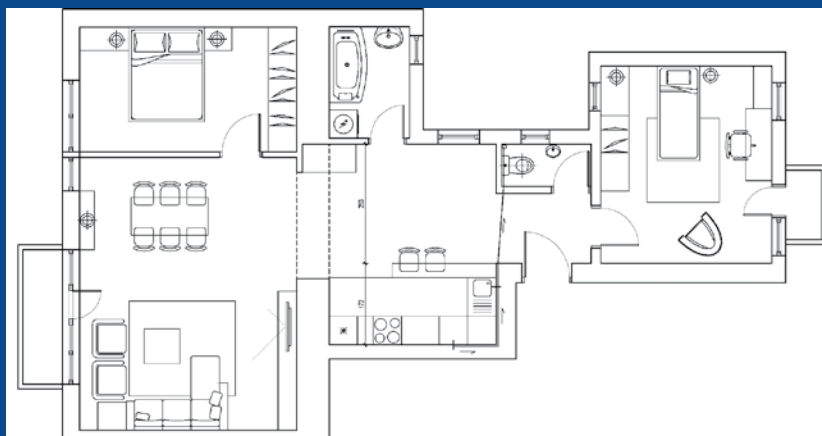
Шифра лиценце: 485	Назив лиценце: Одговорни извођач радова на изградњи металуршких постројења
-----------------------	---

За дипломираног инжењера геологије:

Шифра лиценце: 491	Носилац лиценце: Одговорни извођач радова на изради геотехничких подлога
492	Одговорни извођач радова на изради хидрогеолошких подлога
493	Одговорни извођач радова за геофизичка испитивања

Чланови Инжењерске коморе Србије, њих 25.023, имају могућност да добију једну или више лиценци, а на избору им је 77 врста лиценци. Планери имају могућност да добију за само једну врсту лиценце, урбанисти – четири, пројектанти – 32, а извођачи радова – 40. Укупан број издатих лиценци последњег дана 2012. године био је – 42.188.

припремио: Радован Радовић

„18. СУСРЕТИ ПРОСТОРНИХ ПЛАНЕРА СРБИЈЕ – 2012“, СТАРА ПЛАНИНА 26-29. СЕПТЕМБАР

Усавршавање струке кроз размену искустава

Активности Матичне секције планера у току летњих месеци су биле усмерене првенствено на организацију скупа «18. Сусрети просторних планера Србије – 2012.», који је одржан од 26. до 29. септембра 2012. године на Старој планини.

У периоду од маја до краја августа извршене су анализе пријављених тема за учешће на Сусретима и прегледи пријављених тема. Припремљен је програм и потребна обавештења са додатним информацијама (две), које су упућене чланству ИКС, јавним предузећима, републичким и другим институцијама, представљена на сајту Инжењерске коморе Србије.

Основни циљ одржавања Сусрета је унапређење струке просторног планирања кроз размену искустава одговорних планера, презентације примера из праксе израде планова, размену искустава са гостима предавачима, информисање чланова Коморе о положају, улози и значају просторног планирања.

Поздравним говором Скуп су отворили: Председник ИО Матичне секције планера, мр Александар Вучићевић, председник Организационог одбора, др Саша Милијић, председник Скупштине Инжењерске коморе Србије, проф. др Милосав Дамњановић, Татјана Ђорђевић, потпредседник УО ИКС, помоћник Министра за грађевинарство и урбанизам, Зорица Чоловић Суботић, државни секретар Министарства природних ресурса, рударства и просторног планирања, Срђан Белиј, Покрајински секретар за архитектуру, урбанизам и грађевинарство АП Војводине, Слободан Пузовић и председник Скупштине општине Књажевац, Драган Манчић.

Главна тема – «Имплементација у просторном планирању», реализовала се кроз три сесије, на којима је презентирано седам радова. Модератори сесија су били: мр Александар Вучићевић, Мирјана Вашут и др Никола Крунић.

Сесија I: Програм имплементације просторног плана Републике Србије, Имплементација у просторном планирању и Анализа просторних планова са аспекта имплементације.

Сесија II: Обилазак терена са дискусијом о имплементацији планских решења на Старој планини: туристички центар Јабучко равниште (у изградњи), концепт развоја планираних туристичких локалитета, развој алпског скијалишта са пратећом инфраструктуром, природни резерват Бабин Зуб и др. (реализована у сарадњи са представницима локалне заједнице, Институтом за архитектуру и урбанизам Србије и ЈП Скијалишта Србије).

Сесија III: ГИС у имплементацији просторних и урбанистичких планова, Специфичности израде програма имплементације РПП АПВ и Територијална агенда о даљем просторном развоју ЕУ (најновија публикација Матичне секције планера, осма по реду).

Циљ наведених радова/презентација је био да одговорни планери размене искуства и дефинишу проблеме у имплементацији просторних планова, а нарочито са аспекта законодавне регулативе, садржаја планова и организације субјеката у имплементацији планских решења.

По већ створеној традицији на крају сваког Стручног семинара одржава се и отворене седнице Извршног одбора Матичне секције планера, којој присуствују сви учесници, а којом руководи „први човек“ ИО МСП. Тако је закључним разматрањем мр Александра Вучићевића завршен је тродневни „18. Сусрет просторних планера Србије - 2012“.

На крају само да подсетимо да скуп просторних планера на Старој планини представља наставак традиције сусрета одржаваних у Дубровнику, а потом на Копанику, која ће се, у организацији Матичне секције планера ИКС, наставити и наредних година.

Ивана Лазин

Добитници награда и признања на октобарским данима архитектуре у Нишу

13. ДАНИ АРХИТЕКТУРЕ НИША – ТРИЈЕНАЛЕ АРХИТЕКТУРЕ 2012 – НИШ, 3. – 28. ОКТОБАР

Милојковићу и Николићу Велика награда Тријенала 2012

У Галерији Србија и Галерија ДАН у Нишу од 3. до 28. октобра одржана је манифестација – „13. Дани архитектуре Ниша – Тријенале архитектуре 2012“, у организацији Друштва архитеката Ниша и Регионалних одбора дипломираних инжењера архитектуре Регионалног центра Ниш Инжењерске коморе Србије. Свечаном отварању изложбе „Тријенале архитектуре“, 3. октобра, у 19 сати, присуствовало 600 посетилаца. Велика награда Тријенала додељена ауторском тиму „Garage group architectures“, који сачињавају архитекте др Александар Милојковић и Марко Николић, за „Анекс Медицинског факултета у Нишу“.

Традиционална манифестација Дани архитектуре Ниша, која се од скоро зове Октобар месец архитектуре Ниша, и која се одржава по тринаести пут, ове године имала је у свом основном програму четврто Тријенале архитектуре Ниша 2012. На отварању коме је присуствовало око 600 посетилаца, уз пригодан програм и уз поздравне речи - проф. др Милисав Дамњановића, председника Скупштине ИКС, проф. Дарка Марушића, испред Удружења архитеката Србије и Миодрага Медара, председника Друштва архитеката Ниша, манифестацију „13. Дани архитектуре Ниша – Тријенале архитектуре 2012“ отворио је проф. др Зоран Перишић, градоначелник Ниша.

У оквиру овогодишњег Тријенала приказани

су радови архитеката и студената архитектуре из Ниша и југоисточне Србије. На расписани конкурс у организацији Друштва архитеката Ниша пријављено је 115 радова. Селекциона комисија је одлучила да сви приспели радови буду приказани и то у пет категорија: архитектонски пројекти-реализација - 18 радова, архитектонски пројекти (37), ентеријери-реализације (13), студенски радови (37), публикације и публицистика (5). Изложене радове је оцењивао Жири (арх. Миодраг Медар из Ниша - председник, и чланови проф. Дарко Марушић из Београда и мр Лазар Кузманов из Новог Сада), који је на након вишедневног жирирања и увида у радове, те и обилазака објеката на терену, доделио Велику награду Тријенала, четири награде и 11 равноправних признања.

Велика награда Тријенала додељена је за Анекс Медицинског факултета у Нишу, ауторском тиму „Garage group architectures“,односно, архитекатам др Александру Милојковићу и Марку Николићу. Велика награда додељена је у категорији „архитектонски пројекти-реализација“, за квалитетан начин компоновања доградње високошколског објекта, уз чист функционални склоп са добром организационом шемом, као и за доследан архитектонски израз.

У истој категорији – „архитектонски пројекти-реализација“ додељена су три једнако вредна

ТРАГОМ ДОГАЂАЈА

признања за - клинику Аудио БМ у Нишу, ауторском тиму, Архитектонског атељеа АМ, доц. др Александру Кековићу, Марјану Петровићу и Славиши Кондићу, кућу у природи, на Завојском језеру, аутору архитекти Бранимиру Ђирићу и пословни центар „Фаза“ у Нишу, ауторском тиму архитекати Ивану Костићу, Славиши Кондићу и др Милану Танићу.

У категорији „архитектонски пројекти“ Награда је припала ауторском тиму Грађевинско архитектонског факултета у саставу, проф. др Петар Митковић, Славиша Кондић, др Милан Танић, Иван Костић, мр Миомир Васов, проф. др Љиљана Василевска и проф. др Велиборка Богдановић за Научно технолошки парк у Нишу. У истој категорији три једнако вредна Признања припала су архитекти мр Бранислави Стоиљковић за породичну кућу у Нишу, затим, ауторском тиму архитеката, у саставу, Саша Буђевац, Миљана Игњатовић и Андреја Буђевац за Конгресни центар у Нишу и архитеката Ђорђу Китићу и Душану Николићу за Апарманско насеље ХЕК Монтенегро.

У категорији „ентеријери-реализације“ Награда Тријенала припала је Архитектонском студiju „Алтерно“ који је радио у саставу: Горђе Китић и Душан Николић за кафе бар „Бла Бла“ у Нишу, док су два једнако вредна Признања додељено ауторском тиму „Garage group architectures“, ар-

Са изложбе "50 објеката архитектуре Ниша"

хитектами др Александру Милојковићу и Марку Николићу за ентеријер породичног стана Ристић у Београду и ауторском тиму Форма Антика у саставу Сима Гушић и Мирко Гушић за реконструкцију изложбене сале нове поставке Народног музеја у Лесковцу.

У категорији „студентски радови“ додељена је једна награда и два признања којима се „окитило“ четворо нишких студената архитектуре. Награда је припала ауторима рада Музеј савремене уметности у Буенос Аиресу, Бојани Анђелковић и Ивани Величковић, док су Признања припала

Овако је почело свечано отварање - "13. Дани архитектуре Ниша - Тријенале 2012"

Војиславу Николићу за Галерију савремене уметности у Нишу и Милану Брзаковићу за пословно стамбени комплекс на Кеју у Нишу.

У категорији „публикације“ Награду Тријенале је добио архитекта, мр Михајло Медведев, за монографију „Пројекти и архитектура инг. Александра И. Медведева“, у издању Друштва архитеката Ниша, док је Признање припало архитекти Зорану Чемерицићу за монографију „Савремена архитектура Ниша од 1946. до 1966. године“ у издању Друштва архитеката Ниша.

Све награде и признања, наравно, и Велику награду Тријенале 2012. после отварања изложбе, уручио је први човек Града Ниша - проф. др Зоран Перишић.

Поред „конкурсне изложбе“ манифестацију „13. Дани архитектуре Ниша – Тријенале архитектуре 2012“, пратиле су још три изложбе: Бијенале Македонске архитектуре БИМАС 2010 - 2012. година, Архитектура Ниша од 1970. до 1990. година и колаж од три изложбе са БИНА 2012.

Бијенале Македонске архитектуре БИМАС 2010.- 2012. приказано је у галерији Друштва архитеката Ниша и представља опус македонског архитектонског стваралаштва кроз 26 награђених и одабраних радова од стране селектора БИМАС-а архитекте Радовановић. Селектор је отворио изложбу пред више од 80 посетилаца, и представио саму манифестацију и одабране ауторе. Након отварања БИМАС-а, архитекта Зоран Чемерицић одржао је предавање са темом „Архитектура Лондона“.

Изложба „Архитектура Ниша 1970 – 1990“ урађена је у продукцији Друштва архитеката Ниша и Архитектонског атељеа АМ из Ниша. Приказано

је 50 радова из овог градитељски најдинамичнијег периода развоја Ниша. Она представља трећу од четири изложбе у низу које треба да представе савремену архитектуру Ниша од 1878 од данас. Серијал од четири изложбе представља основ за израду Архитектонског водича Ниша који ће бити публикован 2013. године за потребе посетилаца на обележавању 17 векова од Миланског едикта. Након отварања изложбе „Архитектура Ниша 1970 – 1990“ којој је присуствовало 120 посетилаца, уприличена је презентација монографије „Пројекти и архитектура инг. Александра И. Медведева“ коју је промовисао њен аутор мр Михајло Медведев.

Последњи изложбено/излагачки догађај на манифестацији „Тријенале 2012“ био је колаж од три изложбе које су премијерно приказане на Београдској интернационалној недељи архитектуре (5. БИНА 2012), одржаној током маја месеца у Београду. Прва изложба је носила назив „Архитектонске разгледнице из света“ и представља преглед старалаштва српских архитеката који живе и стварају у иностранству. Друга изложба је била – „Преглед свих архитектонских објеката и манифестација које су добиле неку од награда за архитектонско стваралаштво у Србији, а укупно их је било осам. Трећу изложбу представљали су награђени радови на архитектонским конкурсима у организацији Савеза архитеката Србије (САС) у претходном периоду. Након отварања ове „троједне изложбе“, коме је присуствовало око 90 посетилаца, архитекта Миомир Живковић, одржао је предавање „Архитектура Шпаније“.

Александар Панчић

ТАБАКОВИЋЕВА НАГРАДА ЗА АРХИТЕКТУРУ ЗА РЕАЛИЗОВАНА АРХИТЕКТОНСКА ДЕЛА

Слободану Кузманову „Табаковићева награда 2012“

Архитекта Слободан Кузманов овогодишњи је лауреат „Табаковићева награда за архитектуру“ за реализована архитектонска дела.

У Галерије Матице српске у Новом Саду, од 9. до 12. октобра, реализована је манифестација „Табаковићева награда 2012“, у организацији Инжењерске коморе Србије, Регионалног одбора дипломираних инжењера архитектуре Регионалног центра Нови Сад.

„Табаковићева награда за архитектуру“ – најзначајније је признање за архитектонско стваралаштво које додељује Друштво архитеката Новог Сада – ДаНС. Установљена је 1994. године и знак је признања једном од пионира наше модерне архитектуре, истакнутом градитељу Новог Сада и Војводине, архитекти Борђу Табаковићу (1897-1971).

„Табаковићева награда“ за архитектуру додељује се појединцима, члановима ДаНС-а са територије Војводине, за истакнута и плодотворна остварења која су потврђена вредностима врхунског домета, и која су у одређеном раздобљу имала прогресивни утицај на достигнуће, развој и друштвену улогу архитектуре.

Први део манифестације „Табаковићева награда за 2012 годину“ одржан је 9. октобра у 18 часова у Галерији Матице српске. Свечаном скупу пред око 150 званица присуствовала је и Маријана Табаковић-Перишић, ћерка архитекте Табаковића. Поздравну реч присутним гостима и члановима ДаНС-а упутио је Срђан Црквењаков, дипл.инж.арх. председник ДаНС-а, док је Мирослав Крстоношић, дипл.инж.арх., председник Одбора за доделу Награде, саопштио је да је архитекта Слободан Кузманов овогодишњи лауреат. Председник ДаНС-а уручио је Плакету и Повељу овогодишњем добитнику Слободану Кузманову, дипл.инж.арх. Као члан ДаНС-а у стручним организацијама током вишедеценијског ангажовања, архитекта Кузманов дао је велики допринос унапређењу и афирмацији струке. Добитник Табаковићеве награде захвалио се на признању које су му колеге доделиле.

Други део манифестације је протекао у разгледању изложбе и уз пригодан коктел и музику.

Вера Бубоња

5. САВЕТОВАЊЕ О ОБНОВЉИВИМ ИЗВОРИМА ЕНЕРГИЈЕ – СТАРА ПЛАНИНА, 13. ОКТОБАР

Хидро потенцијал Старе планине кроз МХЕ

Регионални одбори Подсекција дипломираних машинских инжењера и Подсекција дипломираних инжењера електротехнике Регионалног центра Ниш, организовали су 13. октобра на Старој планини 5. Саветовање о обновљивим изворима енергије са темом „Хидро енергија Старе планине, производња електроенергије у МХЕ – искуства у изградњи“. Саветовању је присуствовало стотинак чланова Коморе из свих делова Србије, као и професори

ну“ енергију ПД Југоисток и то по повлашћеној цени. После обиласка ове локације учесници су се упутили ка финалном одредишту - Јабучком равништу и хотелу Стара планина, изграђеном на 1.350 метара надморске висине, у коме се одржавало Саветовање.

Пето саветовање је, уводним излагањем, отворио Драган Живковић, дипл. маш. инж. председник Организационог одбора. У оквиру церемоније отварања присутнима су се по-

Бојан Ковачић

Милун Бабић

факултета, представници локалних самоуправа и државних институција.

Чим су стигли на „лице места“ (на „првој станици“ иза места Црни врх у близини Калне) учесници Саветовања су се пешице упутило ка комплексу мале хидроелектране „Грамада - Црни Врх“. Иако је ромињала киша, учесници нису могли да сакрију одушевљење изазвано предивним амбијентом шумског зеленила Старе планине и корита Големе Реке на којој је изграђена МХЕ „Грамада - Црни Врх“ снаге 470 kW. Присутни су разгледали објекат, машинску халу и упознали се са најсавременијом опремом уграђеном у МХЕ која је почела да ради у августу ове године и од тада испоручује „зеле-

здравним речима обратили, мр Бојан Ковачић, дипл. маш. инж. испред Министарства енергетике, развоја и заштите животне средине, Зоран Крстић, дипл.ел.инж., члан Матичне секције извођача радова ИКС и проф. др Драгољуб Живковић, директор Регионалног центра за енергетску ефикасност Ниш.

Мр Бојан Ковачић је одржао прво предавање/презентацију са темом „Мале хидроелектране – могућности за примену“ и указао на значај обновљивих извора енергије, а посебно МХЕ, за чију изградњу постоји велики број локација у Републици Србији, посебно, на простору југоисточне Србије. Такође је истакао да се за протеклих пет година врло мало урадило

Постројење мале хидроелектране Грамада Црни Врх

на изградњи МХЕ. Разлога је много, а посебно због дугог администрирања у поступку добијања потребних сагласности, односно грађевинске дозволе (предуслов почетка градње) као и (не)могућност кредитирања. Други рад презентовао је проф. др Милун Бабић, директор Регионалног Евро центра за енергетску ефикасност из Крагујевца, под насловом „Цеве и цевоводни системи као објекти енергетско, еколошко – економског менаџмента при градњи МХЕ“. У свом раду је указао на велики значај цевовода, као дела система комплекса МХЕ. Приликом пројектовања и изградње, врло често се занемарује значај цевовода као једног од најбитнијих елемената, а од његовог правилног пројектовања/ усвајања, у многостепеној зависности целог постројења и водне енергије која се претвара у електро енергију. Финансијско учешће за изградњу цевовода, износи и до 40 одсто, у односу на цео систем МХЕ, па је и због тога врло битно правилно пројектовати и изградити цевоводни систем. Следећи излагач био је Александар Веселиновић дипл.маш. инж. сарадник Регионалног центра за енергетску ефикасност Ниш, са радом „Софтвер за прорачун снаге МХЕ са отвореним деривационим каналом“. У свом раду презентовао је значај израде пројеката за изградњу нових МХЕ, с обзиром на одређене параметре за избор типа постројења и турбина. Применом софтвера за прорачун, Веселиновић, уједно и аутор наведеног софтвера, обухватио је и правилан избор радних турбина (Капланове, Френсисове и Банкијеве) ради постизања максималног степена искоришћења хидроенергије, као и избор асинхроних генератора, а све у циљу постизања већег степена искоришћења. Драган Рапајић, дипл.ел.инж. директор техничког система ПД Југоистока Електротимок Зајечар, изложио је тему „Обновљиви извори енергије у ЕПС“. У оквиру излагања, учеснике је упознао како ЕПС конкретно ради на обновљивим изворима енергије. „У првом плану је ревитализација од великих до малих блокова, а следећи посао је санација малих хидроелектрана. Започета је обнова 17 малих хидроцентрала и чим тај задатак буде извршен кренуће се на градњу нових

мини хидроелектрана. Прва код Овчар Бање је при завршетку, остале су у фази идејних пројеката. Убудуће, највероватније, градиће се и више малих централа, јер су оне дефинитивно исплативе“ – истакао је Рапајић. Такође је изнео план ревитализације старих МХЕ, које раде скоро један век, а још су у функцији, и представљају техничку и културну баштину Србије. Наредно излагање имао је Горан Матовић, шеф одсека за енергетску ефикасност и ОИЕ, SE-ЕС, који је презентовао тему „Линија директног финансирања пројеката одрживе енергије за земље Западног Балкана – WeBSEDF “ . У излагању је представио могућности и предуслове за добијање финансијских средстава, као и процедуру која се ради да би се након добијања грађевинске дозволе, одобрила тражена новчана средства. Гордана Васиљевић, заменик директора компаније ЕЗ Интернационал - Београд, учесницима је изложила тему „Кредитне линије за одрживу енергију за Западни Балкан - WeBSEFF“, којом је представила могућности и предуслове за добијање финансијских средстава, као и процедуру која се ради да би се након добијања грађевинске дозволе, одобрила тражена новчана средства. Учесницима 5. Саветовања се представила и фирма ФОД из Бора, која се бави инжењеринг пословима у изградњи објеката из области ОИЕ, пословима израде хидромеханичке опреме за мале и велике хидроелектране, као и осталим машинским деловима по специјалним наруџбинама инвеститора. На крају се учесницима Саветовања представио и Институт за рударство и металургију Бор”, обраћањем директора др Властимира Трујића, који је презентовао области којима се Институт бави. Представио је и три локације за мале хидроелектране за које су они припремили сву пројектну документацију и у поступку су добијања сагласности одређених општинских и републичких институција.

После свих изнесених радова и обраћања представника фирми које су помогле у реализацији овог скупа, развила се жива дискусија где су учесници могли међусобно да размењују мишљења о свему што се тиче изградњи МХЕ и пројеката који се односе на ОИЕ.

Усаглашени закључак 5. Саветовања је – Инжењерска комора Србије и инжењери свих струка, на свим нивоима, треба да се укључе у даља решавања проблематике везане за ток изградње МХЕ, а које су недвосмислено енергетска будућност ОИЕ, посебно хидро ресурса којих је у изобиљу на југоистоку Србије и које „покрива“ Регионални центар Ниш.

Драган Живковић, председник Организационог одбора, не само да је „отворио“ 5. Саветовање, већ га је и „затворио“, најавивши – наредно, које је у плану да се одржи у Вучју. Повод да се баш на овој локацији одржи 6. Саветовање је - 110. година постојања МХЕ “Вучје” која је означена индексом – „светске електротехничке баштине“.

Александар Панчић

ИЗЛОЖБА “КРАГУЈЕВАЦ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ ХХ ВЕКА” 14-28. НОВЕМБАР

Вишеслојност архитектонског наслеђа

У Народној библиотеци „Вук Караџић“ одржана је од 14. до 28. новембра изложба “Крагујевац у другој половини ХХ века”, аутора Александра Рудника Милановића, дипломираног инжењера архитектуре и председника Регионалног одбора архитеката Регионалног центра Крагујевац. На изложби су били представљени најзначајнији објекти подигнути у Крагујевцу, а који су грађени за потребе: спорта, здравства, образовања, становања, пословања-услуга и јавне администрације.

Вишеслојност архитектонског наслеђа Крагујевца указује на његово трајање али и интенцију за напретком, који се у визуелном контексту може сагледати путем посматрања стилова кроз различите периоде његовог постојања.

Од балканско оријенталног стила са почетка ХХ века, преко духа Европе са краја ХХ и почетка ХХ века, приказаног кроз изградњу објеката

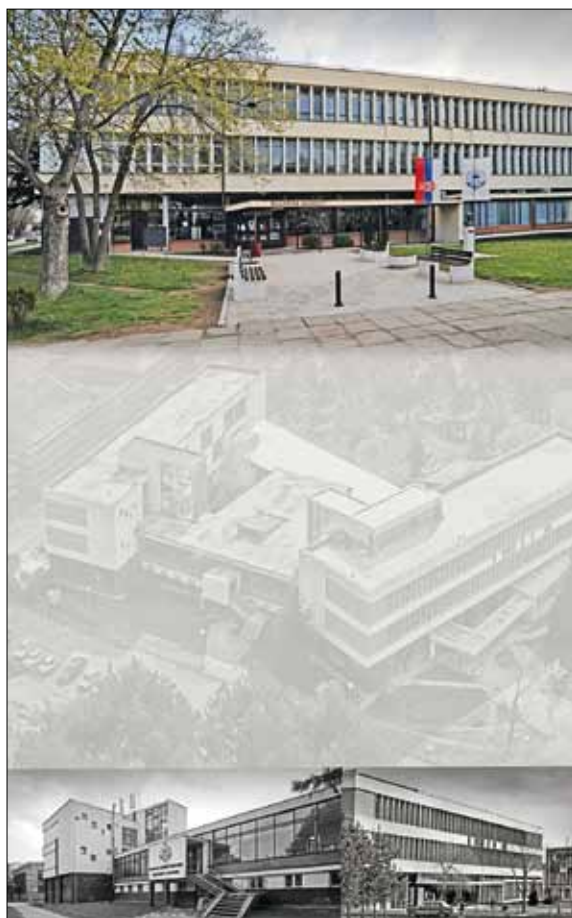
стиловог опредељених ка архитектоници академизма и еклектике, град Крагујевац своје “златно доба” пројектовања и изградње бележи у другој половини ХХ века.

Модерна, функционализам, соцреализам или интернационални стил, су само неки од могућих описа стилских карактеристика објеката који настају у другој половини ХХ века, а које у основи карактерише изградња уз примену комбинације скелетних бетонских конструктивних елемената и опекарских зиданих испуна уз поједностављени минималистични однос према визуелном аспект презентације физичког корпуса и фасада објеката.

У том смислу објекти који у Крагујевцу настају у том периоду, представљају концептуалну архитектуру, доследну у својем третирању физичке структуре коју карактеришу; мултифункционалност, равни кровови и једноставна али веома прецизно пројектована геометрија објеката.

Појединачно особени али и усклађени са идејама прокламованим кроз Међународни конгрес модерне архитектуре (CIAM), и надаље кроз прокламацију Атинске повеље која се у основи односила на решавање и међусобно усаглашавање примарних функционалних аспеката града попут саобраћаја, становања, радних,

рекреативних и меморијалних зона у Крагујевцу се са појавом креативног архитектонског дугета г-ђе Јованке Јефтановић и г-дина Михајла Митровића успостављају урбанистички, а затим и пројектантски правци који су били инспирација за многе ствараоце у даљем развоју града Крагујевца.

Град Крагујевац у том периоду заплуснут таласом "модерне" са узорима у архитектонским опусима Frank Lloyd Wright-a, Charles-Édouard Jeanneret познатијег као Le Corbusier, али и Баухаус школе и делима Walter Gropius-a, Hans Meyer-a, Mies van der Rohe-a на њиховом челу, улаже у значајне инвестиционе подухвате који резултују пројектима и изградњом репрезентативних јавних објеката који данас представљају ризницу "модерне" архитектуре у граду Крагујевцу. Објекти представљени на овој изложби, и данас после готово пола века од њихове изградње, доприносе општем позитивном утиску који град Крагујевац оставља на своје суграђане и његове посетиоце.

Велика заслуга за такав утисак пре свега припада његовим значајним пројектантима и ствараоцима попут архитеката: Вуловића, Аранђеловића, Атанасијевића, Славковића, Стојановића, Живојновић-еве и др...

Велику захвалност за постављање и представљање ове изложбе дугујемо г-дину Предрагу Михајловићу-Цилету, мајстору фотографије и члану УЛУПУДС-а као фактографу, уметничком фотографу и дизајнеру, без чијих записа – фотографија, свакако не би били у прилици да са вишедеценијске дистанце представимо овко специфичан поглед ка архитектури Крагујевца из друге половине XX века.

Александар Рудник Милановић

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ КОНКУРС „TONDACH ПРОФЕСИОНАЛАЦ ЗА КРОВ ЕВРОПЕ 2012“

Национални победник кров винарије „Звонко Богдан“

Аустријски „Tondach“, мултинационална компанија за производњу грађевинског материјала од печене глине, у чијем саставу је „Потисје-Кањижа“, расписао је пролетос (3. јуна) конкурс за најбољег европског кровопривача – „Tondach професионалац за кров Европе 2012. године“. Овогодишњи конкурс, за разлику од ранијих конкурса за избор најлепших кровова покривених цреповима Tondach, (одржани 2002. и 2008. године) посвећен је у потпуности струци, конкретно, занатском знању и умешности кровопкривања, без којих, у недостатку или недовољној прецизности постојећих прописа у области високоградње, многе од замисли инвеститора и пројектаната не би могле бити остварене.

Право да се надмећу на конкурсима имају изведени кровови у 13 европских држава у којима Tondach има инсталиране сопствене капацитете – Аустрија, Србија, Црна Гора, Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Македонија, Чешка, Словачка, Мађарска, Румунија Бугарска и Украјина. Право да учествују на конкурсима имају сви кровови изграђени између 1. новембра 2011. и 31. октобра 2012. године. Почетком 2013. године у Глајнштетену, седишту компаније „Tondach“, биће проглашен победник између 13 националних лауреата. Победнику интернационалног такмичења – „Tondach професионалац за кров Европе 2012. године“ припашће аутомобил фолксваген, (VW-Amorok), друга награда је 2.500 и трећа 1.500 евра.

„Потисје-Кањижа“ била је организатор и реализатор конкурса за Србију. Резултати националног конкурса проглашени су 5. децембра у Свечаној сали Грађевинског факултета у Београду.

„На српски национални конкурс стигло је педесетак пријава, које је Стручни жири (проф. др Александра Крстић – Фурунџић, редовни професор Архитектонског факултета Београдског универзитета, Дарко Мијатовић, дипл. грађ. инж. и Данијел Ђурић, дипл. инж. арх. саветници за примену производа Tondach Потисје-Кањижа) прегледао и оценио према критеријумима из „Правилника о раду и оцењивању“ посебно вреднујући – уклапање у окружење, однос крова и фасаде, естетски и функционално-технички аспект“ – каже Александар Бороња,

руководилац промотивних активности Tondach Потисје-Кањижа. „С обзиром да се на конкурс јавио велики број бриљантно изведених кровова покривених нашим црепом, жири је одлучио да поред три награде, додели и четири Посебна признања. За најбољу националну „пету страну куће“ проглашен је кров Винарије „Звонко Богдан“ на Палићу, коме је припала награда од 2.000 евра. Друга награда и 1.500 евра додељена је Вишепородичној згради на Златибору, а трећа и 1.000 евра, Породичној кући у Бајиној Башти. Четири подједнако вредна Посебна признања жири је доделио: Вишепородичном стамбеном објекту у Суботици, Рецепцији хотелског комплекса „Мећавник“ на Мокрој Гори, Кућама у низу на Златару и Новој цркви манастира Радовашница“.

Иначе, учивши хроничан недостатак стручних кадрова у области грађевинарства, њихову недовољну информисаност о новитетима у области кровопкривања, међународни лидер у производњи керамичког црепа „Потисје-Кањижа“ члан Tondach групе, покушава од 2007. године да превазиђе школовањем будућих кадрова у грађевинским средњим школама у нашој земљи, али и перманентним обучавањима активних грађевинских посленика на терену.

Слободан Кујунџић

НАГРАДА РАНКО РАДОВИЋ 2012

Надметало се 37 радова

Конкурс за Награду „Ранко Радовић“ реализује се од 2006. године, а награде се додељују у три категорије - критичко-теоријске текстове о архитектури објављене у претходној календарској години као и у текућој години до датума доделе награде, и то за критике, есеје, књиге, предавања и писану реч уопште, затим, телевизијске емисије, изложбе или мултимедијалне презентације и реализовано архитектонско дело довршено у истом периоду. Награда „Ранко Радовић“ се састоји од плакете, повеље и новчаног износа.

На овогодишњи, седми по реду Конкурс стигло је укупно 37 радова - 21 за прву категорију, шест за другу и 10 за трећу категорију.

Награда „Ранко Радовић“ у категорији критичко-

ји је радио у саставу: дипл. инж. арх. Дарко Марушић (председник), дипл. инж. арх. Јелена Ивановић Војводић и дипл. инж. арх. Борислав Петровић.

Награду „Ранко Радовић“ додељује Удружење ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Србије у сарадњи са Архитектонским факултетом у Београду, Факултетом техничких наука у Новом Саду, Институтом за архитектуру и урбанизам Србије, Урбанистичким заводом Београда, Инжењерском комором Србије, „Потисје-Кањижа“ а.д. и Коларчевом задужбином.

Награда која носи име архитекте Ранка Радовића основана је са циљем да подстиче, развија и афирмише критичко-теоријску мисао у области архитектуре и архитектонског стваралаштва и самим тим устано-

Све награде "Ранко Радовић 2012": "Живот на ивици" - Злати Вуксановић Мацура за публикације, "Један:Сто", за мултимедијалне презентације и "Породична кућа", Бранислава Митровића и Јелене Кузмановић за реализовано архитектонско дело

теоријски текстови о архитектури, урбанизму и граду уручена је мр Злати Вуксановић Мацури за књигу „Живот на ивици: становање сиротиње у Београду 1919-1941“, коју је објавио „Орионарт“. Одлуку је донео жири у саставу - теоретичар културе Ратко Божовић (председник), дипл. инж. архитектуре Владимир Мако и дипл. инж. арх. Дубравка Ђукановић.

У категорији телевизијске емисије, изложбе, мултимедијалне презентације, награђени су дипломирани инжењери архитектуре - Марија Марковић, Марија Страјнић, Олга Лазаревић, Небојша Стевановић, Милан Драгић, Јанко Тадић, Александар Ристовић, Никола Андонов, Милош Живковић и Марко Маровић за изложбу „Један:Сто“, а која је представљена на Бијеналу архитектуре у Венецији. О лауреатима је одлучивао жири, који су чинили дипл. инж. арх. Даница Јововић Продановић (председник), дипл. инж. арх. Маја Лалић и дипл. инж. арх. Дејан Бабовић.

Награда „Ранко Радовић“ у категорији реализовано архитектонско дело припала је Браниславу Митровићу и Јелени Кузмановић за Породичну кућу у улици Косте Војиновића, Београд. Одлуку је донео жири ко-

ваља критеријуме за њено вредновање у Србији и на међународном нивоу, што подразумева укључивање република бивше Југославије и земаља из света са којима је Радовић сарађивао или у којима је радио. Међународну Награду „Ранко Радовић“ установили су 2006. године као суоснивачи - Удружење ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Србије - УЛУПУДС као оснивач, Архитектонски факултет у Београду, Факултет техничких наука у Новом Саду - Департаман за архитектуру и урбанизам, Институт за архитектуру и урбанизам Србије - ИАУС, Задужбина Илије Милосављевића Коларца, од 2008. године у статус суоснивача награде ушли су Урбанистички завод Београда и Потисје Кањижа а.д. а од 2009. године статус суоснивача награде добила је и Инжењерска комора Србије. Сви радови приспели на конкурс представљени су на заједничкој изложби, која је отворена на дан уручења признања, 21. децембар, у Музичкој галерији Коларчеве задужбине, и трајала до 24. децембра. Током марта 2013. године изложба ће бити одржана на Факултету техничких наука у Новом Саду.

Милован Пауновић

Нема лепших цркава у Северној Америци од православних

Српска православна црква и сада има доста потребе за изградњом цркава, а то се нарочито односи на градове, један од њих је и Београд, који има велике потребе за градњом храмова

*СЛОБОДАН КУЛУЏИЋ

Патријарх српски Иринеј својим доласком у Инжењерску комору Србије увеличао је и дао посебан значај новоизабраној Скупштини трећег сазива. Наравно, да Патријарх није присуствовао конститутивној седници Скупштине, већ је у Комору стигао нови скупштинских сазив, верификован, и изабрао своје челнике – председника и потпредседника. Проф. др Драгослав Шумарац, нови председник Скупштине ИКС кратком презентацијом упознао је патријарха Иринеја, госте, нове и старе чланове Скупштине са историјским развојем и тренутним стањем Инжењерске коморе Србије. После презентације замолио је патријарха Иринеја да се беседом обрати „инжењерском народу“, што је Његова светост, прихватила и том приликом рекла:

„Први пут сам на овом скупу и први пут имам прилику да више чујем о Инжењерској комори Србије, и у исто време користим прилику да се захвалим свима онима, сручњацима, архитектама, грађевинским инжењерима, који су свој таленат, своје знање, применили на нашој црквеној архитектури. Имао сам прилику да осетим плод рада и присуствовао томе, пошто смо претпрошле године, добили помоћ од Коморе за изградњу новог иконостаса, мермерног, у граду Нишу, у цркви посвећеној цару Константину, где ће, као што се зна, идуће године, бити централна прослава једног врло важног догађаја из историје цркве и културе европске – Миланскога едикта“.

„Драго ми је што могу да поздравим градитеље наших грађевина, наших мостова, али и наших цркава“, наставио је Патријарх. „Познати су били не само код нас, него и у свету,

градитељи, какав је био Дероко и њему слични, који су пројектовали, градили велике значајне храмове. Једно је време учинило да се тај интерес инжењера за градњу сакралних објеката успори, заустави, стане, али како је почео да се обнавља црквени живот код нас, како је дошла пунија слобода религије и вере, имамо велики број инжењера који се ангажују, интересују, да оживе, кроз литературу, да упознају стилове цркава наших, да та знања примењују. Зато и у овом нашем времену има неколико веома лепих црквених објеката који су дело садашњих инжењера наших. Архитектура је део наше историје, почевши од развоја хришћанства до данас, и оно што ми у Србији можемо да покажемо културном свету у Европи и другим крајевима, то су наше велике светиње, које су градили и страни, али и наши стручњаци, инжењери, како раније, тако и данас, у нашем времену и добу“.

„Оно што бих хтео посебно да кажем, да искористим ову прилику, јесте да би требало обратити више пажње на нашу народну архитектуру“, рекао је Патријарх. „Има ту лепих зграда, раније изграђених, па је потребно те старе грађевине сачувати, ако су оштећене – поправити, конзервирати, ревитализовати. Међутим, још је важније да се то искуство искористи у савременом пројектовању, како би се та наша велика традиција искористила и у нашем времену. Ово се посебно односи на градњу наших цркава. Нема краја у Србији где се не гради нека црква. Има људи који су се заинтересовали за архитектуру цркава, али има и наиваца... Сећам се једног инжењера који је код Крушевца градио једну велику цркву, па кад је дошао до крова, није знао како да је заврши. То је био велики проблем, па је морао да тражи помоћ, јер није водио рачуна о темељима њеним, од којих зависи и кров саме цркве.“

„Ми у Српској православној цркви веома смо захвални што ваша струка гаји, негује и развија црквену архитектуру, у чему пратимо културни свет“, рекао је патријарх Иринеј. „И поред присутних криза и невоља које имамо, ипак се не заборавља црквена архитектура, односно, та врста градње. Кад би дао Господ да економски оживимо, да још више градимо, јер знак живота једног народа и једне економије јесте изградња. Имамо прилике да видимо, у Америци и Канади, где су радили, пројектовали цркве, наше архитекте, које су улепшале Америку. Нема лепших цркава у Америци, од наших православних цркава. Српска православна црква и сада има доста потребе за изградњом цркава, а то се нарочито односи на градове. Села су нам, мање више, попуњена, мада и нажалост, остају празна, али зато имамо градове. Један од њих јесте и Београд, који има велике потребе за градњом храма. У Грчкој постоји један град, Патра, који, по величини сличан Нишу, има преко 40 цркава, а ми смо, до пре само неколико година, имали само три цркве у Нишу. Данас, Богу хвала, имамо

потребу да их у граду на Нишави имамо још најмање 2-3, да задовољимо основне потребе, и да пружимо могућност нашем народу да негује и испољава, оно што нам је Богом дато, то је религиозност и живот у вери“.

„Дакле, пуно успеха вам желим у животу вашем, пуно могућности да градите, јер је то добар знак живота и економије. Наравно, да никако не заборавимо и градњу наших цркава. Свако добро вам желим и срећне Божићне празнике. Хвала“, биле су последње речи у беседи патријарха Иринеја инжењерима Србије.

*Прилог је урађен на основу беседе патријарха српског Иринеја изговорене у свечаном делу Скупштине

Конституисање трећег скупштинског сазива

Прва, конститутивна, седница трећег сазива Скупштине Инжењерске коморе Србије одржана је 21. децембра у седишту Коморе у Београду, Булевар војводе Мишића 37. Трећи скупштински сазив броји 120 чланова (као и сви претходни) а конститутивној седници је присуствовало 110 ново изабраних чланова

Конституисање трећег сазива Скупштине догађало се пред дупке пуном салом

РАДОШ О. ДРАГУТИНОВИЋ

Седницом је председавао проф. др Милисав Дамњановић, председник другог сазива Скупштине ИКС, а помагале су му две дипломиране правнице – Драгана Ђурић, ВД секретара Коморе и Ана Ждеро, сарадник за правне послове ИКС.

Скупштина је радила у два дела. У првом делу је извршена верификација мандата чланова Скупштине ИКС трећег сазива (што је урадила петочлана Верификациона комисија), изабрани су председник и потпредседник Скупштине и разрешен стари и именован нови секретар Скупштине ИКС. Други део је имао свечарски карактер коме су присуствовале високе званице на челу са Иринејом, патријархом Српске православне цркве, као и друге црквене и световне званице, пред којима је концерт одржао Слободан Трукуља, самоуки српски музичар, мултиинструменталиста, композитор и „певач грленог и византијског стила“.

Конституисање Скупштине

Отварајући седницу Скупштине председник Дамњановић је саопштио да је на основу извештаја који му је достављен од стране представника Секретаријата Коморе, од укупно 120 новоизабраних чланова, седници Скупштине Коморе присуствује 110 чланова, што је веома висок број, уз констатацију да постоји потребан кворум за рад и пуноважно одлучивање, односно, да седници присуствује више од половине чланова Скупштине. Још је изразио наду да ће у оволиком или сличном броју чланови присуствовати и свих долазећим седницама у наредне четири године. Иначе, свих 120 изабраних чланова Скупштине трећег сазива потврдило је своје мандате. Затим је Председник позвао проф. др Драгослава Шумарца, председника Коморе, да поздрави присутне.

„На ове изборе је изашло око 25 одсто чланства, што је велика излазност у односу на претходне изборе које смо имали 2008. године, када је било око 12-13 процената, па самим тим ваш

Гласало се само пет пута – за дневни ред, верификоване чланове, председника, потпредседника и секретара Скупштине

успех је много већи него што је то било за претходне изборе“, истакао је професор Шумарац. „Сигурно да је част бити представник инжењерске струке. Међутим, то је и велика обавеза. Ова наша институција опстаје, пре свега захваљујући чланству и захваљујући представницима које су чланови изабрали у органе. Зато и очекујем од вас, новог сазива Скупштине, да ћете се максимално ангажовати и да ћете, пре свега оправдати поверење које сте добили од гласача инжењера. Оно што морамо да урадимо у наредном периоду, то је пре свега да ојачамо положај инжењера у нашем друштву. Да бисмо то урадили, мораћемо да међусобно сарађујемо још више, али и да остваримо још тешњу сарадњу са ресорним министарством и са свим министарствима, пре свега на доношењу закона, подзаконских аката, правилника, да самим тим помогнемо да се омогући инвеститорима брже и једноставније долажење до папира, односно до реализације тих инвестиција, а самим тим и наши чланови ће имати и много више посла. Мораћемо да радимо и на промени Статута. Посебно желим да вас обавестим да сам јуче, после седнице Управног одбора, поднео оставку на чланство у њему, како не бих дошао у сукоб са одредбама Статута. Наиме, по кровном Коморином документу, сваки члан има право да буде члан само два органа. Дакле, то сам испоштовао. То другим речима значи, да ће Татјана Ђорђевић, потпредседница УО ИКС, водити Комору до избора новог Управног одбора. Желим вам пуно успеха у раду и заиста очекујем максимално ангажовање, а имаћемо времена до изборне Скупштине за Управни одбор и за друге органе, да се договоримо ко ће шта да ради. Очекујем пре свега од вас иницијативу где можете највише да допринесете а онда ћемо направити један тим који ће заиста здушно да ради. Нормално, биће ту расправа пре доношења одлука, а када донесемо одлуке, онда ћемо их спроводити.“

„Пре него наставимо са даљим радом, желим да се захвалим председнику Шумарцу на лепим речима и добрим жељама“, рекао је професор Дамњановић. „Наравно, то је и жеља свих нас. Желим једном реченицом да се осврнем на ово председничко обавештење о подношењу оставке. Констатујем да је то лични високо морални чин који потврђује вредности којима се руководи

Комора и ова Скупштина. Захваљујем се и ценим тај гест професора Шумарца, а колегиници Тањи Ђорђевић, потпредседници Управног одбора желим успешно обављање послова, обзиром на ову околност, коју смо сада констатовали.“

Онда је уследило усвајање дневног реда од само четири тачке – Потврђивање мандата чланова Скупштине Инжењерске коморе Србије, Избор председника Скупштине Инжењерске коморе Србије, Избор потпредседника Скупштине Инжењерске коморе Србије и Разређење и именоване секретара Скупштине Инжењерске коморе Србије.

Радослав Лекић, председник Верификационе комисије

За реализацију прве тачке било је потребно изабрати Верификациону комисију од пет чланова, а одредио ју је председник Скупштине : Радослав Лекић, председник и чланови Драгана Синобад Петровић, Љубица Бошњак, Латинка Обрадовић и Драган Јеумовић.

После краће паузе, која је дата да Верификациона комисија обави свој део посла, уследило је наставак рада, а први говорник био је Радослав Лекић, председник Верификационе комисије:

„Према одредбама члана 13.Статута, Скупштина Инжењерске коморе Србије има 120 чланова, а чине је по пет чланова из сваке матичне секције, док преосталих 100 чланова, до броја 120, матичне секције бирају сразмерно свом учешћу у укупном броју чланова Коморе, утврђеном на дан избора“, рекао је Лекић. „Избори су расписани 3. септембра, док је изборни процес трајао тачно два месеца - од 24. септембра до 23. новембра. Изборна комисија за спровођење избора за чланове Скупштине објавила је 23. новембра 2012. године коначне резултате избора и упутила их председнику Скупштине. Верификациона комисија извршила је увид у оставку проф. др Драгослава Шумарца, поднету 20. децембра 2012. године. Такође смо извршили увид у Одлуку Управног одбора, којом је констатовано да је др Небојша Стефа-

новић, дипломирани планер, поднео оставку на мандат судије Суда части, чиме су се стекли услови за верификацију и његовог мандата. Да закључим – од 120 чланова трећег сазива Скупштине 36 је нових, док је 84 „са искуством“ у раду овог тела. Најстарији члан Скупштине има 75, а најмлађи 33 године. У трећем скупштинском сазиву радиће 38 жена и 82 мушкараца. А када је реч о струкама у Скупштину су изабрани – 42 грађевинаца, 25 архитеката, 23 електроинжењера, 18 машинаца, петоро просторних планера, по двоје технолога и геолога и по један инжењер геодезије, електронике и шумарства. И на самом крају – након извршеног увида у резултате избора, Верификациона комисија, на основу члана 7. Правилника о раду Скупштине Коморе, предлаже Скупштини да донесе следећу одлуку: Верификују се мандати члановима Скупштине Инжењерске коморе Србије, изабрани на изборима одржаним од 24. септембра до 23. новембра 2012. године“.

Игор Марић,
председник Изборне комисије

Затим је Ана Ждеро прочитала имена 120 чланова чији су мандати верификовани, што значи да је почео да тече четворогодишњи мандат трећем сазиву Скупштине Инжењерске коморе Србије, који ће се окончати 2016. године.

„Драго ми је што овде видим позната и мање позната лица, али и сасвим нова лица“, рекао је др Игор Марић, председник Изборне комисије. „Мислим да Извештај Верификационе комисије потврђује наш добар рад и драго ми је да смо овај посао урадили како ваља. Морам да изнесем неколико утисака, а везани су за изборну процедуру. Мишљења сам, уосталом као и комплетна Изборна комисија, да је процедура прекомпликована и предугачка, па саветујемо Скупштини да у наредних четири године размисли о неким једноставнијим методама изборне процедуре. Такође, морам да се захвалим свим члановима Комисије,

јер смо све одлуке донели једногласно. Радило се, управо због наведених мањкавости, доста дуго, скоро два месеца, што је заиста, предуго. Било је ту и незадовољних људи и захтева да се избори пониште. То су ипак врло спорадични случајеви с обзиром на оволики одзив који се може различито тумачити. Сигурно да је одзив већи него што је био раније, али ја још увек мислим да одзив није велики и да разлог за то управо лежи у системима којима располаже Комора. Једноставно, не могу да прихватим да 10 или 15 одсто инжењера погреше у својим листићима. Сасвим сам сигуран, да инжењери нису баш толико „трапави“, него мислим да ту нешто није у реду са изборном процедуром, на којој, свакако, треба порадити до следећих избора. Желим и то да кажем - цео систем Коморе, што се тиче управе и запослених у Комори – сви су радили пожртвовано, није се гледало на радно време, нити на било какве приватне обавезе. Једноставно, рад служби Коморе, био је заиста сјајан. На крају честитам избор и конституисање Скупштине коморе и желим вам свима да радите са задовољством у колегијалној атмосфери.“

Бирање и оспоравање председника

Иако је за председника Скупштине могло да буде предложено максимално осам кандидата (кандидатура је валидна ако предложени има подршку 15 чланова Коморе, док сваки члан може да подржи само једног кандидата) предложен је само један – проф. др Драгослав Шумарац. Кандидатуру је предао и касније је образложио Властимир Радоњанин, дипл. грађ. инж. из Новог Сада, уз подршку 15 чланова Скупштине ИКС.

Властимир Радоњанин, овлашћени предлагач кандидата за председника

„Поштовани председавајући, даме и господо, поштоване колегинице и колеге, мени је припала част и задовољство да у име предлагача кратко образложим овај предлог“, рекао је Властимир Радоњанин. „Ја сам из богате професионалне и

научне каријере проф. др Драгослава Шумарца одабрао само неколико података, будући да га сви веома добро познајете, да истакнем најбитније ствари“ (комплетни биографски подаци у посебном антрфилеу уз фотографију професора Шумарца). Посебно бих желео да укажем да енергија коју је професор Шумарац уложио у протеклом периоду и спремност и организованост, како органа Коморе, тако и стручних служби које су му у томе помагале, су доказ да је Инжењерска комора достигла један заиста висок ниво. Комора је данас респектабилна, у нашој држави, међу чланством, а оно је своју подршку проф. Шумарцу дало и кроз гласање за чланове Скупштине Инжењерске коморе, јер је он заиста од свих нас који седимо у овој сали, добио највећи број гласова, што је такође одраз те подршке. Дакле, овај реноме који ужива у нашој земљи, тако и у земљама региона, а и шире, недвосмислено нас као предлагача и мене као известиоца, уверава да ће, ако добије вашу подршку, проф. Шумарац једнако добро обављати и функцију председника Скупштине“.

С обзиром да Пословник о раду Скупштине не предвиђа могућност оспоравања/критиковања кандидата, већ се расправа отвара тек после утврђивања листе кандидата, а како је за председника предложен само један кандидат, проф. др Драгослав Шумарац, наступ проф. др Бранислава Ивковића, потпуно је дисонантно зазвучао. Бивши двоструки министар (грађевине и технолошког развоја) у Влади Мирка Марјановића, оспорио је досадашњи рад и остварене резултате (тврђом да их практично и нема), да Комора „није урадила ништа“ на увођењу Еврокодова, да је друштвени утицај Коморе мали, готово мизеран, да се њен глас не чује „тамо где треба“. Новоизабраног председника Скупштине, по дуговечности на челним позицијама у Комори, упоредио је са Милом Ђукановићем, јер Комором руководи од њеног оснивања.

„Јасно је да су потребне промене и то велике промене, а велико је питање да ли промене треба и може да спроведе неко или екипа која је организовала ову Скупштину у моменту када сама себе промовише на исту функцију“, истакао је професор Ивковић. „Критеријум за избор водећег човека Коморе - неспоран је стручни потенцијал, сви смо лиценцирани, сви смо струка, свако у својој области. Свако у својој области има вредност. Свако се и доказао овде у Србији у својој области. Многе од вас знам, знам где сте и шта радите. Али, постоје критеријуми који морају бити неспорни. То су морални критеријуми. Човек који води Комору мора да поштује сваког члана Инжењерске коморе, мора себе тако да квалификује да никако не сме да допусти да интерном комуникацијом, путем телефона и мејлова, вређа своје колеге. Морал је један од великих критеријума када је у питању човек који треба да води Скупштину и који треба да буде у могућности свакога директно да погледа у лице. Иако је добар део вас изабран захваљујући „директиви“ како да се гласа, ипак, ви сте већински изгласани, али и знам да сте квалитетни људи, да вас ваша средина воли.

У вас верујем и зато сам се јавио за реч. Ја знам одавно ко кога воли, ко кога не воли. Међутим, у питању будућност Инжењерске коморе. Ово је све организовано фантастично, у потпуно кому-

Бранислав Ивковић

нистичкм маниру, али стварно, изненађен сам како је то све лепо.

Човек који води Комору мора да поштује сваког свог члана Инжењерске коморе. Борба против криминала и корупције, тешка и велика, и једино јој је равна борба да се покрене привреда. То јесте задатак Инжењерске коморе Србије. Она је та која мора да окупи људе. Она је та која мора да иступа у јавности. Она је та која мора да прикупља ставове својих чланова и да их пласира и усмерава и да пред њеним ставовима стрепи свако министарство Владе Републике Србије. У нови скупштински сазив изабрано је 86 нових људи, па ми се чини да је било много боље да смо кренули другим путем, да буде предложен некога ко је потпуно „невин“ из досадашњих структура, а не они који владају читаву деценију. Себе уопште не кандидујем, то нећу да радим. Дакле, некога ко ће имати снаге да крене новим путем, ко ће од прича везаних за теорију прећи у практичну реализацију проблематике живота сваког члана Инжењерске коморе Србије, утицаја Инжењерске коморе Србије, појединца, припадника те Коморе у свакој локалној средини, у предузећу и у друштву“.

Све у свему непријатан и непотребан инцидент, који није одјекнуо међу присутнима, напротив. Нико се није јавио да га подржи, већ је моментално био заборављен, чим је дискусант напустио говорницу, а одмах затим и салу, не сачекавши чин гласања.

Драган Живковић, дипломирани машински инжењер, стари-нови члан Скупштине, био је други „једини“ говорник, после избора председника Скупштине ИКС, и са говорнице рекао:

„Желим да захвалим досадашњем председнику Скупштине Инжењерске коморе и свим члановима који су радили, дакле, укупном претходном са-

живу и онима који су данас присутни и онима који нису присутни. Постигли су значајан резултат у раду и Скупштине и уопште Инжењерске коморе Србије. Хтео сам да похвалим сав тај рад, све те људе. Мислим да смо учинили напоре и квалитет, да се стабилизовао рад Коморе и преко Скупштине и осталих органа. Мислим да инжењери нису криви за садашњу друштвену ситуацију. Ми смо о тим, друштвеним проблемима, често говорили. Мислим да и друштвена заједница на инжењере гледа као на неки корпус који можда треба или не треба више уважити, да буду у ситуацији да кажу своје мишљење и да их саслушају. Што се будућег развоја Коморе тиче, то сам предлагао и пре четири године, да је неопходно да донесемо развојни план, да донесемо посебан, стратешки документ ове Коморе, који ћемо и донети и реализовати у овом сазиву. Мислим да ћемо имати све важнију улогу у следећем периоду. Оно што је најбитније, инжењери као корпус раде у свим институцијама система, али нисмо интегративно довољно повезани, јер у скупштинама градова, у дирекцијама за изградњу и свуда има инжењера, али нисмо направили тај модус да се они повежу, како би снага Инжењерске коморе била што већа, снажнија и утицајнија. Мислим да ће Инжењер-

Драган Живковић

ска комора Србије, са новим руководством ући у један период још квалитетнији, да ће та стабилизација која је била у претходном периоду доћи до изражаја, како би се кренуло неким новим моделом и неким храбријим потезима“.

На једина два реаговања поводом предлога за председника Скупштине ИКС коментар је имао још само професор Дамњановић:

„Дозволите да се осврнем на ово што је речено, тим пре што је, колико сам разумео, господин Ивковић поред захтева да се његова дискусија у потпуности унесе у записник, и дао одговоре на примедбе које су биле на рад ове Скупштине“, ре-

као је он, и додао – „Прво, захваљујем се и једном и другом говорнику, и оном који нас је хвалио и ономе који нас је критиковао. Задржао бих се на критикама које су упућене од колеге Ивковића. Што се тиче седница Скупштине, њене припреме, њеног тока, вођења седнице, оне су реализоване и вођене у складу са Пословником о раду Скупштине и наша је дужност да радимо по тим документима. Прихватам критику која се односи на то да можемо више да радимо као Комора, као једна организована институција, која окупља људе ствараоце, креативне људе, планере, урбанисте, градитеље у веома великом броју, пошто нас је преко 25.000 на окупу. Ми о томе веома често разговарамо и унутар руководства Коморе, са члановима са којима долазимо у контакт, са члановима регионалних комора на терену, јер нам предстоји велики посао да Комору, њену активност и оно што она ради, приближимо најширем чланству Коморе. Када чланови Коморе буду имали више речи похвале за оно што се у Комори ради, онда можемо да кажемо да смо испунили задатак. За сада, слажем се да долазе оправдане критике од чланова Коморе да рад у Комори, њених органа, треба да буде другачији. Мислим да ће то бити у наредном периоду. Као и колега Ивковић, и ја верујем у нове чланове Скупштине. Верујем да ће овај сазив Скупштине остварити још боље резултате управо због њеног састава. Такође, верујем да ће и нови чланови Скупштине и чланови старог сазива умети да одлуче кога ће изабрати за председника Скупштине. Према томе, препустимо члановима Скупштине кога ће изабрати“.

Приступило се гласању, и од 110 присутних, 104 је гласало „за“ Драгослава Шумарца, док је шесторо било „уздржано“.

Нови председник преузима Скупштину

„Честитам избор професору Шумарцу на место председника Скупштине и позивам га да настави са вођењем седнице“, био је последњи „радни задатак“ проф. др Милисав Дамњановића на челу Скупштине ИКС другог сазива.

„Као прво, захваљујем се на указаном поверењу, а као друго, желео бих да се захвалим професору Дамњановићу што је маестрално водио Скупштину претходног сазива, када је било заиста тешко“, рекао је нови председник Скупштине и наставио, коментаришући оспоравајућу дискусију професора Ивковића, „увек је добро имати оне који имају другачија мишљења. Ми смо наш Статут и сва документа направили тако да представљају демократску струковну организацију. А што се тиче изречених примедби - биће прилика да о томе још продискутујемо. Можемо да кренемо од тога ко је крив за санкције, да не помињемо Мила Ђукановића и Милошевића,.. Молим вас, овде сви заборављамо ко је која странка, каква је странка, јер овде је важна само једна - странка инжењера. Зато су избори у Комори, као што је неко од нас овде рекао, увек добри. Зашто? Зато што победе наши. Који су наши? Наши су инжењери. То морамо имати прво у глави, а биће прилике да се сви покажу. Да сви, који су први

Председник Скупштине другог сазива, проф. др Милисав Дамњановић предаје дужност управо изабраном „наследнику“ проф. др Драгославу Шумарцу

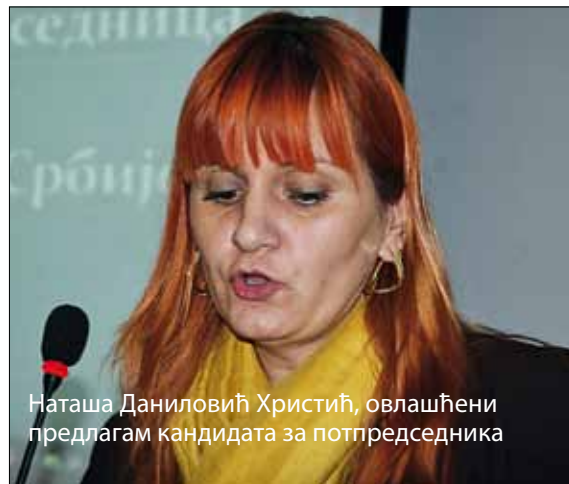
пут изабрани у Скупштину, дођу и помогну да у наредне четири године радимо тако да будемо јачи и утицајнији, јер за све који хоће да раде места има. Сигурно је да морамо имати јачи утицај на друштво. Мислим да смо успели доста у томе кроз законе, подзаконска акта и правилнике..Мислим да смо успели, пре свега да остваримо поверење код чланства, што говори ова излазност, у односу на остале коморе у Србији и Региону. Морамо бити поносни на уважавања која долазе од иностраних комора, али од нас самих највише зависи колико ћемо успети да у наредном периоду буде бољи, јер ниодког не можемо очекивати неку помоћ. Ни једна странка није помагала у оснивању Коморе. Зато вас молим да овде политику заборавимо, али да омогућимо да наши чланови имају и добију што више послова“.

Онда се прешло на нову тачку Дневног реда – избор потпредседника Скупштине. И за ту позицију евидентан је само један кандидат – Милорад Мирко Миладиновић, дипломирани инжењер архитектуре, из Краљева, урбаниста по вокацији и делу, председник ИО Матичне секције урбаниста и члан Управног одбора ИКС.

„Апсолутно ми је задовољство да пред овим скупом преложим Милорада Мирка Миладиновића за место потпредседника Скупштине Инжењерске коморе Србије“, рекла је Наташа Даниловић Христић, овлашћени предлагач испред 15 чланова ИКС (детаљнију биографију кандидата видети у посебном антрфилеу). „Његову кандидатуру подржава чланство Скупштине испред секција урбаниста, планера, пројектаната и извођача радова, односно, свих комориних секција. Оно што је можда веома важно нагласити је, да урбанисту Миладиновића подржавају чланови који долазе из његовог родног града и региона, из Краљева“.

„Поштоване колеге, изашао сам за говорницу

само да ме видите, јер сигурно да има оних који ме не познају“, рекао је Мирко Миладиновић, после питања-позива председавајућег „да ли би желео“ да се обрати скупу. „Велико је задовољство

Наташа Даниловић Христић, овлашћени предлагач кандидата за потпредседника

и велика обавеза која је настала једним оваквим предлогом, а још веће је задовољство што на неки начин долазим из бројчано две мање секције, урбанисти и планери, и из две различите струке, јер сам архитекта, професор и грађевинац. Нормално, ово намеће обавезу да у даљем раду још одговорније прихватим овај посао и оно што је проф. Ивковић говорио, већи утицај у друштву, чега смо сви свесни. Мислим да нема овде човека који то не би желео, само да видимо који је најбољи начин да то урадимо.

Од нас у ИО Матичне секције урбаниста, у овом сазиву, седам је припадница лепшег пола и само један припадник јачег пола, док у ИО Матичне секције планера имамо две припаднице лепшег пола и три припадника јачег пола. Према томе, мислим да су ово добри показатељи“.

За избор Милорада Мирка Миладиновића на место потпредседника Скупштине ИКС није гласао само један члан, а и он је био само уздржан.

Последња, четврта, тачка дневног реда била је разрешење досадашњег и избор новог секретара Скупштине.

У складу са чланом 23. Пословника о раду Скупштине, овај орган има свог секретара, који се бира на предлог председника Скупштине, а на период од четири године. Јавним гласањем, већином гласова присутних чланова Скупштине, за секретара Скупштине именује се лице из реда дипломираних правника запослених у Секретаријату Коморе.

У складу са наведеним Пословником, Скупштини је прво предложено да донесе одлуку о разрешењу постојећег секретара Слађане Јанковић и да се за новог секретара Скупштине Коморе

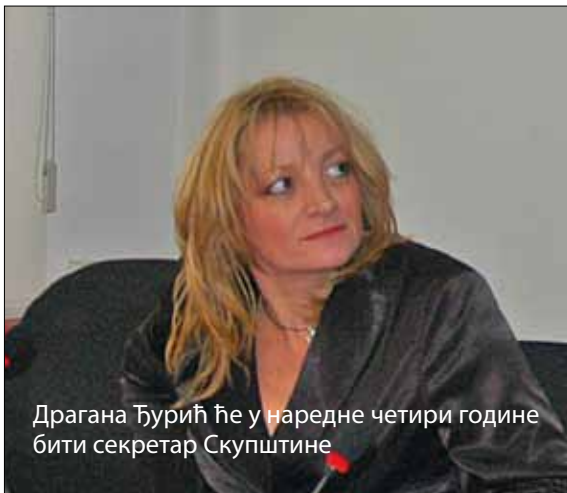
ђане Јанковић), она припремала све неопходне материјале за седнице Скупштине, последњих годину и по, две. Зато мислим да је целисходно да је чланови Скупштине изаберу за свог секретара“.

Предлози су стављени на гласање, а резултат је био идентичан – једногласан, па је нови председник Скупштине Драгослав Шумарац, као свој последњи радни задатак, могао да констатује да је Слађана Јанковић разрешена, а Драгана Ђурић именована за секретара Скупштине Инжењерске коморе Србије.

Свечани део Скупштине

Након првог, радног дела прве (конститутивне) седнице Скупштине ИКС, одржан је свечани део којем су присуствовале високе званице, патријарх српски Иринеј, протојереј ставрофор Стојадин Павловић, директор Патријаршијске управне канцеларије проф. др Војислав Милованић, протонеимар Храма светог Саве на Врачару, Дејан Ковачевић, саветник Министра саобраћаја, Милутин Игњатовић, генерални директор Саобраћајног института ЦИП, Зоран Костић, генерални директор предузећа Алпине, Доброслав Бојовић, директор ГП Напред, и други уважени гости.

Проф. др Драгослав Шумарац, новоизабрани председник Скупштине Коморе поздравио је госте и захвалио се патријарху Иринеју што је својим присуством увеличао овај догађај. У презентацији рада Коморе, председник Шумарац се осврнуо на досадашњи период, у краћим цртама је представио систем организације ИКС и активности које се у њој спроводе. Посебно је нагласио константни пораст броја чланова Коморе који се утростручио од оснивања 2003. године. Наиме, када је планирано оснивање Инжењерске коморе Србије, процењивано је да број чланова неће прелазити неколико хиљада. Песимисти су тврдили да их неће бити више од 2.000, док су оптимисти „давали главу“ за 4.000 чланова УКС. Онда су сви били потпуно збланути кад је одмах за чланство поднето преко 7.000 захтева, односно, у 2003. години лиценцирано је 7.491 инжењер специјализован/неопходан код изградње грађевинских објеката, односно, производну простора. На крају 2004. било је 12.645 чланова, 2005. – 14.642 ,

Драгана Ђурић ће у наредне четири године бити секретар Скупштине

изабере Драгана Ђурић, дипломирани правник.

„Колегиница Слађана Јанковић, је на место секретара Скупштине изабрана пре четири године, али је на дужем боловању, па мислим да је и са те стране одлука о разрешењу крајње целисходна“, рекао је професор Шумарац. „Са друге стране Драгана Ђурић, кандидаткиња за новог секретара Скупштине ИКС, доста дуго је у ВД стању, додуше на месту секретара Инжењерске коморе Србије, али је због оправданог одсуства секретара Скупштине (Сла-

Патријарха Иринеја су дочекали заједно нови и стари председник Скупштине Коморе

2006. – 16.404, 2007. – 18.532, 2008. – 19.204, 2009. – 21.433, 2010. – 22.713, 2011. – 23.942 и последњег дана 2012. године Инжењерска комора Србије имала је 25.023 чланова.

Потом је представио активности Коморе усмерене ка чланству и струци, сарадњу са ресорним министарством и рад на међународној сарадњи, истакавши чланство ИКС у међународним инжењерским асоцијацијама - Светској асоцијацији инжењерских комора (WFEO), Европском савету инжењерских комора (ECCE) и Европској асоцијацији грађевинских инжењера (ECEC). Председник Шумарац је посебно истакао друштвено ангажовање Коморе кроз чланство у Друштву за подизање Храма Светог Саве на Врачару, давање донације за израду иконостаса Цркве светог цара Константина Великог и царице Јелене у Нишу, као и хуманитарну донацију намењену изградњи куће породици Рачић из Краљева, чији је дом тешко оштећен у земљотресу који је задесио овај град 2010. године.

Завршивши са представљањем „кратке историје Коморе“ нови председник Скупштине проф. др Драгослав Шумарац, позвао је патријарха српског Иринеја, да се обрати инжењерима Србије.

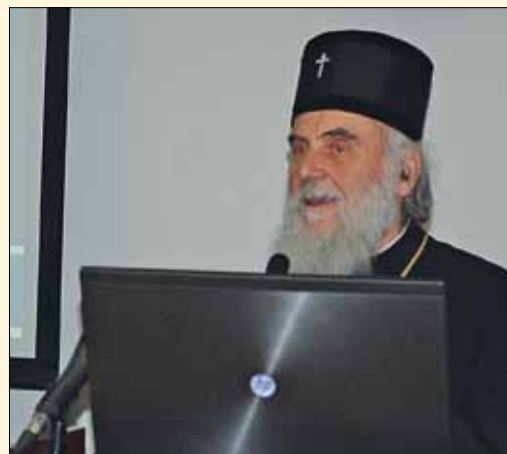
„Први пут сам на овом скупу и први пут имам прилику да више чујем о Инжењерској комори Србије“, биле су прве речи Патријарха у беседи којом се обратио инжењерима Србије. „У исто време користим прилику да се захвалим свима онима, сручњацима, архитектама, грађевинским инжењерима, који су свој таленат, своје знање, применили на нашој црквеној архитектури. Имао сам прилику да осетим плод рада и присуствовао томе, пошто смо претпрошле године, добили помоћ од Коморе за изградњу новог иконостаса, мермерног, у граду Нишу, у цркви посвећеној цару Константину, где ће, као што се зна, идуће године, бити централна прослава једног врло важног догађаја из историје цркве и културе европске – Миланскога едикта“.

(Комплетну беседу патријарха Иринеја објављујемо у рубрици Крупан план).

Након беседе патријарха српског Иринеја присутни су уживали у концерту Слободана Тркуље, српског уметника, мултиинструменталисте, композитора и певача грленог и византијског стила, који је изводио музику инспирисану народном традицијом на један иновативан и њему својствен начин.

Добродошлицу Српском патријарху пожелео је и најстарији члан Скупштине трећег сазива Светислав Синђелић

Његова светост патријарх српски Иринеј надахнутом беседом обратио се инжењерима Србије и замолио их да предано раде на одржавању и развијању националне градитељске традиције

У пратњи патријарха Иринеја били су протојереј ставрофор Стојадин Павловић и директор Патријаршијске управне канцеларије проф. др Војислав Миловановић, протонеимар Храма светог Саве на Врачару

Тихомир Обрадовић, председник Комисије за информисање ИКС, захвалио се патријарху Иринеју на доласку у кућу инжењера Србије, поклонио му „наше новине“ и замолио га за интервју.

У част Патријарха српског и новоизабране Скупштине Инжењерске коморе Србије музицирао је Слободан Тркуља, мултиинструменталисте, композитор и певач презентирајући музику инспирисану народном традицијом

Нови челници Скупштине

Драгослав Шумарац

Проф. др Драгослав Шумарац рођен је у Рашки, 25. августа 1955. године. Грађевински факултет у Београду завршио је 1979. године, као студент генерације, са просеком 9, 51. Магистрирао је 1983. године на Грађевинском факултету Београдског универзитета, са просечном оценом 10. Докторирао је на Универзитету у Илиноису, Чикаго (САД) 1987. године. Од 1979. године до данас ради на Грађевинском факултету у Београду, прво као асистент, од 1984. године, од 1988. године као доцент, од 1993. године као ванредни професор, а од 1998. године као редовни професор.

Од 2001. до 2004. године био је министар урбанизма и грађевине у Влади премијера др Зорана Ђинђића. У његовом мандату донет је Закон о планирању и изградњи, којим је први пут основана Инжењерска комора Србије 2003. године.

Марта 2007. године изабран је за председника Инжењерске коморе Србије. Пре ове функције у Инжењерској комори Србије био је председник Надзорног одбора у периоду од 2003. до 2004. године. Био је и председник Комисије за међународну сарадњу од 2005. до 2007. године.

Од 2007. до 2012. године био је председник Управног одбора „Пошта Србије“, док је од априла 2006. до јуна 2009. године био председник Српског друштва за механику. Члан је Националног савета за високо образовање.

Маја 2010. године изабран је у Европску академију наука у Бриселу, а новембра 2012. године изабран је и за потпредседника Европског савета инжењерских комора.

Члан је уређивачког одбора International Journal of Damage Mechanics у Сједињеним Америчким Државама од 1992. године до данас. Био је коуредник Прве Међународне конференције механике оштећења, одржане у Београду 2012. године.

Више пута је награђиван од Универзитета у Београду за висок просек у току студија 1975. и 1979. године. Добитник је Награде Привредне коморе Београда за најбољи магистарски рад у области грађевинарства 1984. године, Награде др Растко Стојановић за најбољи рад учесника млађих од 35 година на Конгресу Београдске примењене механике у Врњачкој Бањи 1988. године. Добитник је Награде Скупштине Града Београда, Октобарске награда за област науке, заједно са проф. др Душаном Крајчиновићем, за књигу „Основи механике лома“ издање „Научна књига“, Београд 1990. године. Аутор је великог броја научних и стручних радова. Ожењен је и отац је троје деце.

Милорад Мирко Миладиновић

Милорад Мирко Миладиновић рођен је у Краљеву 8. марта 1954. године. Гимназију је завршио у Калифорнији (УСА), а Архитектонски факултет на Београдском универзитету. У току дугогодишње каријере радио је у Градској управи Краљево као секретар Одељења за урбанизам, а затим у Заводу за урбанизам и касније у Дирекцији за планирање и изградњу града Краљево.

Искључиво је радио на пословима просторног и урбанистичког планирања. Учествовао је као руководилац и члан тима на великом броју просторних и урбанистичких планова широм Србије. Између осталог, планова који су рађени за градове Краљево, Рашку, Ивањицу, Деспотовац, Врњачку Бању.

Члан је Инжењерске коморе Србије од њеног оснивања 2003. године и носилац нулте лиценце за урбанизам. У протеклом периоду био је председник Извршног одбора Матичне секције урбаниста и члан Управног одбора Инжењерске коморе. У оквиру Матичне секције урбаниста организовао је веома посећена предавања поводом признатих светских факултета и традиционални сусрет Forum Urbanum. Ожењен је и отац је двоје одрасле деце.

припремио: Милован Пауновић

Састав трећег сазива Скупштине Инжењерске коморе Србије

У складу са одредбама Пословника о раду Скупштине ИКС, Верификациона комисија потврђује мандате изабраним члановима, али и све друге догађаје и одлуке важне за регуларност конституисања новог сазива Скупштине. Петочлану Верификациону комисију сачињавали су: Радослав Лекић, дипломирани грађевински инжењер, председник и чланови - Драгана Синобад Петровић и Љубица Бошњак, дипломирани инжењери архитектуре, Латинка Обрадовић, дипломирани грађевински инжењер и Драган Јеумовић, дипломирани просторни планер.

Верификациона комисија потврдила је мандате свих 120 изабраних чланова трећег сазива у коме је 36 нових чланова и 84 „са искуством“ у раду овог тела. Најстарији члан Скупштине има 75, а најмлађи 33 године. У трећем скупштинском сазиву радиће 38 жена и 82 мушкараца. А када је реч о струкама, у Скупштину су изабрани – 42 грађевинца, 25 архитеката, 23 електроинжењера, 18 машинаца, петоро просторних планера, по двоје технолога и геолога и по један инжењер геодезије, електронике и шумарства. У новом сазиву су и тројица ех министара – Урош Бањанин (члан кабинета Станка Радмиловића), проф. др Бранислав Ивковић (кабинет Мирка Марјановића) и проф. др Драгослав Шумарац (кабинет др Зорана Ђинђића).

Следе имена свих 120 верификованих чланова, са информацијом из које су матичне секције, колико чланова секција даје, колико су гласова освојили, која им је непосредна струка и из ког регионалног центра потичу.

Планери 5: Драгана Дунчић (55), Александар Вучићевић (59), Небојша Стефановић (43), Снежана Павловић (48) и Драган Јеумовић (46), сви дипломирани просторни планери.

Урбанисти 8: Драгана Сиљановић-Козодеровић (25), Тајјана Бурсаћ (44), Љубина Стефановић-Тасић (70), Наташа Даниловић-Христић (60), Жаклина Глигоријевић (43), Владислава Живановић-Ристовић

(24), Милорад Миладиновић (41) и Драгана Синобад-Петровић (29), сви дипломирани инжењери архитектуре.

Пројектанти 57: Лаза Вукобрат (53), Милан Кекановић (44), грађ. СУ Јасмина Живанов (130), Лазар Кузманов (127), арх. (НС), Радослав Лекић (170), Властимир Радоњанин (126) грађ. НС, Бранислав Бањац (138), Миодраг Малиновић (124) маш. НС, Мирослав Симеуновић (136), Ђура Орос (120) елекро НС, Милан Самарџија (107) отс НС, Светлана Карановић (815), Зоран Радојичић (793), Милан Глишић (791), Драгана Васиљевић-Томић (762), Мирјана Грубер (752), Горана Васиљевић-Миловановић (749), Гордана Ђурановић (714), Братислав Илић (710), Миодраг Несторовић (701) арх. БГ, Драгослав Шумарац (883), Нада Павловић (846), Јулија Лазић (804), Ранка Јовановић (780), Зоран Луковић (742), Слободан Митровић (739), Бранислав Ивковић (689), Предраг Нишевић (684) грађ. БГ, Маја Тодоровић (838), Бранислав Ерцеговић (751), Зоран Стајић (725), Петар Васиљевић (697), Мирослав Станојевић (686) маш. (БГ), Зорица Несторовић (827), Љиљана Додић (799), Биљана Гајић (794), Зоран Хаџић (766), Драган Игњатовић (724), Зоран Шипетић (721), Гордана Вујновић (662), електро БГ, Зорица Јокић-Јанковић (738), Милутин Стефановић (697), Тоша Нинков (683), отс БГ, Сања Антић-Петровић (84) грађ. КГ, Оливера Бошковић (77), маш. КГ, Добрила Радовановић (70) електро КГ, Милан Петровић (70), грађ. ВА, Првославка Јовановић (68) грађ. ЧА, Радомир Милекић (81) електро ЧА, Саша Радојевић (186) арх. КВ, Саљахудић Муратовић (158) грађ. КВ, Миласав Дамњановић (197) арх. НИ, Драгослав Стојић (202), Слађана Коџић (138), Љубиша Митић (123) грађ. НИ, Радивоје Стојановић (144), маш. НИ, Братислав Ђорђевић (156) електро НИ

Извођачи радова: Ана Јарамазовић (44), Марија Туркаљ-Матић (39) грађ. СУ, Милош Медић (115), арх. НС, Љиљана Гајдобрански (137), Ђорђе Делић (95),

Јово Смиљанић (94) грађ. НС, Вељко Малбашић (134), Бранко Симић (121) маш. НС, Драган Вујовић (114), Новица Вукотић (80) електро НС, Љиљана Бошњак (673), Томислав Ђорђевић (599), Владан Ђукић (566) арх. БГ, Латинка Обрадовић (686), Светлана Савић-Ристић (637), Урош Бањанин (631), Владислав Максимовић (626), Глигор Обреновић (603), Светислав Синђелић (585), Симо Цветић (582), Миленко Вукићевић (567), Дамир Пецо (560), Снежана Костић (533), грађ. БГ, Бисерка Шварц (662), Радосав Галић (615), Бојан Богдановић (605), Бранислав Џинић (571), Зоран Крстић (560) маш. БГ, Весна Илић-Миловановић (697), Милош

Арсенијевић (639), Момир Станојевић (607), Десимир Рачић (555), Симо Рачанин (541), Срђан Јевтић (516) електро БГ, Милутин Игњатовић (642), Новица Петровић (610) отц БГ, Миломир Поповић (49) грађ. КГ, Душан Лукић (64) маш. КГ, Горан Савић (43) електро КГ, Ненад Крстивојевић (46) грађ. ВА, Василије Вујић (71), грађ. ЧА, Перица Луковић (68) електро ЧА, Бранко Радомировић (162) грађ. КВ, Радојко Роглић (123) електро КВ, Душан Петковић (189), Стеван Стефановић (115), Предраг Благојевић (111), Сениша Ђорђевић (93) грађ. НИ, Драган Живковић (150) маш. НИ, Драган Ранчић (115), електро. НИ.

ИЗБОРИ У МСП И МСИР

Изабрано десеторо председника подсекција

Избори за председнике подсекција Матичне секције пројектаната и Матичне секције извођача радова, практично су се поклопили са изборима за Скупштину Коморе, па су вероватно зато били „у другом плану“, односно, о њима се много мање говорило у инжењерској јавности, што не значи да нису прошли у оштром надметању бројних кандидата и великог броја гласача. Уосталом, ево како су се одвијали избори за председнике подсекција МСП и МСИР.

Поступак предлагања кандидата за избор председника подсекција спроведен је од 24. септембра до 15. октобра и у те три недеље пријављено је укупно 98 имена – 48 у МСП и 50 у МСИР. Тако се у МСП за председнике подсекција пријавило: за архитекте 9, грађевинце 11, машинце и електроинжењере по 10 и за остале техничке струке 8 кандидата. Када је реч о МСИР стање је изгледало овако: за грађевинце 13, архитекте 9, машинце 9, електроинжењере 10 и за остале техничке струке 9 кандидата.

Гласачки поступак за избор председника подсекција МСП и МСИР спроведен је од 25. октобра до 23. новембра и у том периоду, за 98 кандидата је гласало 5.090

чланова, односно, толико је пристигло гласачких листића. Изборна комисија није обрадила 144 гласачких листића, који нису стигли у предвиђеном року. Међутим, прегледали су 4.946 листића и констатовали да је исправних 4.578, али и 368 неисправних.

Када је реч о Матичној секцији пројектаната, за 48 кандидата за председнике подсекција гласало је 3.730 чланова, а највише гласова су добили и постали председници: за подсекцију архитеката Иван Рашковић (338), грађевинаца Љубиша Митић (150), машинаца Зоран Стајић (245), електроинжењера Зоран Хаџић (211) и за подсекцију осталих техничких струка, Милан Самарџија (52 гласова).

Већ смо рекли да је у Матичној секцији извођача радова било 50 кандидата за које је гласало 3.105 чланова. Највише гласова, а тиме и функцију председника подсекција остварили су: Љубица Бошњак (89) – архитекте, Душан Петковић (271) – грађевинци, Братислав Џинић (278) – машинци, Весна Илић-Миловановић (201) – електроинжењери и Новица Петровић (51) – остале техничке струке.

БОЖИДАР ПЕТРОВИЋ 1922 - 2012

ОДЛАЗАК НАРОДНОГ НЕИМАРА

У смирај дана 28. децембра 2012. године у граду који је основан књажевским указом, повукао је последњу црту српски архитекта, професор универзитета и народни грађитељ Божидар Петровић

У питомом шумадијском селу Дићи, општина Љиг, рођен је 15. јула 1922. године, Божидар Бошко Петровић. Основну школу завршио је у родном месту, а гимназију у најближем градићу - Горњем Милановцу.

Непосредно после рата, уписује се на Архитектонски одсек ондашњег Техничког факултета у Београду на коме је дипломирао 1952. године. Као запажен студент и спортиста, на препоруку професора, запослио се у Енергопројекту, где је радио наредне четири године углавном на пројектима за земље Блиског истока.

Универзитетску каријеру почео је јануара 1956. године избором за асистента на Архитектонском факултету Универзитета у Београду, да би шест година касније, 1962. постао доцент, 1976. ванредни, а 1983. редовни професор Универзитета у Београду, на предметима Механика и отпорност материјала и Теорија система. Цео свој професорски радни век на Архитектонском факултету посветио је изучавању сложених проблема из области механике, статике и опште теорије система и у извесном смислу теорији процеса пројектовања.

Паралелно са радом на факултету, професор Петровић је, самостално или као дугогодишњи сарадник Института за архитектуру и урбанизам Србије руководио израдом више комплексних студија као што су: студија за урбанизацију стамбеног насеља „Трећи километар“ у Бору (1972 - 1973. година), Студијом за изградњу система НС-79 у Новом Саду (1979.), док је у сарадњи са професором Милованом Радвановићем учествовао у изради дела под називом „Трећи елемент“ у оквиру Просторног плана Србије 1984. и 1985. године. Од 1976 – 1979. године био је директор Института за архитектуру и урбанизам Србије (ИАУС).

Под руководством професора Петровића, 1984. године израђена је Студија проблема изградње кућа на подручју Копаоника погођеног земљотресом са предлогом хитних решења за изградњу у 1984. години. Студију је израдио тим стручњака из ИАУС-а и Института за испитивање материјала СР Србије.

У пензију одлази 1987. године, али тада као да почиње његов нови струковни живот – потпуно се посвећује пројектовању кућа надахнутих предајним грађитељством и временом, стварајући потпуно препознатљив стил. У својим пројектима и реализацијама породичних кућа трага за инспирацијом у народној грађитељској баштини и неговањем традиционалних кућа у Србији као неимарског подстицаја и узора. Вредно помена је и то да је оквиру студије Просторни план општине Штрпце 1989 – 1991. године, коју је израдио Географски институт Српске академије наука и уметности, професор Петровић заједно са професором Зораном Петровићем, израдио студију Сирињичке жупе.

Професор Петровић је током свог стваралачког века,

који је трајао готово седам деценија, понео велики број награда и признања, а последња је била Награда за животно дело Инжењерске коморе Србије, која му је уручена на Дан Коморе 14. јуна 2012. године, месец дана пред његов 90. рођендан. Награда за животно дело професору Божи Петровићу, чини изузетну част Инжењерској комори Србије, али и стваралачки подстрек за сваког од чланова највеће национале стваралачке и креативне струковне организације.

Стваралачки опус архитекте, професора универзитета и народног неимара Божидара Петровића, има у себи дијалектичко јединство супротности. На једној страни су различите области које су га заокупљале, од статике, урбанизма, теорије система, егзактног приступа у процесу пројектовања, до пројектовања привредних и индустријских објеката, учешћа у редовној и последипломској настави и управи Факултета, а на другој је вишедеценијска, тиха и непоколебљива борба за пројектовање кућа инспирисаних народним грађитељством, тачније, борбом да се непресушна ризница народне културне баштине врати на место које јој припада.

Оно што га чини јединственим и сврстава у ред најзначајнијих српских архитеката друге половине XX века јесу ђердани кућа нанизани широм Србије (преко 160 пројеката и изграђених објеката) чија особеност и уникатна вредност леже у искреном приступу аутора да кућа „није механичка, већ органска творевина, она је доживљај и симбол, а не само сазнање“.

Чланови Инжењерске коморе Србије ће гајити успомену на велико дело свог, до скоро најстаријег активног члана у духу „струковног тестаментa“, који је колега и учитељ Божа Петровић једном приликом изрекао: „Свакога дана, часа и тренутка, педаљ по педаљ, нит по нит, спајати прошлост и будућност, наслеђе и пројекцију и остварити тај обострани однос, како бисмо били учесници, а не само сведоци овога времена“.

Приредио: Тихомир Обрадовић
Аутор фотографије: Станко Костић

МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ АРХИТЕКТУРЕ „ЗОДЧЕСТВО 2012“ – МОСКВА,
11-14. ОКТОБАР И 11-12. ДЕЦЕМБАР

Професија архитект – време за промене

XIX Међународни фестивал архитектуре „Зодчество 2012“ одржан је у изложбеном центру „Мањез“ у Москви и то „у два дела“ – због огромног обима експоната и превеликог научно – теоријског програма. Тако је научно – теоријски део „Зодчества 2012“ одржан од 11. до 14. октобра, док се изложбено манифестациони део догађао од 10. до 13. децембра. На првом догађању „Зодчества 2012“, научно – теоријском, представници Коморе су били наставници Београдског универзитета – професор Петар Арсић (Архитектонски

факултет) и проф. др Јован Деспотовић (Грађевински факултет). На „децембарски наставак“ путовао је само професор Арсић, којом приликом је учествовао у раду Међународног жирија за доделу награда и признања за остварења током протекле године, и то у две категорије – пројекти и реализације.

Тема XIX Међународног фестивала архитектуре „Зодчество 2012“ била је „Професија архитект – време за промене“. Професори Арсић и Деспотовић, активно су учествовали у раду пленарне

сесије и по комисијама. У оквиру рада Комисије за законодавство и образовање разматрано је седам тема, док су у Комисији за архитектонске праксе разматрана следећа питања: Издавање и стицање лиценци, Комора уместо савеза архитеката – предности и мане, Енергетска ефикасност, . . .

Посебно су биле занимљиве и динамичне расправе у Комисији за архитектонске праксе, па им посвећујемо нешто више пажње.

У расправи о издавању и стицању лиценци, важно је напоменути да у Русији до сада није постојала комора инжењера нити комора архитеката. Питањем лиценцирања архитеката бавила се комисија Савеза архитеката Русије. Систем лиценцирања био је доста компликован, због регионалних специфичности и различитости унутар Русије, као културолошки разноврсне и територијално огромне земље.

Посебан проблем представљало је учешће, ангажовање и рад иностраних инжењера, посебно архитеката. Ова се ситуација додатно искомпликовала уласком Русије у WTO (Светску трговинску организацију), због бројних обавеза које су из тог учлађења проистекле. Русија је управо у припремама за формирање коморе архитеката, те су бројни гости из иностранства (међу којима и чланови наше делегације) изнели искуства у формирању и функционисању својих инжењерских или архитектонских комора.

Једна од главних дилема која се током дискусија искристалисала је следећа: да ли комора треба да

буде формирана од стране и у оквиру одговарајућег државног министарства, или да буде формирана и да функционише као независно тело.

Комора уместо савеза архитеката – предности и недостаци. Током дискусија сагледани су бројни модалитети односа цеховских или професионалних удружења - савеза (архитеката, инжењера) и комора (инжењера, архитеката), са позитивним и негативним последицама, са предностима и недостацима. Гости из иностранства такође су изнели веома различите примере из својих средина, али су такође истакли да нису ретки случајеви да су коморе првобитно формиране на један начин, а да су после неколико година, током провере у пракси, претрпеле темељне промене у погледу организације, устројства, надлежности,...

Када је било речи о међународним искуствима у раду коморе инжењера, занимљива искуства и решења изнеле су колеге из САД, а која говоре у прилог посебне пажње са којом се ради са инжењерским - архитектонским подмлатком. Постоје посебне секције младих инжењера и младих архитеката у асоцијацијама, чак студентска инжењерских - архитектонских факултета, са учлањењем, учешћем и радом на одређеним програмима, обављањем праксе у оквиру асоцијација и програма комора, међународном разменом, и др. На тај на-

чин припремају се будући инжењери-архитекти за чланство у коморама-асоцијацијама.

Енергетска ефикасност – стандарди, прописи, пракса. Веома много се говорило о новим технологијама, новим стандардима, као и типовима лиценци који су проистекли из технолошких тековина.

Питањима „Образовање и пракса – повратни утицаји, легислатива“, такође је посвећена велика пажња, а изнета су искуства иностраних гостију по питању сталног образовања током радне каријере, на освајању нових знања и нових технологија, нових стандарда и легислативе. Такође су презентирани различити системи оцењивања и бодовања, као обавеза потврђивања лиценце за обављање делатности.

Приликом децембарског одржавања Међународног фестивала архитектуре „Зодчество 2012“, професор Арсић, који је истоме присуствовао, искористио је прилику/позив да посети Белорусију и град Минск. Наиме, организатори Међународног конкурса за реконструкцију и проширење комплекса стадиона „Динамо“ у Минску, позвали су професора Арсића да учествује у раду међународне експертске групе за процењивање и оцењивање радова пристиглих на наречени конкурс.

Петар Арсић/Јован Деспотовић

САСТАНАК ПЕТ РЕГИОНАЛНИХ ИНЖЕЊЕРСКИХ КОМОРА – ПОДГОРИЦА, 30-31. ОКТОБАР

Инжењерска иницијатива за регионалну сарадњу

Делегација Инжењерске коморе Србије је од 30. до 31. октобра 2012. године учествовала на састанку представника регионалних комора у Подгорици. Учесници скупа били су представници Коморе овлашћених архитеката и инжењера Македоније (КОАИМ), Инжењерске зборнице Словеније (ИЗС), Инжењерске коморе Србије (ИКС), Хрватске коморе грађевинских инжењера (ХКГИ) и Инжењерске коморе Црне Горе (ИКЦГ). Испред Инжењерске коморе Србије скупу су присуствовали проф. др Драгослав Шумарац, председник Инжењерске коморе Србије и Александар Леко, председник Комисије за међународну сарадњу ИКС.

Проф. др Мирко Орешковић из ХКГИ изнео је предлог текста Одлуке о покретању „Инжењерске иницијативе за регионалну сарадњу“. С обзиром да су сви учесници били сагласни са текстом у целини, исти је парафиран од стране свих учесника скупа. Овим је постављен камен темељац за оснивање „Инжењерске иницијативе за регионалну сарадњу“. По парафисању документа, скупу се обратио Марван Абдел Хамид, председник Светског удружење инжењера (World Federation of Engineering Organizations - WFEO), који је констатовао да је ово био историјски догађај за инжењерску струку и да овај документ по дефинитивном потписивању треба послати свим владама наших земаља, да би се видело колико је инжењерска струка напредовала. Оценио је да на основу документа „Ин-

жењерске иницијативе за регионалну сарадњу“ наше коморе могу да постану лидери у струци региона и да заједничким радом могу да наступају и на страним тржиштима. Предложио је да се после потписивања овог документа закаже састанак пет регионалних комора (ИКС, ИЗС, ХКГИ, ИКЦГ и КОАИМ) са коморама арапских земаља на коме би се разговарало о међусобној сарадњи. Ову идеју су сви топло поздравили. У даљем разговору је констатовано да присутне коморе тренутно окупљају и представљају око 43.500 овлашћених инжењера различитих струка и да ће тај број порасти на око 49.000 уколико нам се придруже четири коморе из Хрватске (архитеката, машинских, електро и геодетских инжењера), као и словеначка Комора архитеката. С обзиром колика је то стручна и интелектуална снага, лако је претпоставити шта све удружени могу да ураде.

Договорено је да свака од комора учесница скупа у Подгорици, изнесе пред своје органе/институције (управне одборе) предлог одлуке „Инжењерске иницијативе за регионалну сарадњу“ и донесе одлуке о њеном прихватању, како би се њено оживотворење, дефинитивно потписано, реализовало на заседању Генералне скупштине ЕСЕС, 16 - 17. новембра у Бечу.

Састанак регионалних инжењерских комора организован је у оквиру одржавања 11. годишњице рада и постојања Инжењерске коморе Црне Горе

ДЕВЕТА СЕДНИЦА ГЕНЕРАЛНА СКУПШТИНА ЕСЕС – БЕЧ, 16-17. НОВЕМБАР

Професор Шумарац потпредседник ЕСЕС

Ново руководство ЕСЕС

Средином новембра (16-17. XI) у Бечу је одржана 9. Генерална скупштина Европског савета инжењерских комора ЕСЕС (European Council of Engineering Chambers - ЕСЕС), на којој су поред председника, изабрана и тројица потпредседника. Друга најважнија тема била је регионална, балканска, сарадња кроз потписивање документа „Инжењерске иницијативе за регионалну сарадњу“ који је претходно парафиран на састанку у Подгорици 30-31. октобра 2012. године. Представници свих присутних комора су потписали документ, с изузетком Хрватске коморе грађевинских инжењера, чији Управни одбор до тог момента (16. XI) није заседао те самим тим није могао да одобри овај предлог.

Следећег дана одржана је Девета седница Генералне скупштине ЕСЕС. Седницу је отворио Jozef Robl, актуелни председник ЕСЕС који је, после кратког уводног излагања позвао Rudolfa Kolbea, потпредседника Аустријске савезне коморе архитектата и инжењерских консултаната да, као домаћин скупа, одржи уводни говор. После њега су се скупу обратили и Горазд Хумар, бивши председник ЕСЕС и Dirk Bochar, генерални секретар FEANI-а. Након тога, скупу се обрати-

ла Сандра Прпић, службеница за везу ЕСЕС у Бриселу која је поднела извештај о својој и делатности својих сарадника на заступању интереса инжењера, чланова ЕСЕС, пред Европским парламентом и Европском комисијом. У свом излагању објаснила је своје и деловање њених сарадника по питању четири најважније теме: прва, Директива европске комисије о професионалним квалификацијама и професионалној картици, друга, Директива европске комисије о јавним набавкама, трећа, Енергетска ефикасност и четврта, Зелена градња. Посебно треба поменути да је Европски парламент усвојио иницијативу о увођењу професионалних картица и инсистира на њиховој што скоријој примени, тако да ће исте ускоро постати обавезне. Такође, важна информација је и то да је Европска комисија у завршном поступку усвајања Европске директиве о јавним набавкама. Потом се скупу обратила Марија Vasilaku, заменица градоначелника града Беча, нагласивши значај инжењерских струка за развој и просперитет друштва.

Свакако најважнија тачка дневног реда били су избори за руководеће позиције у ЕСЕС. За председника ЕСЕС предложена су два кандидата, Чртомир Ремец, председник Инжењерске зборнице Словеније и Efstatios Tsegos, секретар Техничке коморе Грчке. Резултат гласања је био 9:7 у корист господина Ремеца који је тиме постао нови председник ЕСЕС.

Потом се прешло на гласање за места три потпредседника. С обзиром да су за та места била предложена само три кандидата, један од тројице тренутних потпредседника, Hans Ulrich Камажер из Немачке, Hans Jorg Lesner из Италије (иначе Аустријанац из покрајине Јужни Тирол) и Драгослав Шумарац из Србије, сва тројица су акламацијом изабрани.

Затим је уследио избор генералног секретара ЕСЕС, и ту функцију ће убудуће обављати Klaus Turidl из Аустрије.

Овим избором је створена још боља позиција за будуће деловање на свим пољима како Инжењерске коморе Србије тако и „Инжењерске иницијативе за регионалну сарадњу“.

56. ГЕНЕРАЛНИ СКУП ЕСЕСЕ – ДУБРОВНИК, 25-27. НОВЕМБАР

Инжењерска коморе Србије постала члан ЕСЕСЕ

56. Генерални скуп европске асоцијације грађевинских инжењера (European Council of Civil Engineers - ЕСЕСЕ) одржан је у Дубровнику од 25. до 27. новембра. Инжењерску комору Србије, представљали су Татјана Ђорђевић, потпредседник УО ИКС и Радослав Лекић, члан УО ИКС. 56. Генерални скуп свечано су отворили - Горазд Хумар, председник ЕСЕС и Звонимир Север, председник Хрватске коморе грађевинских инжењера (ХКГИ). Поздравне говоре одржали су и Иван Врдољак, министар грађевине и просторног планирања Хрватске, Марван Абделхамид, председник WFEO, као и Jozef Robl, председник ЕСЕСЕ. Након тога, презентације су одржали, најпре проф. др Горан Пуж и Алексеј Душек на тему развојног програма Републике Хрватске кроз грађевинарство и инвестиције, а затим су уследиле презентације осталих учесника.

На Конференцији је учествовало 28 делегација из различитих европских земаља, од којих је 20 имало право гласа. Оно што је најважније за Инжењерску комору Србије, јесте да смо једногласно примљени у чланство ЕСЕСЕ.

Први човек ЕСЕСЕ-а, од новембра ове до новембра 2014. године, биће Шпанац Fernando Vranko, који је поред одлазећег председника Хумара и петорицу новоизабраних чланова, такође изабран за члана Извршног одбора.

За чланове Извршног одбора изабрани су Nick Zygouris (Грчка), Wlodzimierz Szymczak (Пољска), Vincentas Stragys (Литванија), Massimo Mariani (Италија) и Jose Francisco Saez Rubio (Шпанија). Новоизабрани чланови су предложили двојицу кандидата за будућег председника ЕСЕСЕ, за период 2014 – 2016. година, и то представника Грчке Nicka Zygourisa и представника Пољске Wlodzimierza Szymczaka. У наредном кругу гласања за „челника“ ЕСЕСЕ-а изабран је пољски представник.

Заједнички пројекти за ЕУ прекограничне фондове

На иницијативу Комисије за међународну сарадњу Инжењерске коморе, а у организацији Регионалног одбора Суботице - Подсекција дипломираних инжењера архитектуре и дипломираних грађевинских инжењера, одржан је 23. новембра састанак са представницима Мађарске инжењерске коморе - Жупаније Чонград, са циљем успостављања регионалне сарадње између суседних пограничних регионалних центара, а у интересу размене знања и искустава ради унапређења инжењерске струке, са освртом на многа заједничка питања и проблеме, као и могућности сарадње на њиховом заједничком решавању.

Испред Регионалног центра Суботица скупу су присуствовали Бранка Хегедиш – председница Подсекције пројектаната, Живослав Стојановић – председник Подсекције извођача радова, Вилмош Тот, саветник при локалној самоуправи општине Кањижа, док су Каваи Шандор и Корнелија Еветовић Цвијановић присуствовали као чланови Организационог одбора и Комисије за међународну сарадњу Инжењерске коморе Србије. Делегацију Инжењерске коморе Жупаније Чонград чинили су: Бодор Деже - председник, др Кормоци Ерне – потпредседник, Торнаи Ласло – подпредседник струковне секције конструктиваца и др Ченке Золтан - члан председништва Инжењерске коморе Жупаније Чонград и члан председништва Мађарске инжењерске коморе. Учеснике прекограничног скупа поздравили су чланови Комисије за међународну сарадњу ИКС, Корнелија Еветовић Цвијановић и Каваи Шандор, након чега се приступило разговорима о искуствима увођења Еурокодова и енергетским пасошима зграда, а посебно о могућностима сарадње на заједничким пројектима у области вода (пијаће, подземне, надземне воде) чије решавање је од заједничког интереса, као што је заштита и кориштење реке Тисе, Кереша са каналском мрежом.

У оквиру прекограничног сусрета инжењерских комора Србије и Мађарске, одржана су и два предавања, а оба су одржали представници Инжењерске коморе Жупаније Чонград: „О нашим водама - препоруке за остваривање програма за бољи квалитет пијаће воде“, предавач је био Бодор Деже и „Креативна небеска капија на аеродрому у Будимпешти“, предавање је одржао Торнаи Ласло.

Основ предавања „О нашим водама“ - чинило је истраживање квалитета воде за пиће која се дистрибуира корисницима на територији Мађарске, и усклађивање квалитета воде, посебно у делу смањења штетних материја у води (арсена, нитрата и др.) са дозвољеним вредностима прописаним у земљама чланицама ЕУ. Предавач се осврнуо на искуства везана за имплементацију - примену норми и прописа ЕУ у овој области за Жупанију Чонград- посебно околину Сегедина, ко-

ја су битна и за стручњаке из нашег региона, нарочито Суботице, јер се за пијаћу воду углавном црпе воде из истог водоносног слоја са приближно истим референтним вредностима. Предавању су присуствовали стручњаци из Јавног комуналног предузећа које се бави дистрибуцијом воде на територији Суботице и стручњаци у овој области са Грађевинског факултета и других установа и предузећа из нашег региона и конструктивним питањима и дискусијом допринели квалитету предавања.

Тема другог предавања „Креативна небеска капија на аеродрому у Будимпешти“ била је посебно занимљива с обзиром да је предавао Торнаи Ласло, дипл. инж. грађ. који је био водећи пројектант конструкције и технологије грађења на овом објекту. „Небеска капија“, нови објекат аеродрома „Ференц Лист“ у Будимпешти отворен марта 2011. године, истиче се својом посебном архитектуром, коју са приступне стране објекту карактерише затворена архитектонска структура подређена функцији, док је фасада оријентисана према писти отворена и прозачна, захваљујући грандиозном 16 метара високом стакленом зиду, који заједно са аеродинамичним обликом крова подсећа на крило авиона. Посећа конструкција крова се састоји од тропојасних просторних главних носача распона 68 метара, који су у појасу стакленог зида ослоњени на ред стубова у облику латиничног слова V. Статички и динамички прорачуни су вршени према Еурокод стандардима уз кориштење софтвера Consteel. Израда елемената конструкције је била могућа захваљујући кориштењу рачунарски вођене машине за сечење челичних цеви, као и увођењем напредних технологија у производњи и заваривању.

За челичну кровну конструкцију „Небеског дворишта“ (SkyCourt) Европски савет за челичне конструкције (ECCS - European Convention for Constructional Steelwork) доделио му је 2011. године једно од најпрестижнијих међународних признања - European Steel Award, награду која се додељује сваке друге године са циљем да се подржи пројектовање и извођење креативних и иновативних челичних конструкција.

На крају једнодневнег скупа закључено је да је ово почетак заједничке сарадње коју је у наредном периоду потребно обогатити и проширити. У том духу договорена је узвратна посета представника Регионалног центра Суботица Инжењерској комори Чонградске Жупаније у оквиру које би се наставили разговори и интензивирали и конкретизовали предлози везани за размену знања и искустава. Убудуће ће се посебан акценат ставити на заједничке пројекте регионалног карактера који би били усмерени према фондовима ЕУ, посебно оним (фондовима) који поспешују прекограничну сарадњу, односно, регионални развој.

ДЕЛЕГАЦИЈА РЕГИОНАЛНОГ ЦЕНТРА НИШ ОБИШЛА ПОДРУЧЈЕ ПОГОЂЕНО ЗЕМЉОТРЕСОМ У БУГАРСКОЈ

Размењена искуства земљотресног инжењерства

Регионални одбори подсекције дипломираних инжењера архитектуре матичних секција Пројектанта и Извођача радова Регионалног центра Ниш, организовали су и реализовали 27. новембра стручну екскурзију у Бугарску, како би посетили подручје погођено земљотресом, град Перник и околину. У делегацији је било петнаестак инжењера свих струка на челу са Драганом Живковићем, вођом пута. Домаћин посете делегације Регионалног центра Ниш била је бугарска комора КИИП (Камара на инжењерите в инвестиционо проектиране - Регионална

Учесници посете подручја погођеног земљотресом у Бугарској са домаћинима у околини града Перника

колегија Софија - град) са којом Инжењерска комора Србије има дугогодишњу сарадњу. Нишку делегацију је у Софији дочекао Георги Кордов, председник КИИП са својим сарадницима.

Стручна посета је реализована у два дела. У првом делу су бугарски званичници, у Софији (конференцијска сала хотела Радон) презентирали три предавања-анализе о земљотресу у подручју Перника, док је други део реализован на терену – обиласком оштећених зграда/објеката у Пернику и околини.

Након поздравних речи које су упутили председник КИИП, Георги Кордов и члан нишке делегације, Председник Скупштине Коморе, проф. др Милисав Дамњановић, приступљено је реализацији првог дела програма. Први излагач била је инж. Соња Георгијева, испред Бугарског министарства грађевине и изнела законске оквире по којима се пројектује и гради у Републици Бугарској, и са прихваћеном регулативом Евро кодова, која се примењује у процесу израде пројеката. Истакла је да су у Републици Бугарској увели, да нови објекти морају да имају Техничке пасоше, који садрже све техничке карактеристике зграде. Други излагач била је проф. др Михаела Пугева са департамента за земљотресно инжењерство у Националном институту за геофизику, геодезију и географију, Академије наука Републике Бугарске, који је представио извештај сачињен после земљотреса у Граду Пернику и околини. Представила је хронолошки земљотресе, који су се дого-

дили у Бугарској и последице које су ти земљотреси изазвали. Трећи излагач био је инж. Цветко Тужаров, представник града Перника, који је презентовао последице земљотреса на карактеристичним јавним објектима. Он је приказао и поједине пропусте у градњи оштећених објеката, као и примере санације тих објеката.

Георги Кордов, председник КИИП је обезбедио прилично обимну документацију за овај скуп, а после излагања била је дискусија на основу приказаних примера оштећених зграда и мера које су предузете за њихову санацију. Он је изнео пример добре сарадње и похвалио учешће два инжењера из Србије, који су се добровољно укључили у рад са њиховим екипама, одмах после земљотреса.

После завршених излагања/предавања и прегледа документације, гости, заједно са домаћином, господином Кордовим, упутили су се у обилазак појединих објеката у граду Пернику. Посећена је Техничка школа која је претрпела оштећења, као и расхладни торањ термоелектране који је напола био срушен. Након тога посећено је село Дивотино, десетак километара поред Перника, где је у присуству председника општине Румена Сергијева, погледана оштећена основна школа, на којој су почеле санације, у виду ојачања спољних стубова и греда. Посећена је и једна индивидуална стамбена зграда која није могла да се санира, па је изграђена нова. На крају обиласка Перника и околине посећена је управна зграда Градског водовода, која је споља наизглед била мало оштећена, али је унутар објекта, у ходницима, преградним зидовима и подовима, било приличног оштећења. Присутни су се уверили да је почела санација која је изведена специјалним поступком уградње челичне решеткасте конструкције, монтиране на лицу места у заварено вијчаним спојевима. Веза између старе бетонске конструкције и челичне конструкције остварена је путем уградње специјалног бетона који се производи у македонској фирми Адинг из Скопја.

После свих обилазака домаћини из КИИП су приредили угодно дружење коме су се прикључили и председник Бугарске инжењерске коморе, инж. Стефан Кинарев и председник КИИП за град Перник, инж. Калин Рангелов. Током дружења и разговора закључено је да се у Нишу одржи стручни скуп на коме би се детаљније презентовало непосредно сагледавање оштећења на објектима и прикупљене информације на лицу места, ради одговарајућих стручних анализа са циљем упознавања ширег чланства Инжењерске коморе Србије.

Александар Панчић

*Рубрику МЕРИДИЈАНИ припремила
Ана Ждери, секретар Комисије за међународну
сарадњу ИКС*

Висока ефикасност и у 2012. години

У три рока за полагање стручних испита (март-јуни-новембар) током 2012. године пријавило се 1.655 кандидата, док је неопходну степену (положен стручни испит) за добијање професионалне лиценце „прескочило“ 1578 кандидата из 13 инжењерских струка плус просторни планери

СЛОБОДАНКА СИМИЋ

На последњи овогодишњи рок за полагање стручних испита, новембарски, изашло је 642 кандидата од којих је 617 положио стручни испит, што чини скор успеха од преко 96 процената. Преостали постотак, мањи од четири, није успео у првом покушају, па је 21 кандидат упућен на поправни испит из општег или посебног дела стручног испита, док ће четворица кандидата морати да понове полагање.

Анализирајући број кандидата који су полагали стручни испит у новембарском испитном року 2012. године, по областима, највише кандидата у овом року, као и у јунском испитном року 2012. године, полагало је стручни испит из области енергетске ефикасности зграда. Подсећамо да је Изменом и допуном Правилника о условима, програму и начину полагања стручног испита у области просторног и урбанистичког планирања, израде техничке документације и грађења („Службени гласник РС“, бр. 14/2012) прописано и право на полагање стручног испита за одговорног инжењера за енергетску ефикасност зграда, које имају лица са најмање четири године радног искуства у струци и која су завршила Обуку из области енергетске ефикасности зграда, у складу са програмом Инжењерске коморе Србије.

Следи списак успешно окончаних полагања, по областима полагања стручног испита: област енергетске ефикасности зграда 301 кандидата, 79 за архитектонску струку, за област урбанизма 16, односно, петоро за област просторног планирања. Следи 91 кандидат за грађевинску струку, 33 за машинску, 55 за електротехничку, 12 за саобраћајну, 14 за област геодезије, по петоро кандидата за технолошку и мелиорациону струку и један кандидат за област водопри-

вреда ерозивних подручја.

Да се вратимо на поднаслов, односно, на почетак и да погледамо које су струке дале највећи допринос повећању броја чланова Коморе.

Као што се и очекивало највећи број професионалних лиценци 591, дат је стручњацима за енергетску ефикасност зграда. Одамак треба рећи да су међу њима инжењери свих струка које чине чланство Инжењерске коморе Србије.

Није тајна да од укупног броја чланова ИКС - 25.032 (на дан 31. децембар 2012.) више од половине чине архитекти и грађевинци. Тај однос је задржан и кад је реч о кандидатима са положеним стручним испитом, будућим лиценцираним члановима Коморе, па је током 2012. године 295 грађевинаца и 286 архитеката положило стручни испит. Следе кандидати са електротехнике – 169 и машинства – 130. Све остале струке учествују са двоцифреним и једноцифреним бројем кандидата који су положили стручни испит: урбанисти – 42, саобраћајци – 32, геодете – 23, просторни планери – 16, технолози – 14, пејзажни архитекти – 12, стручњаци за мелиорацију – седам и за област водопривреде ерозивних подручја – четворо.

Иначе, у Инжењерској комори Србије увелико су почеле активности везане за организацију полагање стручних испита у мартовском испитном року 2013. године. Као и у претходним испитним роковима, комисије за полагање стручног испита припремају семинаре а Комисија за полагање стручног испита из области енергетске ефикасности зграда, заказала је обуке из области енергетске ефикасности за кандидате који су пријавили полагање стручног испита у мартовском испитном року 2013. Обука се као и у претходном испитном року одржава у Београду, Нишу и Новом Саду.

Подршка за четири монографије

ИВАНА ЛАЗИН

Расписивање Конкурса за суфинансирање пројеката из области урбанизма, чији је главни циљ пружање финансијске помоћи у вези суфинансирања пројеката који су од интереса за усавршавање рада чланова Коморе, а посебно за чланове Матичине секције урбаниста, једна је од бројних активности предвиђених Планом и програмом рада Матичне секције урбаниста за 2012. годину. Извршни одбор Матичне секције урбаниста је на 27. редовној седници одржаној 20. јула 2012. године, именовао Комисију за суфинансирање пројеката у следећем саставу: др Наташа Даниловић Христић, дипл.инж.арх., председница и чланови мр Тихомир Обрадовић, дипл.инж.арх., и Јасна Ловрић, дипл.инж.арх.

У складу са задацима Комисије, расписан је Конкурс у дневном листу „Политика“, 03. септембра 2012. године. Након истека прописаног рока за пристизање пријава, размотрене су и проверене испуњености основних услова поменутих пријава (у складу са критеријумима и испуњености услова у погледу легитимитета подноси-

оца захтева). Комисија је констатовала број и структуру приспелих пријава, класификовала их, размотрила у пленуму и проверила испуњеност услова из Конкурса.

На расписани Конкурс пристигло је седам пријава и то у тематској области – стручне публикације, презентације /књига, часописа, CD/DVD, докуметарних филмова) и softwer-a. Након разматрања пристиглих захтева за суфинансирање пројеката, Комисија је, у двостепеном поступку, предложила да се четири пројекта суфинансирају, што су чланови Извршног одбора Матичне секције урбаниста и чланови Управног одбора ИКС, одобрили.

Одобрена су четири пројекта/захтева: Мирослави Петровић Балубцић - монографија „Река и градски простор у Србији“ на примеру: Ваљево, Ужице и Панчево, Љиљани Вујковић - монографија „Културна пејзажна баштина Србије“, Злати Вуксановић Мацура - монографија „За европски Београд 1921-1922: Пројекти са Међународног конкурса за Генерални план Београда“ и Удружењу грађана друштва архитеката, монографија „Резултати рада на Летњој школи архитектуре у Бачу 2011. и 2012. године“.

ПЕРМАНЕНТНО УСАВРШАВАЊЕ

Одржана четири предавања у Београду и два у Нишу

МИЛАНА МИЛОВИЋ

Крајем 2012. године, током новембра и децембра месеца, у оквиру Програма перманентног усавршавања одржано је шест предавања и то четири у Београду и два у Нишу.

Предавање на тему “Опције управљања комуналним чврстим отпадом”, одржала је др Зорана Науновић, дипл. инж.техн. у Београду 5. новембра 2012. године. На предавању је представљен преглед концепта интегрисаног управљања отпадом са презентацијом метода управљања чврстим комуналним отпадом.

“Управљање пројектном документацијом и примена одговарајућих пакета и стандарда” била је тема предавања које су одржали Милован Главоњић, дипл.инж.ел., Андреј Орешник, дипл.инж.ел. и Едвард Стенрад, дипл.инж.ел., 22. новембра 2012. године у Београду. Присутни учесници су имали прилику да се упознају са прописима који су преузети из Европске Уније и њиховом практичном применом у електропројектовању.

Др Марина Ненковић Ризнић, дипл.пр.планер и мр Душан Шљиванчанин су одржали предавање на тему “Процена утицаја на животну средину при изградњи регионалних депонија у Србији”. Предавање је одржано 5. децембра 2012. године у Београду. На предавању су презентована актуелна искуства у поступку планирања локација за управљање отпадом. Посебан осврт је био дат на методологију и искуства у процени могућих утицаја на животну средину и дефинисање мера за превенцију или

смањење негативних утицаја.

Предавање са темом – “Теорија и примена микро армираног бетона, трећи део”, одржали су мр Предраг Благојевић, дипл.грађ.инж. и мр Дарко Живковић, дипл.грађ.инж. из Ниша. Предавање је одржано 14. децембра у просторијама Регионалног центра Ниш. Циљ предавања је био упознавање широког аудиторијума са новим материјалима и могућностима примене микро армираног бетона.

Доцент др Драган Костић, дипл.грађ.инж. Вук Милошевић, дипл.инж.арх. и Александар Вучур, дипл.инж. арх. одржали су предавање са темом - “Висећи и шаторасте кровни системи у савременој пракси”. Предавање је одржано у Нишу 21. децембра, на коме су се инжењери упознали са развијеном методологијом нумеричко-експерименталне дијагностике. На предавању је дат приказ решених реалних проблема у привреди.

Професор др Александар Петровић, дипл. инж. маш. и Илија Ковачевић, дипл.инж.маш. одржали су предавање на тему “Преглед и оцењивање услагашености опреме под притиском у складу са новим техничким прописима”. Предавање је одржано 27. децембра 2012. године у Београду. На предавању је било речи о законској регулативи, о опреми под притиском, испитивању и контролисању опреме, обиму и садржају документације за опрему под притиском као и оспособљавању учесника за састављање и тумачење документације, како при куповини опреме израђене према новим законским прописима, тако и у току експлоатације, ремонта и испитивања опреме која ради под притиском.

Природни и обновљиви ресурси у првом плану

У периоду септембар-децембар, иако су избори за нови сазив Скупштине ИКС, односно, за председнике подсекција у две највеће матичне секције били „у првом плану“, све регионалне канцеларије интензивно су реализовале активности од интереса за своје чланство, од предавања, скупова, трибина, до стручних посета енергетским и саобраћајним објектима широм Србије

ВЕРА БУБОЊА

Регионални центар Београд

Одбор дипломираних инжењера осталих техничких струка, организовао је 5. септембра обилазак и упознавање инжењера за заштиту од бујица и ерозије са проблематиком бујичних токова и ерозионим процесима дуж акумулација ХЕ „Ђердап 1 и 2“, као и одржавање стручног скупа са том проблематиком у Доњем Милановцу.

Округли сто: „Мелиоративци урадимо нешто за струку“

Удружење бујичара Србије сваке године организује стручну екскурзију, са сусретима бујичара Србије. Ове године, то је било у суорганизацији са Инжењерском комором Србије. Задатак ових стручних екскурзија, као и сусрета, је упознавање са оствареним резултатима и проблемима који прате област уређења бујица и заштите од ерозије у Србији и иностранству. Ове године, предмет стручне екскурзије је био обилазак десне обале Дунава на сектору приобаља, од ушћа реке Млаве до ушћа Тимока, у трајању од три дана, 5 – 7. септембра 2012. године. Жеља је била Управног одбора Удружења бујичара да се млади, лиценцирани инжењери, заједно са старијим стручњацима, упознају са изведеним радовима за заштиту високих обала и обала притока (већих и мањих) које су под утицајем успора по садашњем режиму рада ХЕ „Ђердап 1 и 2“, као и низводним делом до ушћа Тимока, односно, радовима на заштити од бујица.

Стручна екскурзија, не само да је имала практичан

карактер, односно, обилазак објеката за заштиту од бујица, него и предавачки карактер, где су стручњаци из ове области имали предавања и излагања током стручне екскурзије. Теме које су биле излагане су: „Уређење бујичних токова и урвинских процеса на подручју Великог Градишта“ - Милета Милојевић; „Заштита акумулација ХЕ „Ђердап 1 и 2“ од наноса, проузрокованих ерозионим процесима“ - Зоран Гавриловић; „Задржавање плутајућег наноса у акумулацији ХЕ Ђердап 1, у циљу побољшања хидро-енергетског потенцијала“ - Зоран Гавриловић; „Развој Националног парка Ђердап“ - Душан Мрђа и „Тектонски процеси на подручју Ђердапске клисуре“ - Раденко Лазаревић.

На основу утисака присутних који су учествовали на стручној екскурзији, обилазак терена и излагања стручних лица је у потпуности испунило очекивања, са обиљем корисних информација.

Одбор дипломираних инжењера архитектуре организовао је и одржао 9. октобра предавање са темом: „Изгубљено градитељско наслеђе Београда током периода између два светска рата“. Предавач је био архитекта Иван Марковић који је представио један број срушених, девастираних и реконструисаних објеката који су претрпели највећа оштећења током Другог светског рата, односно реконструкције након 1945. године. Осим овога, приказао је и такозвану папирну архитектуру, односно многе пројекте који никада нису реализовани у Београду. Симптоматично је што су и поред огромног разарања у самом рату, многобројни вредни објекти архитектуре претрпели разарања и рушења и после рата, за време апсолутистичке комунистичке владавине, која није трпела архитектуру стилова, него је много тога било порушено и реконструисано, у стилу такозване модерне архитектуре без орнамената и украса. Такав пример је зграда Поште 1, поред Железничке станице, која је била изванредан пример стилске архитектуре, која је реконструисана и лишена свих елемената стила и постала безлична и обична. Такође су промењене и зграде Дворова, односно зграде у Пионирском парку. Предавач Марковић је, такође, приказао и многобројне квалитетне пројекте који нису остварени/реализовани. За пример је узео пројекте: Теразије, арх. Ковалевог, комплекс зграда око Ташмајданског парка и Народне скупштине, арх. Шамбона, односно, палате „Албанија“, арх Злоковића и друге. Посебно је указао на многе проблеме у заштити квалитетног архитектонског наслеђа. Предавању је присуствовало око двадесет посетилаца, који су пажљиво

РЕГИОНИ

пратили предавање и на крају се развила веома инспиративна расправа, па је скуп/предавање потрајало доста дуже него уобичајено.

Одбор дипломираних машинских инжењера, организовао је 26. октобра стручну посету ХЕ „Ђердап 1“.

Стручна посета ХЕ „Ђердап 1“ у Кладову, обухватила је обилазак главног погонског објекта ове хидроелектране, где су добијене најважније информације, почев од историјата до техничких детаља (димензије бране, капацитети, проток воде, бродске преводнице, ...), односно, улогом електране у електроенергетском систему Србије. Посећена је тематска изложба фотографија, где је приказана историја електране, од почетка радова на изградњи бране до данашњих дана. Уследио је обилазак главног погонског објекта – машинске сале, где је управо у току ревитализација једног од шест агрегата, док је на галерији приказан филм о ревитализацији првог агрегата, којим је дат увид у саставне делове сваког елемента агрегата – турбина, генератор са статором и ротором, лежајеви и друго, као и у унутрашњост самог агрегата. После тога је посећена електрокоманда, где су представљени начини регулације рада агрегата, надзором над радом румунских агрегата, као и са усаглашавањем рада електране са хидролошким приликама.

Посета је била веома инструктивна и корисна, понајвише за машинце, електричаре и грађевинце, који су се упознали са решењима из својих струка на једном не свакидашњем објекту.

У организацији Регионалног одбора дипломираних инжењера архитектуре, 22. новембра је одржано предавање: „Зоне заштите непокретних културних добара у светлу канона и стандарда базираних на савременим прописима“ у Београду.

У уводу излагања мр Гордана Марковић је упознала присутне са специфичностима културног наслеђа и посебностима третмана духовне баштине код одређивања зона заштите у контексту просторног и урбанистичког планирања – путем презентирања постојећих података и искустава, а према критеријумима заштите непокретних културних добара и заштите нематеријалног наслеђа.

Следило је упознавање са стеченим обавезама устављеним канонима Васељенских сабора, са законском регулативом микро-амбијента Србије као и са регулативним смерницама макроамбијента – европских земаља, са истакнутим компетенцијама у области заштите културног наслеђа.

Регионални одбор дипломираних грађевинских инжењера организовао је 23. новембра стручну посету градилишту – „Нови мост на Дунаву (Земун-Борча)“. Пре поласка на само градилиште Видоје Јовичић, дипл. грађ.инж. упознао је посетиоце са активностима које су претходиле самом процесу извођењу радова, са предностима изградње моста и пратећих саобраћајница и са процесом израде пројектне документације у Саобраћајном институту ЦИП из Београда.

Обилазак градилишта организован је уз вођство Милета Машовић, дипл.грађ.инж., Николе Жарковића, дипл.грађ.инж. и осталих стручних лица који учествују у процесу извођења објекта. На почетку су анализиране фазе радова и технологије извођења радова (припремни радови, привремене грађевине, изградња приступних саобраћајница и градилишних путева, привремено заузимање воденог тока, изградња главне конструкције, северне и јужне прилазне конструкције). Нарочита пажња

посећена је фазама израде стубова моста применом Ларсен талпи. Колеге Машовић и Жарковић посебно су презентирали употребу грађевинске механизације у току извођења радова (кранови, дизалице,...) .

Регионални одбор дипломираних машинских инжењера организовао је 6. децембра стручну посету ЈКП „Букуља“ у Аранђеловцу. О реконструкцији и доградњи постројења за прераду воде (ППВ) – Букуља, доносимо опширан текст/прилог у рубрици „стручни радови“ из пера Олге Милосављевић.

Регионални одбор дипломираних инжењера осталих техничких струка организовао је 7. децембра округли сто са темом: „Мелиоративци, урадимо нешто за струку“. Уводничар и модератор рада за округлим столом била је Снежана Михалков, дипл. инж.пољ. Гости округлог стола су били – представници Министарства природних ресурса, рударства и просторног планирања Зоран Поповић, дипл.инж. геологије и Мила Вићентијевић, дипл. инж.шумарства као и члан Извршног одбора матичне секције извођача радова Новица Петровић, дипл.инж. геологије. У обраћању учесницима округлог стола Жељко Мардешки говорио је о проблемима који су присутни у пракси приликом пројектовања и извођења радова на системима за наводњавање, одводњавање као и на комплексном уређењу земљишта. Сагледавање начина превазилажења проблема са аспекта даљег развоја струке, стручно повезивање и заједничко деловање одговорних пројектаната и извођача радова.

У организацији Регионалног одбора дипломираних машинских инжењера одржана је трибина на којој се расправљало о „Јавним набавкама у грађевинарству и инжењерској струци – примери из досадашње праксе“. Предавач је била Љубинка Ковачевић. Циљ трибине је био подизање свести чланова Инжењерске коморе Србије који учествују у јавним набавкама као и друштвене одговорности у процесу јавних набавки у циљу рационалности и брже изградње објеката као и спречавање могућности за корупцију јасним дефинисањем Закона о јавним набавкама.

Због велике корупције и корупционашких проблема код спровођења јавних набавки путем тендера, приликом изградње објеката и великог интересовања свих релевантних учесника у том процесу, од инжењера свих струка до привредних субјеката, како приватних тако и јавних, која учествују у разноврсним сегментима изградње, постојали су захтеви за одржавање трибине са наведеном тематиком. С обзиром да се Закон о јавним набавкама већ налазио у Скупштини и посланици врло жустро о њему расправљали (и усвојили га последњег дана 2012. године) „глас инжењерске струке“ мало је за каснио, односно, предлози и примедбе који су се чули на трибини, можда би могли да буду актуелни када се (и ако се) отвори јавна расправа о Изменама и допунама Закона о јавним набавкама.

Регионални одбор дипломираних инжењера архитектуре организовао је 26. децембра предавање са темом: „Ентеријери архитекте Дејана Бабовића“. У уводном обраћању др Мирјана Лукић представила је архитекту Дејана Бабовића који је кроз визуелно интересантно и инспиративно излагање успео да оствари циљ предавања: упознавање инжењера архитектуре и других струка са проблемима обликовања унутрашњих простора, креације посебних и пријатних амбијената у зависности од функција и потреба у простору.

С обзиром на многобројне радове овог аутора, пре свега су били приказани награђени ентеријери, а затим по свом избору још неке које је архитекта Бабовић сматрао значајним за његов стваралачки опус, а то су, пре свега, ентеријери који су заслужили Годишње награде УЛУПУДС-а, али и друга реализована дела.

Регионални центар Нови Сад

У организацији Одбора дипломираних инжењера осталих техничких струка, 20. септембра, одржано је предавање на тему „Петрохемијски процес-Хидродесулфуризације“. Присутне учеснике, поздравио је Ми-

Са предавања: „Петрохемијски процес-Хидродесулфуризације“.

лан Самарџија, председник Подсекције дипломираних инжењера осталих техничких струка Магичне секције пројектаната Инжењерске коморе Србије. Наведено предавање одржао је др Радослав Мићић, дипл. инж. тех. чију је монографију – „Хидродесулфуризације“, односно, њено издавање, суфинансирала Инжењерска комора Србије, априла 2011. године. Циљ предавања је био упознавање инжењера са теоријом хидродесулфуризације и искуства из праксе из области петрохемијске технологија и хемијског инжењерства.

Одбор дипломираних грађевинских инжењера организован је 27. септембра предавање: „Уградња мерача потрошне воде – водомера са системом даљинског читавања у оквиру система водоснабдевања општине Инђија“, које је одржао Боривоје Божић, дипл. маш. инж. Предавач је упознао присутне да у жељи да управља водом и водним ресурсима, како то раде савремене земље Европе и света, општина Инђија исказала је жељу да у свој систем водоснабдевања угради водомере са даљинским читавањем (1500 ком.) како би знатно повисила ниво и квалитет услуге, односно, испоручења здраве питке воде својим потрошачима, уз обострано задовољство. Са овим би општина Инђија била прва општина у држави, која би се укључила у групу развијених европских земаља, која поседује најсавременије системе за мерење читавања и обрачун утрошене воде. У том циљу ова стручна анализа помаже да се што рационалније и економичније приступи одговорном и финансијски крупном инвестиционом захвату. Предавање је било подељено у неколико целина: Групе потрошача и

њихове специфичности у оквиру мерења и читавања количине утрошене воде; Мерни уређаји утрошка воде – водомери; Систем даљинског читавања; Инсталације – уградња водомера са системом даљинског читавања; Анализа цена уградње водомера са системом даљинског читавања; Закључци.

На крају предавања учесници су постављали питања предавачу и узели учешће у дискусији. Циљ предавања је упознавање стручне јавности са савременим методама даљинског читавања потрошне воде у складу са позитивним искуствима замаља Европе и света, упознавање са ефектима и уштедама које је овакав један систем донео у општини Инђија и са правцима даљих активности на унапређењу решења у овој области.

У Галерије Матице српске у Новом Саду, од 9. до 12. октобра, одржана је манифестација „Табаковићева награда 2012“, у организацији Одбора дипломираних инжењера архитектуре, на којој је уручено признање архитекте Слободану Кузманову, овогодишњем лауреату, за реализоване архитектонске пројекте.

Дана 26. октобра 2012. године у организацији Одбора дипломираних машинских инжењера одржано је предавање: „Коришћење биомасе за загревање производног, канцеларијског и стамбеног простора“, које је одржао проф. др Миладин Бркић, дипл.инж.пољ. Председник организационог одбора Стојан Галић, дипл.маш.инж. поздравио је присутне и нагласио да ће предавање бити фокусирано ка искоришћењу биомасе у виду балиране сламе на најједноставнији и најбржи начин који при томе доноси велике уштеде. Сазнања из овог примера коришћења обновљивих извора енергије су драгоцене за инжењере свих струка.

Проф. др Миладин Бркић приказао је количину биомасе у АП Војводини која се може користити као гориво у топловодним котларницама. Цена биомасе (балиране сламе) за данашње услове је веома прихватљива јер је, у односу на лож уље, нижа за 10,4 до 12,1 пута. Представљени су резултати снимања котларница и потрошача топлотне енергије у Бачком Петровом селу. Котларница загрева стамбену зграду, а као гориво троши мазут. У непосредној близини налази се земљорадничка задруга на којој постоји котларница која не ради, а која као гориво такође користи мазут. Предлог професора Бркића предвиђа да се котларница у оквиру земљорадничке задруге догради и да се монтирају два котла на балирану сламу. Добијеном топлотном енергијом би се грејали и објекти задруге, а топловодом би се спојиле обе котларнице и повезали околни објекти који се налазе у самом центру: амбуланта, основна школа, зграда локалне самоуправе, црква и стамбена зграда. Постојећи котлови на мазут остали би у функцији као резерва. Ово је пример како би се у сваком селу у АП Војводини могла искористити биомаса у виду балиране сламе за грејање објеката од општег значаја. Обзиром да у АП Војводини има 45 општина, а у свакој 3-4 села, може се са сигурношћу рећи да би се у најмање 135 места могле инсталирати котларнице на балирану сламу, које би грејале објекте од општег значаја. Годишња уштеда (у односу на лож уље) била би таква да би се комплетна инвестиција могла исплатити за једну грејну сезону! Након излагања предавача учесници су постављали питања на која су добили конкретне одговоре.

Циљ предавања је било, што је и испуњено, приказивање уштеде коришћењем биомасе као горива у више

РЕГИОНИ

мањих котларница у сеоским насељима, односно, на местима у чијој близини биомаса и настаје.

У организацији Одбора дипломираних грађевинских инжењера одржано је, 15. новембра предавање: „Методологија техноекономски усклађеног развоја система канализације насеља и пречишћавање отпадних вода кроз фазну изградњу постројења за пречишћавање барском вегетацијом, у насељима која до сада нису имала системе канализације“, које је одржао Раде Милутиновић и у уводном делу присутне упознао са проблемима сувишне отпадне воде у насељима до 3000 становника (којих у Војводини има 358). Такође је информисао и о неким друштвено-економским последицама неправилног одлагања сувишне отпадне воде. У другом делу предавања Милутиновић је приказао једно од могућих решења за прихват сувишне отпадне воде, пречишћавање и утрошак пречишћене отпадне воде. Такође је указао на техничке и еколошке предности понуђеног решења као и критеријуме које треба да задовољи локација постројења за пречишћавање отпадне воде насеља. После предавања уследила је дискусија.

Циљ предавања је био – упознавање стручне јавности са: проблемима сувишне отпадне воде у насељима, неким друштвено-економским последицама њеним неправилним одлагањем, односно, једним од могућих решења за прихват сувишне отпадне воде.

Регион Ниш

У Галерији Србија у Нишу, од 3. до 28. октобра одржана је манифестација – „13. Дани архитектуре Ниша – Тријенале архитектуре 2012“, у организацији Регионалног одбора дипломираних инжењера архитектуре Регионалног центра Ниш Инжењерске коморе Србије. Свечаном отварању изложбе „Тријенале архитектуре“, 3. октобра, у 19 сати, присуствовало је 600 људи. Велика награда Тријенале додељена је ауторском тиму „Garage group architectures“, који сачињавају архитекте др Александар Милојковић и Марко Николић, за „Анекс Медицинског факултета у Нишу“. (Опширније у рубрици „Трагом догађаја“)

Регионални одбори дипломираних машинских инжењера и дипломираних инжењера електротехнике организовали су, 13. октобра, на Старој планини, саветовање са темом – „Обновљиви извори енергије, Мале хидроелектране - Хидро енергија Старе планине, производња електро енергије у МХЕ – искуства у изградњи“. У манифестацији је учествовало стотинак стручњака, пре свега наших инжењера из свих крајева Србије, заједно са професорима факултета, представницима локалних самоуправа и државних институција. Учесници су се окупили испред мале хидроелектране Грамада – Црни Врх која се налази иза места Црни Врх у близини Калне и на почетку предивног амбијента корита Големе реке. Иначе МХЕ Грамада – Црни Врх, снаге 470 KW, почела је да ради пре два месеца (у августу) и већ испоручује електричну енергију ПД Југоисток и то по бенефицираној цени.

У церемонији отварања Саветовања, после уводног излагања Драгана Живковића, дипл.маш.инж. председника Организационог одбора који је поздравио све учеснике и пожелео им добродошлицу, испред Министарства енергетике, развоја и заштите животне средине,

поздравне речи упутио је представник мр Бојан Ковачић, дипл.маш. инж. Испред ИКС-а, поздравне речи је упутио Зоран Крстић, дипл.ел.инж., члан Матичне секције извођача радова ИКС-а и директор Регионалног центра за енергетску ефикасност Ниш, проф. др Драгуљуб Живковић, дипл.маш.инж.

Први презентатор био је мр Бојан Ковачић, са темом „Мале хидроелектране – могућности за примену“, и указао на значај обновљивих извора енергије (ОИЕ), а посебно МХЕ, за које постоје локације у Републици Србији и на простору југоисточне Србије. Истакао је да се за протеклих пет година врло мало урадило на изградњи МХЕ из више разлога, а посебно због дугог администрирања у поступку почетка градње, т.ј. добијања свих потребних сагласности и коначно добијања грађевинске дозволе, која је предуслов почетка градње, као и могућност добијања финансијских средстава.

Други рад под насловом „Цевни и цевоводни системи као објекти енергетско, еколошко – економског менаџмента при градњи МХЕ“, презентовао је проф. др Милун Бабић, директор Регионалног Евро центра за енергетску ефикасност из Крагујевца. У свом раду је указао на велики значај цевовода, као дела система комплекса МХЕ. Приликом пројектовања и изградње, врло често се занемарује значај цевовода као једног од најбитнијих елемената, а од његовог правилног усвајања т.ј. пројектовања, у многоме зависи степен корисности целог постројења т.ј. водне енергије која се претвара у електро енергију. Финансијско учешће за изградњу цевовода износи и до 40 одсто, у односу на цео систем МХЕ, па је и због тога врло битно правилно пројектовати и изградити цевни систем.

Остали излагачи били су: Александар Веселиновић дипл.маш.инж. сарадник Регионалног центра за енергетску ефикасност Ниш, са радом „Софтвер за прорачун снаге МХЕ са отвореним деривационим каналом“, Драган Рапајић дипл.ел.инж. директор техничког система, ПД Југоисток, Електротимок Зајечар, који је изложио тему „Обновљиви извори енергије у ЕПС-у“, Горан Матовић, шеф одсека за енергетску ефикасност и ОИЕ, SEEC, који је презентовао тему „Линија директног финансирања пројеката одрживе енергије за земље Западног Балкана – WeBSEDF“ и Гордана Васиљевић, заменица директора компаније ЕЗ Интернационал из Београда, са радом „Кредитне линије за одрживу енергију за Западни Балкан - WeBSEFF“.

Учесницима Семинара се представила и фирма ФОД из Бора, која се бави инжењеринг пословима у изградњи објеката из области ОИЕ, пословима израде хидромеханичке опреме за мале и велике хидроелектране, као и осталим машинским деловима по специјалним наруџбинама инвеститора, као и „Институт за рударство и металургију Бор“ у чије је име говорио директор др Властимир Трујић, и побројао области којима се Институт бави, а представио је и три локације за мале хидроелектране за које су они урадили комплетну пројектну документацију и у поступку су добијања сагласности одређених општинских и републичких институција.

После свих презентираних радова и обраћања представника фирми које су нам помогле у реализацији овог скупа, развила се жива дискусија где су учесници могли међусобно да размењују мишљења о свему што се тиче изградњи МХЕ и пројеката који се односе на ОИЕ.

Закључак је, да пре свега ИКС и инжењери свих струка, на

свим нивоима треба да се укључе у даља решавања проблематике везане за ток изградње МХЕ које су недвосмислено енергетска будућност ОИЕ а посебно хидро ресурса који је веома присутан на југоистоку Србије, а који и покрива РЦ ИКС Ниш. Са што већом актуелизацијом ОИЕ повећавамо у суштини и енергетску ефикасност а самим тим и допринос као инжењерска струка у остварењу Европске директиве 20-20-20, што значи да се до 2020. године 20% електричне енергије производи из ОИ а самим тим постигне већа и квалитетнија ангажованост свих инжењерских струка.

Циљ овог Саветовања је био да се укаже на значај мини хидроелектрана као обновљивих извора енергије, подстицај искоришћењу хидро потенцијала земље, привлачење могућих инвеститора у оквирима препорука енергетске ефикасности по узору земаља ЕУ, што је и остварено. Са што већом актуелизацијом ОИЕ повећавамо у суштини и енергетску ефикасност, а самим тим и допринос као инжењерска струка у остварењу Европске директиве 20-20-20, што значи да се до 2020. године 20 одсто електричне енергије производи из обновљивих извора.

Регионални центар Ваљево

Регионални одбор дипломираних инжењера електро-технике организовао је 4. октобра стручну посету мини хидроелектране „Под градом“ у Ужицу и Шарганској осмици на Мокрој Гори.

Презентацију историје изградње и 113 година рада мини хидроелектране „Под Градом“ одржао је Миломир Даниловић, дипл.инж. ел. Циљ посете је упознавање са првом изграђеном мини хидроелектраном која и данас производи електричну енергију, и упознавање са њеним карактеристикама.

У организацији Регионалних одбора дипломираних инжењера осталих техничких струка организован је 9. новембра у хотелу „Маљен“ на Дивчибарама, шести традиционални скуп: „Геолошке подлоге као саставни део просторних и урбанистичких планова“, и „Геотехничке подлоге као саставни део главних грађевинских пројеката“.

На 6. Скуп су учествовали дипломирани инжењери геологије – за геотехнику, инжењери архитектуре – планири, урбанисти и пројектанти, грађевински инжењери – конструктори и представници урбанистичких служби из општина. У раду су учествовали и представници Министарства за природне ресурсе, рударство и просторно планирање. У раду Скупа учешће су узели и чланови Скупштине ИКС Новица Петровић, дипл. инж. гео. из Београда, Љиљана Митровић и Милан Петровић, обоје дипл. инж. грађ. из Ваљева.

Шести скуп геолога Србије је организован и реализован кроз три тематска дела. Уводна излагања свих учесника забележена су на ЦД-у и подељена свим учесницима/присутнима 6. Скупа геолога на Дивчибарама.

У првом делу рада Скупа се говорило о „Геолошким подлогама као саставном делу просторних и урбанистичких планова“ и у ком су презентирале две теме (Геолошке подлоге као саставни део просторних планова и О класификацији тла за потребе примене нових прописа у противтрусној градњи и изради сеизмолошких карата републике Србије), плус примери из праксе (Просторни план подручја посебне намене предела изузетних одли-

ка „Авала“ и „Космај“, Приказ примедби и сугестија на Нацрт просторног плана Града Ваљева) са закључцима.

У другом делу пажња је посвећена „Геотехничким подлогама као саставним деловима грађевинских пројеката“ кроз три примера из праксе - „Геотехнички услови фундирања моста „Земун – Борча“ - са посебним акцентом на приказ из извођења радова на фундирању и пробног оптерећења шипа“, затим, „Геотехнички услови изградње и санације депонија комуналног отпада“ и „Геотехнички услови фундирања пословно - стамбене зграде у Далматинској улици у Београду“. Наравно, и после презентације примера из праксе донети су опсежни и опширни закључци.

Трећи део 6. Скупа геолога био је најзначајнији, када је реч о будућем раду, акцијама и активностима регионалних одбора осталих техничких струка, пре свега, питања организације геолошке струке у оквиру Инжењерске коморе Србије.

О „Задацима геолога у оквиру нове Одлуке о лиценцама за дипл.инж. геолошке струке“ говорио је Новица Петровић, дипл.инж.геол. из Секретаријата за урбанизам и грађевинске послове Града Београда, али и члан Скупштине ИКС. Поповић је информисао присутне о активностима ИКС на усвајању нових лиценци у оквиру геолошке струке. Изражено је посебно задовољство што су усвојене пројектантске лиценце за дипломиране инжењере геологије, који су везани за градњу објеката. По-стављено је и питање додељивања лиценци за дипломи-

Трибина на Дивчибарама: „Геотехничке подлоге као саставни део главних грађевинских пројеката“

ране инжењере геологије који немају одговарајући смер, и тумачења члана 43. „Одлуке о врстама лиценци које издаје Инжењерска комора Србије“, где се изузетно за дугогодишње искуство може издавати лиценца за знања стечена кроз праксу, без обзира на завршени смер. Већина је била мишљења да се не могу правити преседани и да се мора поштовати Одлука о врстама лиценци која за сваку лиценцу у преамбули дефинише који факултети и који смерови могу добити предметну лиценцу, као и Закон о рударству и геолошким истраживањима код испуњености услова за доделу лиценци. Изузеци, евентуално, могу бити из неке старије генерације. У сваком случају ово се питање мора детаљније усагласити у оквиру организације геолошке струке унутар ИКС, уз учешће Рударско геолошког факултета и ресорног Министарства за природне ресурсе, рударство и просторно планирање. Предложено је да се формира посебна комисија геолога која би решавала ова питања и да се до даљњег не издају лиценце лицима која немају одговарајући смер. Полазећи од закључака донетих на скуп-

вима одржаним 2010. и 2011. године, ради адекватнијег организовања геолошке струке у оквиру ИКС, Петровић је предложио да геолози, који се налазе у органима ИКС, у сарадњи са надлежним службама и органима ИКС, покрену иницијативу за формирање одговарајућег одсека или одељења геолога - за геотехнику, у оквиру подсекције осталих техничких струка.

Друга тема, у овом делу 6. Скупа, била је „Геолошке, инжењерскогеолошке и геотехничке подлоге у Закону о рударству и геолошким истраживањима“ о чему је говорио Велизар Николић, дипл.инж.геол. из Министарства за природне ресурсе, рударство и просторно планирање, који је присутне информисао о постојећим решењима, када се ради о статусу инжењерско-геолошких и геотехничких истраживања у оквиру постојећег Закона о рударству и геолошким истраживањима. Такође је истакао да ће, највероватније, доћи до израде новог Закона о геолошким истраживањима и рударству и да је потребно да се у процесу његовог доношења укључе ИКС и друге организације које се баве овим истраживањима. У вези овог питања указано је на неопходност да се Инжењерска комора активно укључи у доношење подзаконских аката, односно, Правилника који треба детаљније да регулише област инжењерско-геолошких истраживања за потребе просторног и урбанистичког планирања, као и за потребе грађења објеката.

Регионални центар Краљево

У организацији Одбора подсекције дипломираних грађевинских инжењера одржано је, 25. октобра у Великој сали Регионалне привредне коморе Краљево, предавање: „Грешке при пројектовању, извођењу и експлоатацији зидова од опеке“.

Предавачи су детаљно изнели појединачне случајеве који се дешавају у самој фази израде пројектно-техничке документације, затим при извођењу објеката, као и код саме експлоатације-истих. Присутнима су изнели бројне примере могућих грешака које се појављују, затим исте у пракси како се конструкције и објекти понашају и затим пропусти код саме експлоатације објеката. Ово предавање је имало изузетно едукативну намену, како би се у даљем раду (пројектовању, извођењу или експлоатацији) избегле могуће грешке, а самим тим продужио рок сигурне употребе објеката, без потребе за санацијом.

Предавању је присуствовало 78 чланова Коморе, дипломираних инжењера свих струка, а највише из грађевинске струке, који су били заинтересовани за ово врло поучно предавање.

Ово предавање је имало за циљ да укаже свим присутним члановима, на врло битне детаље на које треба обратити пажњу од фазе пројектовања, преко извођења објеката, као и код експлоатације, да уколико се одраде правилно, а у свему у складу са прописима и детаљима за ту област, потреба за санацијом тако изведених објеката била би искључена.

У организацији Подсекције дипломираних машинских и грађевинских инжењера Региона Краљево, одржана је 14. децембра трибина на тему: „Размена стручних искустава стечених у 2012 години из свих области техничких струка“ у сали Регионалне привредне коморе Краљево, уз учешће регионалних центара Чачак и Крагујевац. Овом ретроспективом практично је поднет извештај о активностима у току 2012. године, са освртом

на проблематику њихових реализација, што је био и основни мотив одржавања овог скупа. На трибини су изнети су планови за реализацију даљих заједничких активности са акцентом на активирање и придобијање што већег броја чланства као и њихово учешће у даљем раду Регионалног центра. Донет је и закључак да би оваква врста окупљања требало да пређе у традиционално окупљање што већег броја чланова Коморе са ових простора, с обзиром на географско подручје на ком се налазе ова три центра.

Заједничка трибина рег. центра Чачак, Краљево и Крагујевац: „Размена стручних искустава стечених у 2012. години из свих области техничких струка“

Подсекција дипломираних машинских инжењера организовала је предавање: „Обновљиви извори енергије добијени из пољопривредне и прехранбене индустрије“ у Новом Пазару, 14. децембра. Циљ предавања је био да се подстакне развој производње енергената добијених из обновљивих извора, односно, из секундарних сировина које настају у пољопривредној и прехранбеној индустрији, што помаже очувању природних необновљивих ресурса. Предавачи су детаљно изнели појединачне случајеве који се дешавају у самој фази технолошке прераде отпада добијених из обновљивих извора енергије, као и њихова будућност у коришћењу како енергената у привреди и приказ законских регулатива које ће ову материју регулисати. Указано је на веома велику заосталост наше земље у примени оваквих енергената, као и недостатак фабрика за њихову производњу.

У организацији Подсекције дипломираних грађевинских инжењера одржана је 20. децембра трибина: „Регулација Западне Мораве – историјат и привредни значај“ у сали Регионалне привредне коморе Краљево. Трибина је од изузетног значаја за чланове Коморе са овог региона, јер би овом регулацијом реке била упуслена цела краљевачка грађевинска оператива и остала привреда, што би превасходно много значило за све чланове Коморе са овог Региона. Приказана је комплетна регулација водотока која је дефинисана пројектом прве фазе и план за наредни петогодишњи временски период даље регулације реке. Такође је приказана величина плављеног подручја приликом изливања реке, која изазива велике материјалне штете самим грађанима Краљева, као и непосредно држави Србији. Дате су информације везано за Просторни план саме регулације који се сврстава у веће инвестиционе планове које би трајале бар наредних пет година. Предавању је присуствовао 46 члана Коморе, дипломираних инжењера претежно грађевинске струке, који су били заинтересовани за ову актуелну тему.

Регионални центар Чачак

Подсекције дипломираних машинских инжењера регионалног центра Чачак, организована је 13. децембра предавање: „Обновљиви извори енергије добијени из пољопривредне и прехранбене индустрије ” у Зеленој сали Електродистрибуције Чачак. Предавачи су били Милан Самарџија, дипл.инж.техн. и др Радослав Мићић, дипл.инж.техн. из Новог Сада.

У првом делу предавања, обухваћене су следеће области: колико се у време корист обновљиви извори енергије и повећање енергетске ефикасности. Иначе, Директива 2009/28/ЕЦ ЕУ предвиђа повећање учешћа обновљивих извора енергије у укупној потрошњи, тако да 2020. године учешће ОИЕ достигне 20 одсто утрошене енергије. Енергетски потенцијал обновљивих извора енергије у Републици Србији веома је значајан и процењен на преко 4,3 милиона тона, од чега је 63 одсто из биомасе, по 14 процената из соларна енергија и хидро енергије, пет одсто из енергије ветра и четири процента из геотермалне енергије. Циљ предавања је био да се чланова Коморе информишу о неопходности коришћења горива из обновљивих извора, посебно, законска регулатива и предности употребе биогорива са еколошког аспекта, као и подстицање развоја производње енергетике добијених из обновљивих извора енергије.

Регионални центар Крагујевац

Регионални одбор Подсекције дипломираних грађевинских инжењера организовао је учешће на Сајму пољопривреде који је одржан од 13. до 16. септембра у Крагујевцу.

Према планираним активностима у овој години, Регионални одбор ИКС у Крагујевцу по трећи пут је учествовао

Изложба: „ Архитектура Крагујевца у другој половини 20. Века“

на Сајму пољопривреде на Градском сајмишту „Шумадија сајам“ у Крагујевцу, са основном темом – промоција Инжењерске коморе Србије. Комплетан пропагандни материјал који је био припремљен тако је презентирао да су се посетиоци могли информисати о раду Коморе у претходном периоду и плановима за будући рад.

Највише интересовања је привукло предавање мр Милана Самарџије, дипл.инж.техн. из Новог Сада о „Обновљивим изворима енергије из пољопривреде и индустрије (биоалкохол и биодизел)“. „Процесом екструдирања зрна уљарица добија се уље за производњу биодизела процесом трансестерификације и нуспроизводи (погача, сачма, глицерол, соли и сапуни). Валоризацијом нуспроизвода цена тако добијеног биодизела биће конкурентна цени фосилног дизел горива. Наши потенцијални инвеститори уз коришћење знања и искуства наших стручних установа и меродавних инжењера пажљиво анализирајући сваки елемент који утиче на цену биодизела имаће мишљење да је та производња у нашим условима рентабилнија ако се води дисконтинуираним (шаржним) него континуираним поступком“, истакао је у свом излагању Самарџија.

Посебан значај оваквог учешћа ИКС на сајамским манифестацијама је да обезбеди боље информисање наших чланова у циљу квалитетнијег обављања послова из њихове делатности.

Регионални центар Суботица

У организацији Регионалних одбора свих подсекција, организована је 8. септембра стручна посета Хидроелектрани «Ђердап 2 » у Кладову. Циљ посете је био упознавање инжењера свих струка са великим објектима, са системима градње, новим материјалима и преношење искуства са саме градње.

Регионални одбори дипломираних инжењера осталих техничких струка, организовали су, 16. новембра, предавање са темом – „Обновљиви извори енергије добијени из сировина и нус производа из пољопривреде и прехранбене индустрије“, а предавачи су били мр Милан Самарџија, дипл.инж.техн. и др Радослав Мићић, дипл.инж.техн.

На почетку предавања аутори су констатовали да је у последње време коришћење обновљивих извора енергије и повећање енергетске ефикасности у порасту. Тако Директива Европске уније 2009/28/ЕЦ предвиђа повећање учешћа обновљивих извора енергије у укупној потрошњи енергије, па се до 2020. године предвиђа да ће се њихово учешће попети на 20%. Технички искористив енергетски потенцијал обновљивих извора енергије (ОИЕ) у Републици Србији је веома значајан, и процењен је на преко 4,3 милиона тона еквивалент нафте (тен) годишње, од чега је 63% из биомасе, 14% соларна енергија, 14% хидроенергија, 5% енергија ветра и 4% геотермална енергија. Истраживања су показала да је неопходно више радити на едукацији становништва, везано за значај коришћења обновљивих извора енергије и енергетске ефикасности, а посебно је важно акредитовање нових студијских програма везаних за ову област.

У првом делу предавања, обухваћене су следеће области: Дефиниција и подела обновљивих извора енергије, Стање развоја и истраживања комерцијалних технологија, Коришћење обновљивих извора енергије, законски аспекти, Потенцијали обновљивих извора енергије у Србији и Образовни систем и промена односа становништва према обновљивим изворима енергије и енергетској ефикасности. У другом делу предавање се базирало на биодизел, технологије, а дата је дефиниција трансестерификације, подела процеса, типови процеса и поређење процеса 1, 2 и 3 генерације.

Отпадне воде које се не упијају у подземље

Домаћинства која нису прикључена на систем канализације, одлажу своју отпадну воду у септичке јаме које су најчешће упојне. Када у септичку јаму долази више отпадне воде него што се из ње може упити у подземље, запрети опасност да ће се отпадна вода излити. Изливање из септичке јаме се спречава црпљењем отпадне воде цистерном и одвожењем ван дворишта

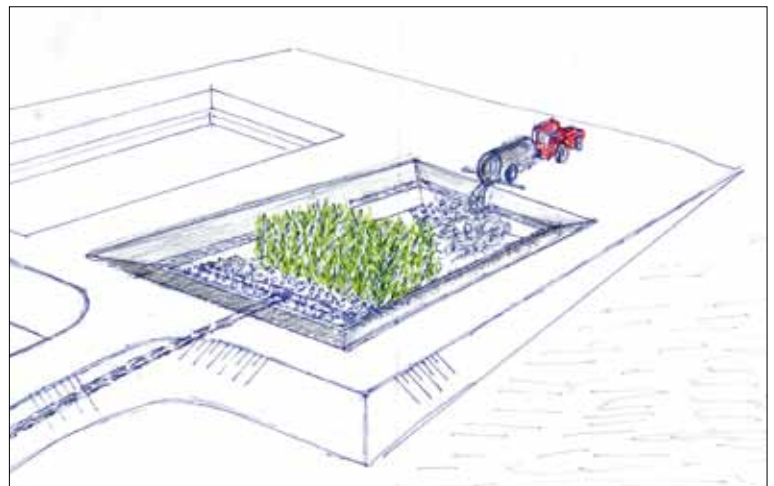
РАДЕ МИЛУТИНОВИЋ*

Отпадна вода усисана цистерном се одвози и изручује у околини насеља у мелиорационе канале, на дивље депоније, крај путева, у разне лагуне, водотоке и на друга слична места. У недостатку адекватног израза за ту отпадну воду која се из насеља одвози цистернама, названа је, са аспекта упојне моћи септичке јаме - сувишна отпадна вода или вишак отпадне воде.

Сувишна отпадна вода најчешће заврши у мелиорационим каналима у којима се вода споро креће или стоји. У споротекућој води канала помешаној са отпадном водом долази до интензивног развоја алги. Алге се за кратко време прекомерно намноже и тада долази до појаве цветања алги. При том, у зависности од врсте алги, долази до стварања веома опасних отрова који затрују сав живи свет у каналу, земљишту око канала као и водоток у који се вода из канала излива. Настали отрови су веома опасни за човека, а сврставају се у групу хепатотоксина и нервних бојних отрова.

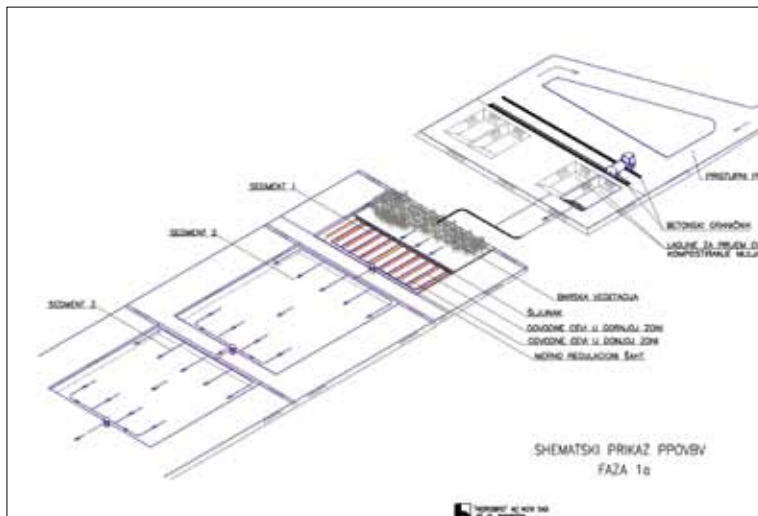
Урађене анализе сувишне отпадне воде су показале да је она концентрат отпадне воде и да садржи у просеку три пута више оптерећујућих материја од стандардне санитарне отпадне воде из домаћинства.

Процена је да се цистернама из насеља извезе од 5 до 15 одсто укупно продуковане отпадне воде насеља и изручи у околини насеља. Насеља су загађена отпадном водом из септичких јам, која је, због повишених нивоа подземне воде доспела у површински слој земље. Околина насеља је често загађена сувишном отпадном водом која се неконтролисано изручује цистернам. Та, процентуално мала количина отпадне воде, која се из насеља извози цистернама, знатно је опаснија од отпадне воде која остаје у септичкој јами и бива упијена у подземље и земљиште око

јаме. Она прави разне еколошке проблеме на месту изручивања, дуж канала којим тече као и у водотоку у који се вода из таквог канала улива. Она веома загађује околину јер је то отпадна вода са свежим фекалним оптерећењем којим се могу преносити разне људске болести, а када изазове цветање алги у води, онда настају веома опасни токсини и за човека и за живи свет у водотоку.

Коначно решење овог проблема је да се у насељима изграде системи канализације и постројења за пречишћавање отпадне воде. Како сада ствари стоје, за тај посао ће нам бити потребно пар деценија, а загађење насеља је већ сада достигло критичну тачку. Предложено техничко решење постројења за сувишну отпадну воду је одговор на такво стање и нуди могућност његовог превазилажења. Решење је једноставно и примерено сеоским насељима. Решава тренутни проблем и отвара перспективу за брже коначно решење канализације насеља и пречишћавања отпадне воде. Не спутава примену техничких

пречистача као коначног решења ако то могућности дозволе.

Да би се зауставило даље загађење околине насеља сувишном отпадном водом, за град Зрењанин је урађено 6 идејних решења за насеља у средњем Потамишју којима се предвиђа прихватање отпадне воде доведене цистернама, пречишћавање на постројењу са шљунком и барском трском и утрошак пречишћене воде.

Принципи примењени у тим пројектима представљају основу доктрине ППУ: Прихвати-ти отпадну воду, Пречистити је и Утрошити.

Доктрина је прикладна првенствено за насеља до 3000 становника, каквих у Војводини има 358, а у Србији јужно од Саве и Дунава, три пута више, мада се може применити и на све градове, јер сви наши градови имају проблем сувишне отпадне воде.

Постројење за сувишну отпадну воду чине земљана лагуна за прихват отпадне воде и постројење са шљунком и барском трском. Сувишна отпадна вода се изручује у пријемну лагуну, у којој се врши њено таложење. У средишњем делу пријемне лагуне се налази појас барске трске кроз који вода лагано протиче до слоја шљунка на низводном крају лагуне. У шљунку је одводна перфорирана цев којом се отпадна вода одводи у постројење са шљунком и трском. Постројење за сувишну отпадну воду са шљунком и барском трском се димензионише на 1/3 укупне рачунске количине отпадне воде насеља. Чине га три базена у низу, испуњена шљунком. У првом је најкрупнији шљунак, а у последњем најситнији. За такво постројење је потребно нето око 1,5 м³/ЕС гранулисаног шљунка или 1,8 м³/ЕС бруто. Површина постројења са шљунком је око 3,0 м²/ЕС. У базен испуњен шљунком отпадна вода дотиче кроз систем доводних перфорираних цеви, а отиче кроз систем одводних перфорираних цеви. Постројење са шљунком и трском за пречишћавање сувишне отпадне воде је за нас еколошки и финансијски веома прихватљиво.

За насеље од 1.000 ЕС, постројење се димензионише на 1/3 потребног номиналног капацитета за цело насеље, тј. за 333ЕС. Набавка, допрема и уградња гранулисаног шљунка је главна ставка

при изradi постројења. Потребна нето количина три фракције шљунка је 1,5м³*333ЕС=500м³, тј бруто 600м³. Потребна нето површина за постројење је 3м² *333ЕС = 1.000м² = 0,1 ха = 10 ари. Због изградње II и III фазе постројења или техничког пречистача на истој локацији, укупна површина парцеле треба да буде три пута већа т.ј. нето 3.000 м² т.ј. 30 ари, а бруто око 5.000 м² т.ј. 50 ари земљишта које се сада не користи за друге намене. Цена постројења је до три пута већа од цене шљунка потребног за постројење. За насеље од 1.000ЕС је то око 600 м³ x 2200 дин/м³ x 3 = 3.960.000 динара, односно 3.960 дин/ЕС или око 35ЕУ/ЕС.

Пречишћавање отпадне воде у постројењу са шљунком и барском трском је потпуно природно. Вода се креће спорим током кроз цеви и шљунак и при том се у постројењу задржава минимум 3 дана. За то време се пречисти, а знатан део воде се утроши на евапотранспирацију трске. Течење воде је гравитационо. Пречишћавање је без утрошка енергије за пречишћавање. Отпадна вода се не појављује на површини терена или шљунка и не загађује се околина.

Део воде који се не утроши за евапотранспирацију у постројењу, истиче из постројења као пречишћена вода и она се троши за наводњавање засада дрвећа или других биљака које се не користе за људску исхрану. На овакво постројење се може прикључити и систем канализације када се почне градити, тако што ће се на постројење доградити један вишекоморни бетонски пријемни базен, а од опреме додати механичка решетка и дуваљка са панелима за аерацију. Са овако дограђеним постројењем за сувишну воду, може се прихватити и отпадна вода из система канализације на почетку његовог коришћења, а и сувишна отпадна вода која се и даље довози цистернама.

Оваквим решењем се решава и проблем пречишћавања сувишне отпадне воде када нема система канализације и пречишћавање отпадне воде из система канализације на почетку његовог коришћења. Овакав приступ омогућује неколико предности над другим начинима формирања система канализације и постројења за пречишћавање отпадне воде, а то су:

Постројење за пречишћавање сувишне отпадне воде је 1/3 капацитета укупно потребног постројења за насеље па му је и цена око 1/3 од цене укупног потребног постројења са шљунком и барском трском.

Цена комплетног постројења са шљунком и трском је свега око 50 до 60 одсто од цене адекватног техничког пречистача истог капацитета, па је постројење за сувишну отпадну воду око 20 до 25 процената од цене техничког пречистача.

Изградњом постројења за пречишћавање сувишне отпадне воде шљунком и трском капацитета 1/3 од потребног се врши врло повољна прерасподела у динамици улагања финансијских средстава за изградњу система канализације.

Не условљава се да наредна фаза постројења буде постројење са трском већ корисник сам

доноси одлуку према претходним искуствима коришћења постројења, и материјалним могућностима, наставља ли да развија постројење са трском или прелази на технички пречистач.

У малим насељима, која немају индустрије и која нису имала систем канализације, број становника се смањује, а на почетку су непознати и количина и састав санитарне отпадне воде. Фазном изградњом постројења са шљунком и трском у три фазе и редовном изградњом система канализације према финасијским могућностима, могу се у потпуности ускладити капацитет постројења и количина отпадне воде насеља. Избегава се опасност од предимензионасања постројења, што је скупо, или поддимензионасања постројења, што је еколошки и технички недопустиво.

Избором локације по јединственим критеријумима за избор локације постројења приказаним на предавању и у материјалу подељеном учесницима, за постројење се запоседа простор који одговара за оба типа постројења - и постројење са шљунком и трском и технички пречистач.

Препорука је да то не буде пољопривредно земљиште, већ неплодно или на други начин деградирано земљиште.

Задовољавањем датих критеријума, у околини постројења ће се моћи подићи засади брзорастућег дрвећа и сва пречишћена вода утрошити за њихово наводњавање.

Наводњавањем брзорастућег дрвећа се остварује добит из које се финасира одржавање постројења.

У постројењу са трском се вода троши тако да ће значајан период године, када је највећа евапотранспирација, сва пречишћена отпадна вода бивати утрошена, а не испуштена у водотоке.

Утрошити сву пречишћену воду и произвести биомасу у виду трске или остварити додатни прираст дрвене масе наводњавањем уз остваривање добити је врхунски еколошки принцип одрживог развоја.

Изграђено постројење за прихватање и пречишћавање сувишне отпадне воде се уз доградњу пријемног бетонског базена, решетке и дуваљки за аерацију, користи и за пречишћавање отпадне воде из система канализације па се не морају у почетној фази изградње система канализације улагати средства за изградњу техничког пречистача, већ се сва расположива средства усмеравају на изградњу система канализације.

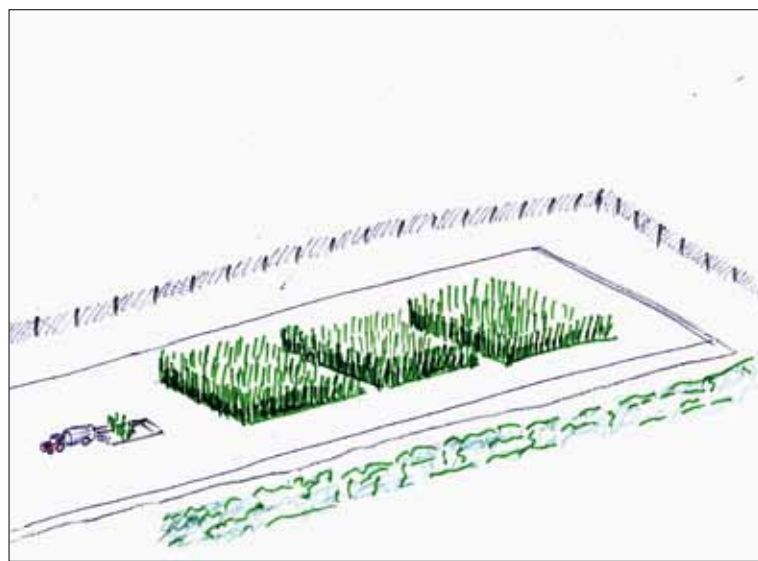
Применом овог начина пречишћавања отпадне воде шљунком и барском вегетацијом уз коришћење неких елемената техничких пречистача се остварује и финасијска уштеда и финасијска добит и задовољавају се најстрожији еколошки захтеви.

Будући корисници система, врло брзо након почетка изградње система канализације, бивају прикључени и почну користити систем канализације. То поспешује прикључивање корисника и изградњу система. При том, у тој почетној фази изградње система, улажу незнатна средства

за доградњу раније урађеног постројења за пречишћавање сувишне отпадне воде.

Када се достигне капацитет постојећег постројења са шљунком и барском трском, (димензионисаног на 1/3 рачунске количине отпадне воде насеља) ради се друга фаза постројења поред постојећег или се прелази на изградњу техничког пречистача на месту поред постојећег постројења.

Доградњом механичке решетке на постојеће постројење, сва се отпадна вода примарно пречисти. У дограђеном бетонском базену са аерацијом вода се значајно секундарно пречисти. У постојећем постројењу са шљунком и трском се

потпуно секундарно и терцијално пречисти, а при том у великој мери и утроши.

Предложени начин пречишћавања отпадне воде уз коришћење механичке решетке и аерације се врши уз минимални утрошак електричне енергије која може бити из алтернативних извора енергије – најпогоднији су соларни панели.

Потрошња струје на предложеном постројењу са шљунком и трском након доградње механичке решетке и дуваљки за аерацију је мала и дисконтинуална и одговара динамици дотока отпадне воде.

Мала потрошња електричне енергије за пречишћавање отпадне воде је добар повод друштвеној заједници да у оквиру помоћи осиромашеним насељима уложи у изградњу мини соларних електрана у насељима из којих ће се произведена струја прихватати у мрежу, а за узврат омогућити насељу да користи из мреже струју за јавне потребе у насељу па и за постројење за пречишћавање.

Примена доктрине ППУ: Прихватити отпадну воду, Пречистити је и Утрошити без испуштања у отворене водотоке је примерено решење за наше нарасле еколошке проблеме.

*Раде Милутиновић, дипл.инж.граф. из „Хидробиро“ АД – Нови Сад. Предавање одржано у Новом Саду, 15. новембра 2012. године.

Процена утицаја на животну средину регионалне депоније

Како регионалне депоније утичу на животну средину, процена циљева, индикатора и нових методологија, уз помоћ GIS - географског информационог система за управљање просторним подацима и њима придруженим особинама

МАРИНА Д. НЕНКОВИЋ-РИЗНИЋ*

Избор циљева и индикатора за потребе израде процене утицаја на животну средину представља основни параметар њене успешности. За разлику од циљева и индикатора који се користе приликом израде стратешких процена утицаја на животну средину, обим и садржај ових параметара у процени утицаја мора бити редукован због специфичности пројекта за који се процена утицаја ради (у овом случају, за регионалне депоније). Циљеви се, због тога, могу сврстати у пет основних група и то оне који се односе на: 1. ВАЗДУХ (циљеви приликом изградње депоније су побољшање постојећег и обезбеђење планираног квалитета, спречавање акцидентата-МЕТАН); 2. ВОДУ (циљеви приликом изградње депоније су смањење загађења и очување квалитета, пречишћавање отпадних вода са депоније); 3. ЗЕМЉИШТЕ (циљеви приликом изградње депоније су смањење загађења услед стихијског одлагања, смањење површина под депонијама); 4. ОТПАД (циљеви приликом изградње депоније су смањење количине рециклирањем, уредно одвожење и одлагање) и 5. СТАНОВНИШТВО И ЉУДСКО ЗДРАВЉЕ (циљеви приликом изградње депоније су заштита здравља локалног становништва, могућност ангажовања). Самим тим, даље елаборирајући наведене циљеве, могуће је дефинисати и појединачне индикаторе за сваки од наведених циљева.

ВАЗДУХ

Циљеви

• Унапређење постојећег квалитета ваздуха на локацији

• Обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха на локацији применом мера заштите и мониторингом

Индикатори

• број дана када су прекорачене ГВИ за метан, SO₂, NO₂

• учесталост пожара на локацији

ВОДА

Циљеви

- Смањење загађења и очување квалитета
  - Пречишћавање отпадних вода са депоније
- Индикатори
- квалитет вода (биолошки, хемијски) у рекама/потоцима у непосредној близини локације
  - % третираних отпадних вода са депоније

ЗЕМЉИШТЕ

Циљеви

- Смањење загађења услед стихијског одлагања
  - Смањење површина под депонијама
- Индикатори
- количина/губици у земљишту
  - % уништених земљишта услед неадекватног одлагања
  - површина земљишта под дивљим депонијама на нивоу региона
  - ниво загађујућих материја у земљишту

ОТПАД

Циљеви

- Смањење количине рециклирањем
  - Уредно одвожење и одлагање
- Индикатори
- специфична количина отпада (кг/стан/дан)
  - % отпада који се рециклира
  - % стамбених, пословних и привредних објеката, као и смештајних капацитета укључених у систем одлагања отпада
  - % учешће рециклабила у укупној количини отпада
  - број постојећих локација дивљих депонија

СТАНОВНИШТВО И ЉУДСКО ЗДРАВЉЕ

Циљеви

- Заштита здравља локалног становништва
  - Могућност ангажовања локалног становништва на сакупљању, рециклажи и преради отпада
- Индикатори
- постојећи % становништва са адекватним системима прикупљања отпада (општинске депоније, ЈКП)
  - број људи који је под непосредним утицајем

неадекватног одлагања отпада

- % људи изложен болестима услед неадекватног одлагања отпада

- % људи који је на територији региона ангажован у систему прикупљања, рециклаже и прераде отпада

Сваки од наведених индикатора подложен је промени у зависности од специфичности/типа регионалне депоније, обима радова, начина пројектовања и друго. У циљу што детаљније анализе постојећих начина коришћења земљишта и ефеката које планиране активности изградње регионалне депоније могу имати на неки простор, у Институту за архитектуру и урбанизам Србије (ИАУС) се последњих година користе комбиноване методе за вредновање и то: а) базична методологија (аутор др Божидар Стојановић), која је развијана у оквиру научног пројекта “Методе за СПУ у планирању просторног развоја лигнитских басена” и која утврђује степен позитивног/негативног утицаја на животну средину, територијалну распрострањеност, и појавност (вероватноћу) и б) ESIA (SOTAVENTO) методологија (аутор др Марина Ненковић-Ризнић), развијана у оквиру научног пројекта „Одрживи развој Подунавља у Србији“ која утврђује врсту, дужину трајања, развој, изворе утицаја, реверзибилност, могућност анулирања, трајност, континуитет, важност утицаја и степен неопходне интервенције, али и увршћује социоекономску димензију у евалуацију. И једна и друга методологија имају своје позитивне и негативне стране, које су дате у следећој табели.

Тип процене утицаја +/- оцена методологије у односу на критеријуме	ESIA	базична
диверсификована квантитативна оцена	-	+
оцена једноставних, кумулативних, синергетских ефеката	+	-
вредновање варијантних решења	-	+
свеобухватност провцене (еколошки, економски, социјални показатељи)	+	-
законска утемељеност	-	+
приказ степена неопходне интервенције	+	-
приказ територијалне дисперзије утицаја	+	+
приказ могућности анулирања утицаја	+	-

Приликом процене утицаја на животну средину могуће је коришћење само једне од ове две наведене методологије, међутим, тек њиховом комбинацијом могуће је остварити релевантност евалуацију активности на параметре квалитета животне средине и квалитета живота становника.

Поред тога, за потребе вредновања утицаја појединих активности (у овом случају регионалне депоније) на животну средину, као и могућности за измештање потенцијално еколошки хазардне локације, могућа је примена и нових GIS алата

као додатног инструментаријума планирања. Наиме, применом GIS алата могуће је процес планирања усмерити од ранијег технооекономског и детерминистичком, ка комбинованом технооекономском и социјално заснованом. Раније коришћене технооекономске методе вишекритеријумске анализе углавном су биле базиране на утврђивању низа критеријума који су се односили на геолошке, хидрогеолошке, сеизмичке, климатске карактеристике локације. Међутим нове методологије вишекритеријумске анализе: у комбинацији са геопросторним анализама у оквиру GIS система представљају нови начин за моделовање и анализу локација регионалних депонија.

У самој вишекритеријумској анализи неопходно је детерминисати основне улазне параметре, које чине подаци о просторном обухвату насеља (топографским карактеристикама, развоју саобраћајне, водопривредне и енергетске инфраструктуре, постојећем систему управљања отпадом, локацији најближих постојећих депонија становништву (демографска структура и пројекције броја становника, диспозиција насеља), и подаци о постојећим начинима третмана отпада и отпадних вода из домаћинства.

Након формирања базе података о наведеним параметрима, неопходно је извршити и њихово мапирање, кроз утврђивање тачних локација насеља, постојећих депонијских простора, постојеће и планиране намене површина, евентуалних постојећих и планираних зона заштите природних и културних вредности, као и евентуалних геоморфолошких/хидрогеолошких баријера на терену (зоне заштите водоакумулације, инфраструктурни коридори, и слично) и просторне дистрибуције корисника простора (а на основу пројектованог броја становника). Све наведене мултикритеријумске анализе врше се кроз софтверски пакет ArcGIS (Spatial analyst). Сви наведени параметри неопходни су првенствено ради дефинисања начина сакупљања отпада на некој територији, али и ради оквирног детерминисања локације регионалне депоније.

Истраживање мора да обухвати технооекономске, детерминистичке критеријума који се користе у области избора локација за депоније (као што су геолошки, хидрогеолошки, геоморфолошки, сеизмички, климатски, постојећи и планирани начини коришћења земљишта, еколошки критеријуми, критеријуми заштите природних и културно историјских вредности, инфраструктурна опремљеност и друго).

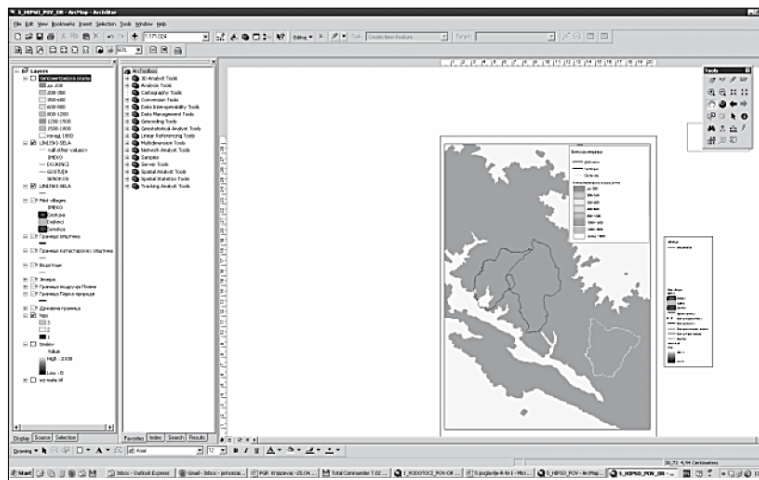
На основу свих наведених критеријума врши се разврставање територија по повољности, а осим тога, и сваки појединачни критеријум се различито рангира у односу на његов значај у укупном вредновању, као на сликама 1. и 2. (наведени графички прикази део су опсежнијег истраживања на територији три села која се

налазе у парку природе Стара планина, рађених за потребе докторске дисертације ауторке).

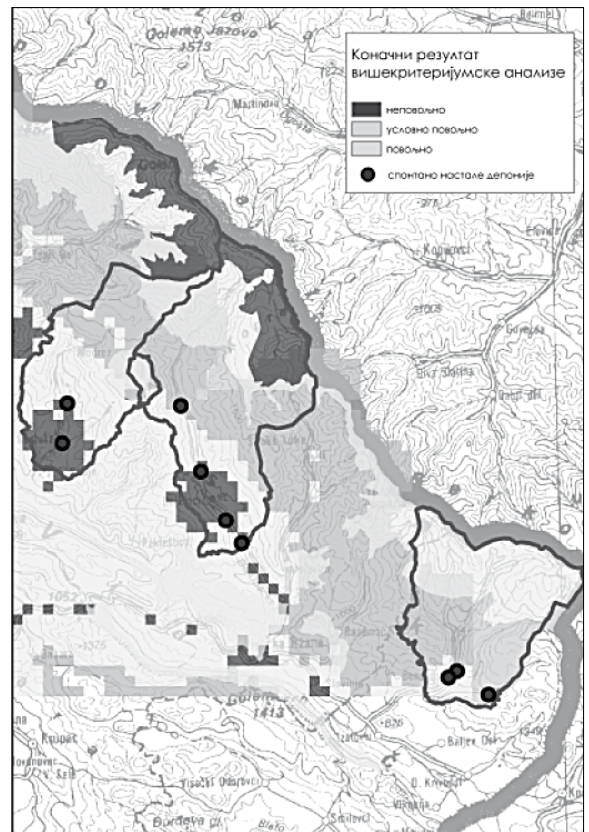
Број критеријума зависи од специфичности локације и субјективне оцене планера који врши евалуацију. С тим у вези, неопходно је напоменути да ће објективност у вредновању бити већа уколико се у тим укључи већи број стручњака различитих профила.

Најсветлијом сивом бојом обележене су најповољније локације, средње сивом бојом условно повољне, а најтамнијом сивом бојом неповољне локације са аспекта ових критеријума. На сликама су приказане анализе за нека туристичка насеља која су ушла у анализу, а која се налазе на огледном подручју у парку природе Стара планина (који има три резима заштите природних и културних вредности).

На слици 1. су дефинисане зоне повољности за изградњу депоније са аспекта хипсометрије подручја. На слици 2. вредноване су локације у односу на њихову удаљеност од водотокова. Ово су само неке од анализа (од укупно 18). Остале анализе обухватале су анализе повољности у односу на локације постојећих насеља, климатске параметре, удаљеност од државних путева првог и другог реда и друго.

Слика 1. Анализа хипсометрије подручја

Слика 3. Финални резултат евалуације према техноекономским критеријума у софтверском пакету ArcGIS

С друге стране, избор адекватног начина третмана отпада зависи и од регионалних стратегија управљања на некој територији, с тим да систем прикупљања (као прва фаза у процесу управљања) није директно условљена типом елиминације, већ се одвија према одређеним стандардима.

Нова комбинована методологија која је примењена у овом раду, уз делимичне измене, може се користити и за утврђивање локација за друге, потенцијално еколошки хазардне намене. Уз измену броја критеријума и њиховог ранга у оквиру модела, истраживање може постићи и већи степен детаљности.

*Докторка наука, дипломирани просторни планер, број лиценце 100 0190 11

Можели српска пракса помоћи архитектама Русије?

„АВ“ анкета (Архитектонски весник, гласило Савез архитеката Русије, Москва)*

1. Постоји мишљење, да након ступања Русије у Светску трговинску организацију (WTO), као једна од професионалних последица може доћи до увођења правних механизма, који треба да заштите пројекат и аутора пројекта од уобичајене самовоље којој су изложени од стране инвеститора, извођача или чиновника-бијократије. Да ли је овакво гледиште оправдано?

сти и до позитивне конкуренције међу креативним архитектама, тј. може стимулативно утицати на квалитетну размену искустава и стилова рада међу ствараоцима. Верујемо да ће овај процес позитивно утицати на развој архитектонске професије, образовања и архитектонске праксе у Русији.

Оснивање коморе архитеката или инжењера свакако би у многоме помогло уређењу односа инвеститора, извођача и разних државних чиновника према пројектантима и ствараоцима, а пре свега спречавању самовоље, ароганције и разних видова злоупотреба.

1. Поздрављамо Ваше ступање у WTO (Светску трговинску организацију) и надамо се да ће Вам то учлањење донети доста доброг у будућности.

Као једна од професионалних последица те новонастале ситуације може доћи до слободнијег наступа иностраних инвеститора са својим архитектама, а то може довести до новог таласа конкуренције страних архитеката домаћим ствараоцима, на просторима Русије. Ово не мора да значи аутоматски негативну последицу, већ може дове-

2. У Русији недостаје, може се рећи, низ ваљаних (хрестоматијских) правних и институционалних „инпута“ - система стандардизације архитектонске делатности, национални регистар архитеката, Комора, која би штитила права архитеката. Услед тога, код нас се пројектовањем може бавити свако, ко се без имало устручавања представља као архитекта. Да ли се реално „јаз може превазићи једним кораком?“ Које би наредне активности, по Вашем мишљењу, требало предузети?

Позната нам је велика и значајна традиционална улога Ваших архитектонских школа и посебно Савеза архитеката Русије, регионалних и градских савеза, који су током дугог низа година (заједно са великим пројектним институтима) веома значајно утицали на формирање архитектонског подмлатка и архитектонске струке у Русији, у целини.

У блиској будућности велику и значајну улогу свакако ће имати и комора архитеката (или комора инжењера) о чијем оснивању се у последње време доста размишља и разговара у Москви и

Русији. О комори и организовању архитектонске професије у будућности која долази такође је било „међународне“ размене мишљења и искустава на недавно завршеној Конференцији у оквиру фестивала архитектуре “Зодчество 2012”, где су разматрани најзначајнији аспекти, као нпр. издавање лиценци, усавршавање и контрола перманентног образовања, стручни испити и провере способности, увођење нових дисциплина, знања и вештина, стандардизација професионалне делатности, регистар архитеката, рејтинг професионализма, међународна стандардизација и усклађивања, као и међународни односи и чланства у разним асоцијацијама, награде идр.).

Пракса и искуство у многим земљама показала су да је оснивањем коморе, која је одговорна за издавање лиценци за професионално обављање пројектантске делатности (и других делатности – као нпр. надзор, извођење идр.) у струци, дошло до слабљења улоге и утицаја Савеза архитеката – као традиционалног дугогодишњег облика организовања архитеката.

Такође је, као последица, дошло и до драстичног опадања материјалне снаге и броја чланова у струковним савезима, и једновремено до значајног увећања броја чланова у коморама. Архитекти (и други инжењери) више нису видели свој интерес или професионалне мотиве да буду чланови струковних савеза.

Коморе су такође веома брзо почеле да преу-

зимају (у неким срединама и да „преотимају“) од струковних савеза једну по једну делатност, функцију, одговорност, па самим тим и значајна материјална средства. Тако је у неким срединама дошло до потпуне маргинализације улоге, значаја, угледа и ауторитета струковних савеза, а често и до њиховог гашења.

Наше искуство потврђује став да би прецизна дефиниција надлежности и координација рада коморе и струковних удружења и асоцијација требало да буде договорена, утврђена или успостављена пре формирања коморе.

О овоме ваља на време размишљати.

3. Какав модел организације Коморе архитеката, по Вашем мишљењу је најприкладнији за руске услове – немачки, који је независан од државног надзора или англосаксонски, који подразумева укључивање органа федералне и (или) регионалне власти? Има ли смисла, оснивати такво струковно удружење, које у суштини, нема никакву правну подлогу?

Један аспект ове значајне теме третира питање зависности или независности од државе и државних органа (министарства, државне агенције, начелства исл.). Ово питање на први поглед изгледа да третира правну страну проблема, али јасно је да третира једновремено и финансијску, јер су оне веома повезане и веома значајне.

Оптимално би било, ако је могуће, постићи независност коморе (архитеката и инжењера) од државних органа. Тиме би се одржала струковна одговорност за издавање професионалних лиценци за обављање делатности у самој комори (тј. струка би сама одређивала рејтинг професионалаца, право на пројектовање, величине објеката и инвестиционе суме за које појединци могу бити од стране коморе овлашћени за пројектовање, осигурани од евентуалних штета, покривени гаранцијама, итд.).

Финансијска страна о којој говоримо лежи у значајним (у неким земљама и огромним) сумама новца од великог броја издатих лиценци, као и годишњих уплата за продужавање лиценци. Поједине коморе су веома богате, располажу огромним средствима, појављују се на тржиштима, граде објекте и комплексе, стварају различите фондове, па постоји могућност да на тај начин могу чак доћи у ситуацију (или положај) да монополски управљају струком, њеним развојем или утичу на привилегије појединаца.

Дакле, коморе се, у одређеним околностима, могу у потпуности отуђити од архитектонске (инжењерске) струке. Свакако да су могуће и различите злоупотребе, па овом питању ваља посветити значајну пажњу.

Уколико држава, преко одговарајућег министарства, формира комору и њоме управља, онда ће и сва средства и сва права бити на том месту, а струка може доћи у положај да зависи од воље „непрофесионалаца“, отуђених центара моћи, тј. да мора „да моли“ за реализацију сваког програма, сваке акције, сваке идеје и замисли, те тада неће директно утицати ни на текућу праксу ни на развој професије.

И обрнуто, ако струка (савез архитеката, савез инжењера, независна комора или њихова симбиоза) буду формирали комору и бавили се издавањем лиценци за обављање делатности (и осталим делатностима из своје надлежности), буду њоме управљали, убирали средства, усмеравали трошење тих средстава, тада ће струка сама утицати на сопствени развој, контролу квалитета, стварање и заштиту угледа, као и све остале аспекте наше професије.

Можда би улога државе и њених органа могла да буде само контролног карактера, у смислу законодавности и финансијске контроле, али ни у ком случају ограничавајућег нити наредбодавног карактера.

4. Последњих година професија „урбанисте“ у Русији заправо није била институционализована. Данас се то постепено дешава, иако се при томе наилази на одређени отпор. Колико је, по Вашем мишљењу, таква подела потребна, и на који начин се у том случају одвија интерференција између струковних удружења – Коморе архитеката и Коморе урбаниста.

Ситуација по овом питању варира од земље до земље. Урбанисти се најчешће образују на архитектонским факултетима или институтима, на одговарајућим одсецима, али понегде постоје и посебни факултети или одсеци универзитета за урбанизам.

У неким земљама су формиране инжењерске коморе, са члановима свим инжењерима, тј. Инжењерима различитих струка који учествују у процесу пројектовања, или у процесу инвестиционе изградње (архитекти, грађевински инжењери, машински, електро – различитих специјалности, хидро, геодете идр.). Ту се сматрало да је најбоље да сви инжењери буду у једној комори, ради лакшег усаглашавања, утврђивања међусобних односа, обавеза, одговорности идр. Неке су се коморе оваквог типа одржале, а неке су се (као својевремено у Словенији) – распале; удружени инжењери су се раздружили, па су тако архитекти формирали своју посебну независну комору – Комору архитеката.

У Србији је формирана (од стране одговарајућег министарства) Инжењерска комора Србије, са свим инжењерима различитих струка и профила, као и са урбанистима и чак и просторним планерима (који нису инжењери). Комора је организована тако што је подељена на четири секције – просторни планери, урбанисти, пројектанти и извођачи. Архитеката има у све четири секције, па тако архитекта може имати лиценцу просторног планера, урбанисте, пројектанта и извођача, као и неколико лиценци. Јасна је сва сложеност овакве организације, као и број различитих лиценци које се издају.

Није лако а ни захвално давати савете, поготово за ситуацију Русије која је територијално огромна, са великим контрастима и различитостима.

Ипак сматрамо да би ваљало радити на добром новом Закону о архитектонској делатности, или о

усавршавању постојећег (којег Ви у Русији имате), као и на стварању Архитектонске коморе, или Коморе архитеката.

Посебно је значајно одржати важну улогу Савеза архитеката, као и изнаћи оптималан однос између Савеза и Коморе, могуће и неку врсту добре креативне симбиозе.

Можда је могуће да то буде јединствено тело или јединствена организација која би објединила традиционалне доказане и потврђене вредности и стручни ауторитет (домаћи и међународни) Савеза архитеката Русије и обогатила их новим одговорностима, обавезама, креативним изазовима, правима и, што је посебно важно - значајним средствима.

Такође је важно истаћи да је неопходно на прави начин осмислити координацију рада и сарадње архитеката са другим инжењерима, посебно грађевинске струке, како у случају формирања јединствене коморе, тако и у случају да формирате посебне коморе (нпр. комору архитеката, комору грађевинских инжењера...итд.).

Срећно Вам, драге колеге, у трагању за одговарајућим правим решењима.

*По завршетку XIX Међународног фестивала архитектуре „Зодчество ’12“ новинари из редакције часописа „АВ“ учесницима из иностранства поставили низ питања, у виду резимеа основних тема конференције „Професија архитект – време за промене“, које се тичу будућности архитектуре. Делегација Инжењерске коморе Србије, професори Петар Арсић и др Јован Деспотовић, одговорили су на четири питања из анкете. Питања и одговоре доносимо интегрално, односно, у облику како су их професори проследили редакцији часописа „АВ“, гласилу Савеза архитеката Русије

Илустрације за овај прилог су снимљене на Међународном фестивалу архитектуре „Зодчество ’12“ одржане у Москви од 11.до 14. октобра

BLUE CENTER d.o.o.
Španskih Boraca 3
11070 Novi Beograd
Tel. +381 11 31 21 362
info@bluecenter.rs

BLUE CENTER

Blue Center se nalazi u jednom od najistaknutijih delova Novog Beograda – u **centralnoj poslovnoj zoni** – idealnoj lokaciji za Vaše kancelarije, odakle je sve dostupno.

Zadovoljavajući najviše internacionalne standarde, Blue Center će **podići Vaše poslovanje** na viši nivo.

Ugodan i inspirativan, Blue Center će Vas motivisati da **činite i želite više**.

Kao poslovna zgrada koja u prizemlju sadrži i prodajne i ugostiteljske prostore, Blue Center je sinonim za **najviše poslovne standarde**. Sastoji se od dva podzemna nivoa, prizemlja, 6 spratova i povučenog sprata sa krovnom terasom. Prostrana **podzemna garaža** obezbeđuje 470 parking mesta.

Glavni ulazi u zgradu su **2 ulazna hola**, do kojih se stiže pešačkim prilazom, koji vode do 4 hodnika ka kancelarijama, pod stalnim nadzorom obezbeđenja.

Prostorije u zgradi zamišljene su kao **adaptibilne i prilagodljive**. Svi prostori u zgradi mogu da se zakupe pojedinačno, grupno ili izdvojeno, zavisno od zahteva zakupaca.

Svi spratovi, od prvog do sedmog, zamišljeni su kao **open-space poslovni prostor** i nude 30.000 m² kvalitetnih prostorija. Prodajni prostori su u **prizemlju** – vidljivi iz svih uglova i pristupačni iz svih pravaca.

Mogućnosti za povezivanje, uz pomoć svih raspoloživih mreža, doprineće razvoju Vašeg poslovanja i olakšaće njegovo širenje ili unapređivanje. **Efikasnost** objekta zadovoljava najviše standarde vezane za sigurnost i primenjene sisteme, i tako minimizira troškove održavanja i poslovanja.

Kombinovanjem efikasnosti i komfora, Blue Center postaje **savršeno mesto za Vaš posao**.

Poslovna zgrada mora da ponudi udoban, siguran, fleksibilan, tehnološki unapređen i estetski ugodan radni prostor. Mora da bude u stanju da zadovolji specifične poslovne potrebe vezane za opremu, tehničke uslove, materijale i funkcionisanje.

Zgrada klase A+ mora da pruži i više.

U želji da postane **orijentir** Novog Beograda, Blue Center pruža usluge i prednosti najviših standarda.

Ako tražite **najprikladniji prostor** za razvoj svog poslovanja, Blue Center je pravo mesto za Vas.

- Bogato prirodno osvetljenje
- Visina plafona u kancelarijama – 2,85 m
- Fleksibilan dizajn osnova
- Dvostruka visina plafona u ulaznim holovima
- Dupli pod u poslovnom prostoru
- Zastakljena fasada sa prozorima koji mogu da se otvaraju
- Ulazi i dizajn zgrade prilagođeni osobama sa hendikepom
- Podzemna garaža na dva nivoa, sa 470 parking mesta
- Sve kancelarije i zajedničke prostorije su potpuno klimatizovane pomoću četvorocevnog sistema
- Vrhunski fasadni sistem
- Međunarodni protivpožarni standardi
- Luksuzne zajedničke prostorije
- Obezbeđeni svi servisi u okviru zgrade

BLUE
CENTER

Zgrada klase A+ mora da pruži i više

TONDACH

Krov za sva vremena!

TONDACH

Želimo Vam srećne praznike i uspešnu Novu godinu!

1948 - 2013

ТРАГ НЕИМАРА У ВРЕМЕНУ

11080 Београд-Земун, 22. октобра.бр.15

Тел: 011 2108 618, 2194 468

Факс: 011 3163 993

E-mail: office@planum.rs

www.planum.rs